

LIBERALISM NEOLIBERALISM - I -

Sinteze . 1919-1940

În opoziție : 1928- oct.1933

Vezi mai departe fișierul următor

Prelegeri la I.S.R ,1923-24)

1) I.G.Duca , Doctrina liberală , (p. 103-110)

/Institutul Social Român a avut fericita inspirație când a cerut reprezentanților diferitelor noastre înjghebări politice , să vorbească despre doctrinele lor.[...]

/"Doctrina național-liberală este lămurită. Ea se poate rezuma în următoare formulă :

<Progresul sub toate formele în cadrul însă al concepției proprietății individuale . >"

Liberalismul consideră că societățile omenești se dezvoltă potrivit unor anumite legi , mai presus de voința oamenilor.

Duca/'23

PROGRES

"Liberalismul reprezintă prin esența lui ideea de progres.

Progres nu înseamnă salturi, progresul nu e violență, progresul e grija , grija permanentă a viitorului, e preocuparea de a-l pregăti și de a-l asigura. [...] progresul nu e zvîcnire inchoerentă, ci mișcare organizată. [...] el e dușmanul forței de inerție care pornește de la iluzia că omenirea poate sta pe loc și a forței de reacțiune care cu naivitate crede că viața socială poate să se reîntoarcă la formulele trecutului.

Cînd zic progres întrebuițez acest cuvînt mai mult în înțelesul de fatală transformare decît de progres propriu zis ,[...] " (p. 103)

Duca / '23

PROPRIETATE INDIVIDUALĂ

Doctrina liberală nu admite progresul decît în cadrul proprietății individuale. Ea nu contestă că , în domeniul speculațiunii intelectuale ,se poate concepe și o organizare socială bazată pe negațiunea proprietății individuale, dar ... nu o crede viabilă, o respinge ca pe o fantezie a imaginației, ca pe o nesocotire a realităților existente sau posibile.

Duca /'23

DOCTRINA LIBERALĂ.

"Așa fiind doctrina liberală crede cu puțință realizarea progresului cît de înaintat în cadrul concepției proprietății individuale numai prin ordine, prin democrație, prin naționalism și prin armonie socială.Acestea sunt ca să zicem așa cele patru coloane care susțin templul doctrinei liberale. "

Duca /'23

ORDINE .

"Liberalismul nu crede posibil progresul fără ordine.Ordinea e generatoare de progres , tocmai precum dezordinea e generatoare de anarhie."

Sunt unii care s-au grăbit să insinueze că liberalismul , prin aceasta , ar fi o formă ipocrită a conservatorismului.Dar nici o minte nepărtinitoare nu ar trebui să confunde ordinea în mișcare (opusă dezordinii) cu ordinea în rezistență .

Duca /'23

DEMOCRAȚIE / Demagogie .

"Liberalismul nu crede posibil progresul în vremurile noastre fără democrație, adică fără

guvernarea poporului prin popor și pentru popor.[...] Vreau numai să observ că viața modernă este stăpînită de fenomenul atotputerniciei ideii democratice și să pun în opoziție ideea democratică cu ideea demagogică , fiindcă liberalismul e adînc convins că demagogia înnăbușește orice posibilitate de progres.

De altfel demagogia e ușoară. Ea trezește toate speranțele , atîțită toate patimele .Turbură fără să potolească.Democrația e grea , e ingrătă.Datoria ei e să înstruneze pornirile nesănătoase , să ridice stavila rațiunii în fața valurilor pasiunii, să spuie adevărul cînd mulțimea așteaptă măguliri.

Sunt cazuri în care democrația cere să se opuienecesitățile realizării, farmecului făgăduelilor și ,de aceea ,democrația liberală cunoaște nedreptățile trecătoare ale inpopularității, dar în schimb,ceea ce clădește,clădește pe temelii sănătoase, și operele ei supraviețuiesc clevetirilor care se risipesc și patimilor care se sting. "(p. 104) Duca /'23

NAȚIONALISM./ Minorități.Internaționalism.

"Liberalismul nu crede posibil progresul , decît întemeiat pe dezvoltarea forțelor naționale. Fiecare națiune este un tot , fiecare națiune a ieșit din frămîntările ei istorice, cu însușirile , cu scăderile , cu trăsăturile ei caracteristice.

A face politică , adică a guverna o asemenea națiune, făcînd abstracție de toate aceste elemente constitutive ale ființei sale , e a încerca o contradicțiune logică.

Naționalismul nu trebuie luat în înțelesul său restrîns, intransigent sau intolerant."

/"Doctrina liberală respinge manifestațiunile violente ale așa-zisului naționalism exclusivist și strîmt ,ca un fenomen morbid,ca o dovadă de slăbiciune, sau ca o mărturisire de nepricepere...a nevoilor superioare., de armonie socială , fără de care societățile omenești nici nu pot avea o dezvoltare normală."

/" [...] în țările tocmai în care sunt minorități etnice, numai recunoașterea drepturilor lor depline concordă cu cerințele, cu tradițiile doctrinei liberale.

Ceea ce vrea însă doctrina liberală e să opună ideea națională , ideii internaționale, fiindcă naționalismul , în sensul său larg, e condiția progresului, pe cînd internaționalismul , prin nesocotirea însușirilor specifice ale fiecărei națiuni, prin nivelarea teoretică a unor rase cu mentalități și cu tradițiuni deosebite , stînjenește adevăratul progres."

Duca /'23

NAȚIONALISMELE

Naționalismul este de mai multe feluri :

/"Naționalism teoretic, presupunînd dragostea de cei de același sînge."

Acest naționalism sentimental știe că nici un popor nu trăește izolat în spațiu.

El are conștiință de toate contingențele mediului înconjurător , el e numai expresia dorinței firești de a se îngriji de sine mai mult decît de aproapele.

/ Naționalism cultural , nevoia de a intensifica manifestațiunile cugetării și artei proprii fiecărei naționalități.Acest naționalism știe și el că o sumă de cuceriri ale gîndirii sunt patrimoniul comun al omenirii întregi.Departe de a respinge acest patrimoniu , se simte fericit și mîndru că face parte integrantă dintr-însul, dar se străduiește să păstreze nota specifică în opera obștească .

/ Naționalism economic, care este un instinct de conservare , mijloc de a salva individualitatea materială a fiecărei naționalități,de a împiedica cotropirea ei de către elemente superioare,prin putere sau organizare.

"Naționalismul astfel înțeles nu exclude colaborarea cu străinătatea .Dimpotrivă , el o reclamă ca o nevoie , ca un stimulent."

Acest naționalism știe că ziduri chinezești nu se pot înălța , că infiltrațiunea capitalurilor străine e fatală și necesară,dar vrea să găsească formule de armonizare care să înlăture acapararea unora și sugrumarea celorlalți,întîi fiindcă progres fără neatîrnare nu se poate și în al doilea rînd fiindcă natîrnarea politică fără neatîrnare economică nu se poate."Liberalismul îmbrățișează toate aceste forme de naționalism."

(p. 105)

Duca /'23

ARMONIA SOCIALĂ

"Liberalismul nu crede posibil progresul decît prin evoluție și evoluția nu poate fi dobîndită fără armonie socială. Doctrina liberală consideră că viața unei societăți trebuie

să fie mișcare, dar că mișcarea nu trebuie asigurată prin ruperea echilibrului social , ci ,dimpotrivă , prin menținerea permanentă a acestui echilibru."

Revendicările sociale implică în anumite momente o grijă specială pentru o anumită clasă, dar susținerea acestor interese dacă se face cu ură împotriva unora , cu exclusivism împotriva altora , acțiunea socială duce sau la un progres relativ (fiind dobândită cu prețul unei reacțiuni violente) sau la ruperea definitivă a echilibrului social ,adică la revoluție.

"Doctrina liberală e prea însetată de progres real , pentru a se mulțumi cu o stare de lucruri care nu asigură decât un progres discutabil sau cu o revoluție care , în credința ei adâncă , e moartea oricărui progres. " "Prin armonie socială progresul e asigurat, prin lupta de clasă el e amenințat."(p. 106)

Duca /'23

Deosebiriile dintre liberalism și celelalte doctrine.

(conservatorism, naționalism, țărănism, socialism)

(vezi la Doctrine politice)

Duca /'23

Liberalismul și partidele liberale.

Partidele liberale, nu liberalismul, suferă unele înfrângeri.

(vezi la PNL1)

"În domeniul proprietății, partidul liberal român a plecat de la ideea clasică a proprietății quirinare romane, sacră și inviolabilă, și a ajuns la formula proprietății funcțiune socială ,din care a ieșit exproprierea și naționalizarea subsolului."

Duca /'23

Proprietatea.

PNL a fost adesea învinuit că "face socialism " prin expropriere!

Este o confuzie. Cum putea sporirea proprietarilor individuali să fie socialism , când socialismul proclamă tocmai desființarea întregii proprietăți individuale.

"Exproprierea este o formulă de progres social , cu totul credincioasă doctrinei liberale, fiindcă nu depășește cadrul ideii de proprietate individuală.

E o repartitiune nouă a proprietății individuale ce exista la noi la un anumit moment dat , nu este nimicirea ei." Noțiunea de proprietate poate să fie mai largă sau mai îngustă. Ea poate cuprinde suprafața sau subsolul.

PNL , potrivit nevoilor sociale, a adoptat ambele forme de proprietate , fără a trăda ideea însăși de proprietate.

El respinge cu hotărâre "introducerea comunismului ",dar, potrivit năzuințelor lui de progres , de armonie socială, vrea "încetarea antagonismul fratricid " dintre cei doi factori ai producției , capitalul și munca, și înlocuirea acestei lupte de interese egoiste printr-o conlucrare cerută de dreptate ."

Duca /'23

Libertatea absolută / Intervenționismul

/ În materie de economie politică ,PNL a plecat de la formula <laissez faire,laissez passer! > spre a ajunge la <intervenționism > , care apără pe cel slab împotriva celui puternic și interesul obștesc reprezentat de Stat.

"Intervenționismul a izvorât astfel din complexitatea economică modernă , nu numai ca o condiție a progresului, ci ca un mijloc de înlăturare a ciocnirilor violente , deci a anarhiei."

/ În materie socială, liberalismul român a ajuns de la " individualismul atotputernic" , la țărnuirea treptată și crescândă a individului , în fața nevoii de dreptate și de echilibru general.

Duca /'23

Libertate, liberalism , PNL

Prevăzînd obiecția că , în acest fel, titulatura partidului nu se mai potrivește cu doctrina , Duca anticipa : "Dacă la atîta se rezumă critica, o primesc și recunosc că există o antinomie între formula liberalismului clasic

și cea a liberalismului modern,[...]

Libertatea a fost un mare postulat al omenirii. Izbînda ei a stîrnit lupte uriașe și a reprezentat un mare progres în viața popoarelor. A fost firesc ca partidele care au luptat pentru întronarea ei, să și-o pună în titlatură.

"În România titulatura s-a păstrat și se va păstra fiindcă n-avem a roși la numele de liberal.

Acest nume e atât de strâns legat de toată renașterea României Mici și atât de strâns unit cu înfăptuirea României Mari, încât a devenit un simbol: pentru trecut o mândrie, pentru viitor o speranță."

(p.109-110)

Duca / '23

2) Gh.Taşcă, Liberalismul economic.(p. 89-101)

"Omul simplu, ca și savantul, găsesc explicația tuturor relelor sociale în reaua organizare a Statului, ori în lipsa lui de diligență."

Omul de guvernământ își pierde și el cumpătul și crede că trebuie să ia toate măsurile cerute de public.

"Cu succes ori fără Statul se face conducător de oști, gardist, vătășel, măturător de stradă, soră de caritate, precupeț, negustor de ghete, haine, ciorapi de mătase, roșu de buze ori crosse de paradis, bancher, agricultor, exportator de grâne, fabricant de gaz, extractor de cărbuni, șef de gară ori șofer de automobil, Statul face de toate."

Imaginea românului despre Stat se reduce la ceea ce Caragiale a descris în "Conu Leonida" ...care spunea că

Într-o republică, fiecare ar trebui să aibă o pensie, un salariu și să nu plătească bir! Iar când soția îl întreabă cine să plătească, el răspunde simplu: Statul! (Vezi Doctrinile politice) Tașcă / '23

LIBERALISMUL ECONOMIC

/ Economiiștii din această școală pleacă de la două observații paradoxale:

I. În societățile cu organizare economică înapoiată, toată lumea lucrează.

Cu toate acestea, sărăcia este endemică și generală.

În societățile înaintate, civilizate, există un număr de trântori, pe lângă cei ce muncesc.

Cu toate acestea, starea generală și traiul celui mai umil om sunt superioare.

II În societățile înapoiate, oamenii muncesc din greu și variat, fără să existe o diviziune a muncii.

/ Principiile liberalismului economic:

I. Legile economice naturale. Locke și Quesnay sunt părinții individualismului și creatorii doctrinei neintervenției statului.

Demnitatea persoanei umane comandă să o lași să urmărească scopurile ei legitime, fără a i se îngădi libertatea.

Munca nu mai poate fi privită ca un blestem (ca în Biblie, pe vremea sclaviei), ci este o binecuvântare, dându-i posibilitatea să creeze, apropiindu-se, astfel, de ființa supremă.

Omul nu muncește numai din plăcere (cum credea Fourier), nici dintr-o nobilă datorie (cum cred utopiștii),

ci pentru a-și satisface trebuințele sau dorințele, pentru că privațiunile îi produc suferință.

Omul compară suferința cu plăcerea (materială, intelectuală, morală)

și numai când plăcerea întrece suferința, atunci se decide să lucreze.

Așa dar la baza muncii și a organizației economice stă interesul personal.

El este imboldul oricărei activități, el împinge la o producție mai puternică și modernă.

II. Lipsă xerox.

Taşcă / '23

III. Utilitatea socială.

/ Instituția economică cea mai importantă pe care se sprijină doctrina individualistă este proprietatea privată.

Pe ce se întemeiază dreptul de proprietate?

La noi, cu ocazia exproprierii, a circulat o teorie absurdă, că s-ar întemeia pe muncă.

De aici, formula <pământul al celor ce-l muncesc! >

/ Justificarea proprietății nu este munca ci utilitatea socială.

Formula ar trebui să fie <pământul celui care e capabil să producă cea mai mare cantitate de bunuri! > [...] (p. 97)

[L.D : renunț să mai fișez , pentru că nu este accesibil și nici convingător, pentru mine]
Tașcă /'23

Intervenționismul.

În sec. XIX , teoria liberalismului a fost criticată și maltrată.
Pe ruinele ei, economiștii germani au elaborat teoria intervenționistă,
teorie hibridă, un fel de "socialism practicat de Statul burghez "
(spre deosebire de cel sovietic , care este practicat de statul proletar)
Doctrina intervenționistă s-a dovedit o doctrină superficială
(aplicată în Germania, ea a avut ca singur rezultat pozitiv, organizarea asigurărilor
muncitorești; școala socialistă,
a elaborat teoria echivalenței în muncă și a împărțirii după nevoi. Ambele s-au dovedit
inaplicabile, în Rusia)(p. 99)
Tașcă /'23

Solidarismul

S-a revenit așa dar la vechea teorie a liberalismului economic , căruia i s-a adăugat
posibilitatea
ca muncitorii să aibă dreptul de asociere și să-și negocieze contractul de muncă.
Lucrătorii asociați în sindicate tratează cu patronul pe picior de egalitate.
Este respectat repaosul duminical; copilul și femeia este înlăturat din fabrică;
atelierelor se construiesc mai igienic; ziua de muncă de 8 ore;
minimum de salariu ; contracte colective de muncă.
În locul unei societăți în care fiecare cetățean era sclavul Statului,
în care inițiativa individuală era distrusă, fiecare mincind la comandă,
în care proprietatea era împietată de amestecul statului,
în care împărțirea profiturilor se făcea arbitrar,
în care Statul făcea industrie, comerț, agricultură, export etc...
în care categoriile sociale se sfîșiau între ele,
în care , sub pretextul luptei de clasă, se asmuțeau chiriașii împotriva proprietarilor,
cei de la țară împotriva orașenilor, lucrătorii împotriva patronilor, consumatorii împotriva
negustorilor....
- Bellum omnium in omnes -
"vom avea o societate în care fiecare ,străduindu-se să-și asigure interesul lui personal,
ar ajuta pe semenul său." [...] (p. 101)
Altă cale mai bună nu există.
Tașcă / '23

3.) I.N. Angelescu, Solidarismul social-economic. (p. 201- 215)

"Liberalismul, grefat pe individualism ,a fost cea dintîi doctrină politică înfăptuită
după descătușarea lumii ,de resturile feudalismului medieval.
El a trebuit să trăiască , după triumful lui, ca o doctrină conservatoare a societății
existente,
în fața atacurilor și revendicărilor socialiste și anarhiste ale sec. XIX. "
/Liberalismul clasic a dat faliment , nu din cauza atacurilor doctrinarilor socialiști și
anarhiști,
ci din cauza ereziei ce era cuprinsă în idealul său social.
Capitalismul , ajuns în plina lui dezvoltare, sub scutul liberalismului clasic,
e amenințat să se prăbușească prin detronarea liberalismului și întronarea uneia din
nuanțele de doctrine socialiste, țărăniste, etc. sau anarhiste .
Angelescu /'23
Solidarismul
Este o doctrină care se înfăptuește de anumite partide care își însușesc această doctrină.
(vezi la Doctrine politice)

4) Mircea Djuvara ,Evoluție și revoluție, (p. 267- 280)

/ "Liberalismul , așa cum a răsărit dintr-o evoluțiune lentă în Anglia ,
așa cum s-a creat în urma marelui Revoluții Franceze și a cugetărilor cari au precedat-o,

se întemeiază pe ideea că fiecare individ are drepturile sale proprii [drepturi "naturale"] , cari sub nici o formă nu i se pot răpi. "

Greșala concepției liberalismului primitiv, a fost că a confundat titularul drepturilor naturale cu ... omul ca individ fizic izolat.

De aceea , în prima sa formă, liberalismul a apărut ca expresie a individualismului.

Djuvara /'23

Neoliberalism

/ Astăzi însă (în urma evoluțiilor sociale, a ideilor științifice) ,

"se poate recunoaște , cred, că individul fizic ca atare , nu poate constitui un titular de drepturi. Ideea de titular de drepturi implică un element profund social, încât în individ trebuie să vedem ,mai ales, totul social din care face parte."

Se schimbă astfel perspectiva:

nu ne mai aflăm în fața unui liberalism simplist , așa cum a fost conceput acum un veac, ci ne aflăm în fața unui neoliberalism ,cu toate consecințele ce decurg din această perspectivă. Pentru neoliberalism , "Progresul nu poate fi îndrumat decât pe calea unei înțelegeri între titularii drepturilor. "

Djuvara /'23

Statul modern democratic.

Democrația modernă spre care tindem cu toți, are în vedere accepțiunea neoliberală a "titularilor de drept ", ceea ce implică întreg aparatul juridic care constituie statul modern.

Statului prezintă, în timp, continuități și discontinuități.

Realitatea juridică reprezintă elementul de continuitate .

Realitatea socială (pe care se suprapune cea juridică) are o evoluție lentă și schimbătoare.

În principiu, liberalismul crede în reformele noi, de drept,

dar consideră că continuitatea de drept nu trebuie ruptă, iar reformele trebuie să cadreze

cu situația juridică a momentului în care se fac. (p. 270)

Djuvara / '23

5.) Mihail Manoilescu, Neoliberalismul , p. 141-161

(vezi pe larg la Doctrină și Neoliberalism extraliberal)

a) stat-individ

α L: individul predă drepturile sale naturale , nelimitate , statului

α L : în politica socială

N α: Neoliberalismul susține asociațiile muncitorești

N α: Neoliberalismul recunoaște caracterul evolutiv al proprietății ,

L α: liberalismul pune înaintea unor alte preocupări, ființa umană

N α: neoliberalismul îngăduie ridicarea omului pe culmile idealurilor naționale

"Neoliberalismul pare că se anunță ca o formă regenerată a liberalismului , care condiționează însăși viabilitatea sa în viitor,

ca o nouă adaptare , fără de care n-ar putea să urmeze decât dispariția acestui sistem politic și a doctrinei care îl reprezintă."

- Plutește oare asupra liberalismului vâlul melancolic al crepuscului ?

- A fost el un fenomen local, vest-european, particular, al sec. XIX ?

- Are el o semnificație generală și permanentă pentru omenire ?

(la aceste întrebări își propune el să răspundă)

Manoilescu /'23

I. Liberalismul și evoluția sa .

" Explozia liberalismului - nu apariția sa ! - o putem localiza în anul simbolic 1789 , odată cu revoluția cea mare, astfel că putem considera acest an , ca reprezentînd pentru Europa continentală ,

polul politic liberal.

/ Ideea esențială a liberalismului a ajuns să piardă din claritate ,

În mintea contemporanilor, este datorită faptului că liberalismul, ca fenomen, a apărut în forma unei critici și a unei reacțiuni contra vechilor instituții , feudale , din sec.XIX.

/ Liberalismul a avut de luptat și cu noile forțe care au apărut în a doua jumătate a sec. XIX :

socialismul și naționalismul .

Manoilescu /'23

INDIVIDUL

/ În prețuirea individului , în cultul personalității umane , stă trăsătura esențială a liberalismului. Caracteristica sa originală și originară este și rămîne cultul individualității.

Manoilescu /'23

LIBERTATEA

" [...] Liberalismul vede nu în fericire ,ci în libertate , idealul străduințelor omenești, fiindcă -cum s-a spus -

PROGRESUL

Spiritul uman trăește în oamenii vii, și progresul instituțiilor sociale și politice , atîrnă de progresul indivizilor și de perfecțiunea ființei umane.

Manoilescu /'23

EGALITATEA

Chiar de la începuturile liberalismului s-a vădit antiteza conținută în principiile sale , între libertate și egalitate .

"Această aservire fatală a constituit cea mai gravă atingere a ideii libertății ;*realizarea idealului liberal a apărut imposibilă , fără o egalitate economică între indivizi.*"

Manoilescu /'23

SOCIALISMUL >> Liberalismul

Părăsind pe ferocele <laissez faire ! > economic și social, liberalismul s-a adaptat atît de mult, încît astăzi ...putem să ne întrebăm ce a mai rămas din liberalismul clasic ? !

(Vezi la Doctrină politică)

Manoilescu /'23

LIBERALISM clasic (L) versus NEOLIBERALISM (N)

a) stat-individ

▣ L: individul predă drepturile sale naturale , nelimitate , statului

▣ L : în politica socială

N ▣: Neoliberalismul susține asociațiile muncitorești

N ▣: Neoliberalismul recunoaște caracterul evolutiv al proprietății ,

L▣: liberalismul pune înaintea unor alte preocupări,ființa umană

N ▣: neoliberalismul îngăduie ridicarea omului pe culmile idealurilor naționale_

b) libertatea economică -proprietate

c) ideia națională - raporturile între națiuni

Manoilescu /'23

Stat -individ.

▣ L: individul predă drepturile sale naturale , nelimitate , statului

și le primește înapoi mai restrînse, dar garantate .

Autoritatea statului nu poate veni decît din consimțămîntul indivizilor, prin vot.Dar ideea majoritară (votul) este ideea democratică.

Democrația apare ca un mijloc și este bună întru cît reprezintă

forma de viață colectivă în care se garantează

maximum de libertate individului.

Numai că există, totuși, o antiteză

între libertatea individului și democrație

(care variază de la timp la timp, de la un loc la altul) :

Art.2 din "Declarația drepturilor omului" (articol de inspirație americană, deci englezească) proclamă :

< Scopul oricărei organizații politice este conservarea drepturilor naturale și imprescriptibile ale omului ;

aceste drepturi sunt libertatea, proprietatea, siguranța și rezistența față de opresiune. >

Art. 3, însă , (de inspirație pur franceză, Rousseau) formulează :

< Nici un corp constituit nu-și poate trage autoritatea decât de la națiune >.

De aici , atotputernicia națiunii, pericolul tiranizării minorității de către majoritate.

Manoilescu /'23

N : ia din liberalism doar spiritul , căutînd ca din beneficiile libertății,

să se împărtășească cît mai mulți, nu numai o minoritate de clasă.

(Vezi la Neoliberalism)

L : în politica socială, crede că statul neutru trebuie doar să țină "ringul", în care luptătorii boxează.

Prima "spărtură" s-a făcut prin protecția femeilor și copiilor, prin intervenționismul statului.

Manoilescu / '23

N : ca și vechiul liberalism, menține părerea că intervenția statului în mecanismul producției este totdeauna delicată ;

(Vezi la Neoliberalism)

Manoilescu '23

III.LIBERTATEA ECONOMICĂ .PROPRIETATEA.

L : Este un aspect central al ideii liberale.Ea a făcut gloria și decăderea liberalismului.

Libertății economice i se datorește civilizația Europei apusene;cea mai formidabilă acumulare de bogății și instrumentelor de producție; potențializarea maximă a energiilor individuale.

Dar ... libertatea s-a realizat pe pămînt, dar nu pentru om , ci numai pentru unitatea de producție.

Liberalismul și-a realizat idealul , dar nu pentru oamenii vii, ci pentru aceste entități economice moarte .

[L.D. Atenție ! apare la el o primă pledoarie corporatistă]

Vechiul liberalism n-a înțeles asociațiile și s-a opus tendințelor lor.

A distrus formele sociale organice ale istoriei : corporațiile.

(desființate în 1791 în Franța, în 1811 în Prusia)

Manoilescu /'23

N : Neoliberalismul susține asociațiile muncitorești;

se ocupă chiar de apărarea libertății individuale în cadrul asociațiilor, pentru ca ele să nu evolueze în tiranie ; sprijină marile asociații și sindicate de producători ;

vede în asociații , forme libere de acordare între libertatea individului și interesul social ,

(despărțindu-se de concepția atomistă a vechiului liberalism) , recunoscîndu-le caracterul de formații sociale organice.

L : în mentalitatea comună , se identifică cu proprietatea individuală.

Chiar în ciclul prezent de conferințe [aluzie la IGDuca] s-a definit liberalismul ca o funcție politică a proprietății individuale.

Acest lucru era valabil la teoreticienii liberalismului clasic.

În practică, s-a dovedit că proprietatea-capital duce la o aservire și

la o depreciere a ființei omenești iar vechiul liberalism a apărut , astfel, ca apărător al liberalismului parțial,

nu generalizat la toți membrii societății. Vechiul liberalism a fost prea rigid legat de proprietate

de aceea se găsește într-o gravă criză.

Astăzi trebuie să aleagă între două soluții : să rămâie atașat de vechea formulă, condemnându-se la dispariție;
să practice o inconsecvență , afirmând inviolabilitatea proprietății și...expropiere.
"Oamenii politici mediocri preferă de obicei calea a doua.

Această inconsecvență răpește însă liberalismului de astăzi orice autoritate morală ; iar în practică face ca liberalismul să nu mai aibă încrederea nimănui : nici a apărătorilor , nici a adversarilor.[...]

Salvarea liberalismului este în recunoașterea imposibilității de a ține legată ideea liberală de forma actuală a proprietății individuale , și în reîntoarcerea la principiile originare ale propriei sale doctrine .[...]

un mijloc al libertății omenești [...] " Forma este trecătoare și secundară, prin urmare ea poate fi schimbată. (p. 150)

Manoilescu /'23

N ȳ: Neoliberalismul recunoaște caracterul evolutiv al proprietății ,

mai ales al proprietății individuale a capitalului.

Proprietatea individuală trebuie concepută numai ca o funcțiune de dezvoltare și de încordare a puterilor omenești.(151-152)

(vezi la Neoliberalism)

Manoilescu /'23

III.Problema națiunilor.

Lȳ: liberalismul pune înaintea unor alte preocupări,ființa umană ,

individul izolat.Această concepție atomistă și aproape anarhică ignorează anumiți factori naturali fundamentali ai ființei omului.

Există totuși o unitate supraomenească , căreia omul nu i se poate sustrage :națiunea.

Cultul națiunii nu apare ca străin de individ.

N ȳ: neoliberalismul îngăduie ridicarea omului pe culmile idealurilor naționale.

El nu-și pune un țel nou, ci se găsește în fața idealului neîmplinit al vechiului liberalism : libertatea tuturor națiunilor și egala îndreptățire a națiunilor mari și mici.

(vezi la Neoliberalism)

Manoilescu / 23

Sinteze.

6) Mitiță Constantinescu,"Naționalismul economic și doctrina partidelor politice" ,

Rezultatele politicii economice dela 1859 pînă la 1930."

Cercul de studii al PNL.Secțiunea economică.,București,1930.

Mitiță/ '30

ȳ Introducere .(pag.1-3)

Motto:"Un partid politic conștient ,organ fundamental al unei vieți constituționale, este reprezentantul permanent al necesității Statului .

Oamenii care îl alcătuiesc sau care îl conduc ,pot să se schimbe sau să dispară, îndatoririle partidului rămîn însă vii și cresc cu aspirațiile în care ele își găsesc obîrșia"

Ion I.C.Brătianu,(Scrisoarea din 8 sept. 1913)

Mitiță / '30

ȳ PNL versus PNT

/ Viața politică de după război și concepțiile partidelor au adus în discuție ,din nou, atît din p.d.v.teoretic cît și a eficacității practice ,doctrina naționalismului economic.

Cu o recrudescență de netăgăduit, această doctrină a format obiectul discuțiilor programatice postbelice, în special între PNL și PNT.

"Pe temeiul acestei polemici,s-a obiectat PNL că și-a închistat concepția economică într-o formă rigidă ,strîmtă și exclusivistă, acea formulă "Prin noi înșine" - formulă care ,în

exagerările inexplicabile ale adversarilor ,devenea instrument politic de șovinism și xenofobie [!!!] ,față de colaborarea factorilor internaționali economici ,iar în raport cu necesitățile interne ale țării ,aceiași doctrină și aceiași formulă ,era înfățișată ca instrumentul de tortură al vieții cetățenești în România "

/ Aceiași adversari înfățișau formula ca un "elaborat staniu", "personal" și "dăunător" ,în special al lui Vintilă Brătianu, fără legătură cu trecutul economic al țării și cu interesele actuale . Această polemică doctrinală a scoborât din sferele discuțiilor teoretice din arena academică , o dată cu venirea la putere a PNȚ.

/ În această situație consideră necesară examinarea doctrinei naționalismului economic.Din această analiză și paralelă ,se va putea lămuri și revizui adevăratul conținut teoretic al doctrinei adoptate de PNL.

Se va putea verifica ,printr-o experiență istorică a luptelor politice de peste trei sferturi de veac, care din doctrinele economice enunțate și aplicate, au putut da roade utile țării. Mitiță/30

■ Naționalismul economic față de doctrinele economiei politice. (pag.7 -12)

[Atenție L.D. Trecere în revistă a concepțiilor școlilor economiei clasice :

Vezi broșura dacă...]

-Sec. XIX, Smith, Adam Muler, Daniel Raymond, List, ș.a.

List combate sistemele clasice economice ,ridicându-se împotriva cosmopolitismului himeric al acestor sisteme ,împotriva individualismului dezorganizator ,împotriva materialismului fără dinamică a acestor școli ;List construiește o nouă doctrină, aceea a unei "națiuni normale , entitate economică distinctă ,intermediar indispensabil între individ și genul omenesc ,entitate ce nu-și întemeiază existența numai pe valorile de schimb create de indivizi, ci pe forțele productive ale colectivității .[...]

Națiunea constituie un punct de plecare și o finalitate economică , de care ,pînă atunci ,Economia politică nu ținuse seamă îndeajuns."

"Națiunea normală economică " concepută de List, devine o unitate vie, activă, dinamică, în schimbul internațional și în diviziunea muncii internaționale, integrînd forțele indivizilor ...

Cauwés a reluat și a dezvoltat doctrina lui în direcția Protecționismului ca metodă de apărare și dezvoltare a forțelor productive ale națiunii....

Lucien Brocard, apologet al lui Cauwes, armonizează interesul individual cu cel colectiv, pe temeiul Solidarismului.

Școala solidaristă susține că "singura colectivitate indicată a încadra și armoniza voințele individuale ,este NAȚIUNEA".

-Politica economică trebuie îndrumată spre satisfacerea intereselor individuale , prin apărarea și dezvoltarea intereselor naționale ,concretizată în următoarele scopuri :

a) Să apere și să sporească bogățiile naționale și forțele productive;

b) Să realizeze și să mențină ordinea și siguranța

internă (a drepturilor individuale) și

externă (împotriva dușmanilor din afară) ;

c) Să asigure dezvoltarea complexă a tuturor ramurilor de producție agricolă sau industrială, precum națiunile favorite ;

d) Să asigure un comerț pentru dezvoltarea producției naționale;

e) Să înlesnească colaborarea economică internațională fără a periclita

suveranitatea națională și degenerarea în dominație economică sau politică ;

f) Să asigure expansiunea industriei naționale și apărarea ei contra concurenței străine ;

g) Să asigure dezvoltarea individului ,a tuturor indivizilor, fără deosebire de clasă ;

Pentru realizarea acestor scopuri, naționalismul economic reclamă o coordonare

metodică a activităților individuale și o disciplină economică,

În cadrul juridic și politic al democrațiilor integrale de azi.

(prezintă experiența Germaniei, Franței, Italiei, Angliei,

prin aplicare naționalismului economic)

Mitiță/

*Capit. V. Doctrina naționalismului economic în epoca de după război
1918-1929 L.D. tratez chestiunea la Fisier PNL

Mitiță/

*Capit .VI. Metodele economice ale celorlalte partide

L.D. Tratez chestiunile la Fișier PNTJ ȚĂRĂNISM PNL PCR CAROL II

Mitiță/'30

▣ **Doctrina PNL-PNTJ .(cap.VII) (pag.82-94)**

-Cadrul doctrinei înăluntru cărui s-au circumscris politicile fiecărui partid, a tras în același timp și hotarul de demarcațiune ,săpînd distanța dintre partide.
- PNL nu a îmbrățișat doctrina naționalismului economic de dragul unei teorii economice sau a unor abstracțiuni științifice simpatice sau la modă, ci pentru necesități naționale. Deci nici n-a fost "o doctrină de ultimă oră ,izolată și personală" sau "șovinistă și xenofobă".

Lozinca "Prin noi înșine! " nu a fost "un cri de guerre " azvîrlit în ultimii ani. Acest este unul din sensurile reale și adevărate ale formulei, nu este o creațiune recentă și postbelică ,ea reprezintă o tradițiune glorioasă a PNL :1861,1877,1888,1911,1913 (explică momentele)Această doctrină a vizat dezvoltarea unei "Națiuni normale,integrale și independente ".

"Naționalismul economic știe că ziduri chinezești nu se pot înălța ,că infiltrațiunile capitalurilor străine este fatală și necesară ,dar vrea să găsească formula de armonizare ,care să înlătore acapararea unora și zugrumare a celorlalți ,întîi ,fiindcă progresul fără neatîrnare nu se poate și ,în al doilea rînd,fiindcă neatîrnare politică ,fără neatîrnare economică ,iarăși nu se poate."

Mitiță Constantinescu / '30

7)**Gh.N. Leon, "Politica Economică a PNL",1935**

prof.univ., conf. la Clubul liberal

Leon / '35

▣ **Politică economică .**

Totalitatea măsurilor legislative și administrative pe care le ia un guvern pentru promovarea intereselor generale ale economiei naționale.

/ Scopul suprem al oricărei politici trebuie să fie realizarea maximului de bine posibil pentru fericirea oamenilor și pentru interesele permanente ale națiunii.

Deci scopul devine o noțiune de durată. Variabile sunt doar mijloacele.

/ Deosebirea dintre un program economic și o politică economică poate să fie foarte mare sau foarte mică.

Devine mare cînd programele rămîn pe hîrtie și nu se aplică niciodată,și dispăre atunci cînd programele unui partid se confundă cu acțiunea economică.Firesc este ca politica unui partid

să fie expresia programelor lui ,întemeiate pe anumite principii călăuzitoare.

Leon / '35

▣ **Politica economică PNL .**

Este ușor de urmărit pentru că ea este o serie de realizări programatice .

Politica Statului Român de aproape 8 decenii ,care se confundă cu politica PNL, se împarte în două perioade :

pînă la creierea independenței :dominată de ideea liberală

b) după Unirea Principatelor și cucerirea independenței :

ideea conservatoare a intervenționismului.

Ambele au fost mijloace puse în seveciul ideii naționale,

scopul final pentru care se ducea lupta.

Gh.N.Leon /'35

▣ **Legislație și acțiune liberală .**

-Întreaga viață economică (producția,circulația și distribuția bunurilor)

a fost dominată de ideea creării unei economii naționale,în cadrele națiunii române.

Agricultură sănătoasă,clasă țărănescă înstărită :

/Legea rurală (1864);/Vînzarea moșiilor statului la țărani,împroprietărirea însurățeilor(1876-1888);/Reforma agrară radicală,anunțată de Ionel Brătianu din 1913,(1920)

/Crearea Creditului Funciar Rural (1873)/Casele de credit agricol (1881)
 Industrie națională: Lege de încurajare industrială (1887); tarifele vamale au urmărit înființarea unei industrii de bază necesare noului Stat român/
 Convenția cu Austria (1876) era prea liberală, pentru nevoile țării de atunci, căci amenința să distrugă primele începuturi de industrie națională.
 Ar fi urmat ca grâul nostru să-l exportăm pentru a importa făină din Austria să exportăm piei și să importăm încălțăminte, să exportăm lână și să importăm stofe.
 Liberalii au combătut această convenție "liberală", fără nici o rezervă.
 /Creditul industrial, pentru crearea unei industrii de bază.
 /Naționalizarea subsolului (legea minieră).
 / Constituția liberală din 1923, formulează principiul naționalizării subsolului.
 Noua lege a minelor, reglementează exploatarea.
 Cunoșcând însemnătatea petrolului în economia țării, rămânerea lui în stăpânirea proprietarilor particulari, însemna o nesocotire a intereselor permanente ale Statului român.
 Leon / '35

▣ Credit național

/Banca Națională a României (1880)
 /Răscumpărarea (1880) concesiunii CFR (făcută în 1871, pe 90 de ani!) de la grupul financiar Strussberg. PNL era convins că crearea unei economii naționale, nu se putea face prin concesionări străine. Ori, în 1900, guvernul conservator P.P. Carp, concesionase monopolul hârtiei de țigarete pe 12 ani
 Gh.N. Leon / '35

▣ PROTECȚIONISM

[Ionel Brătianu](#) (Manifest, 1911) :

"O țară în condițiile noastre geografice și cu bogățiile ei naturale, nu poate rămâne exclusiv o țară agricolă; ea trebuie să se dezvolte în toate ramurile de activitate [...] Credincios tradițiunilor cu care, în trecut, part. naț.-liberal a asigurat dezvoltarea puterilor naționale, [...] a căutat să încurajeze o industrie adevărat națională, preocupându-se de a se dezvolta regimul actual de protecțiunea industriei. [...] avem firească dorință ca în această conlucrare să încurajăm din ce în ce mai mult capitalul și inițiativa românească și să asigurăm elementului național o parte legitimă cât mai largă la muncă și la conlucrare "

[Vintilă Brăteanu](#) a fost învinuit de adversari că duce o politică de ură contra capitalului străin. Nu era o politică "personală" !

Era o politică de dragoste pentru capitalul național, politică moștenită și urmată de predecesorii săi.

G.N. Leon / '35

▣ CAPITALUL STRĂIN

[Ionel Brătianu](#) (discurs în Senat, 1898)

"Dar de la aceste simțăminte pînă la acel șovinism intransigent și acut, care consideră pe orice străin ca un vrăjmaș și își așează idealul într-o viață închisă între ziduri chinezești, spațiul este imens și noi nu voim să-l străbătorim.

Credem, dimpotrivă, că dezvoltarea sănătoasă a forțelor și avuției noastre naționale, nu se poate face decît condusă de un spirit larg de comunicare și prin relațiuni internaționale active și intense, totdeauna însă temperate prin grija de a nu sacrifica, prin grabă sau prin imprudență, interesele naționale și permanente, unor considerațiuni de ordine inferioară și trecătoare."

[Ionel Brătianu](#), (1900)

"Statul are dreptul și datoria de a se preocupa în ce scop vin capitalurile străine, dacă vin pentru a pune în valoare munca și bogățiile naționale, asociindu-se cu dînsa și lăsînd în schimb

o valoare echivalentă [...] orice om de stat trebuie să se grăbească pentru a încuraja venirea lor.

Dacă, însă, întreprinderile au de scop să speculeze și să sece unele bogății,

fără a lăsa valoarea corespunzătoare în loc,
desigur nu e politică sănătoasă a Statului care să le încurajeze."
Gh.N.Leon /'35

▣ Necesitatea protecționismului.

"Un Stat tânăr ca România ,abia format,cu atâtea forțe centrifugale în sînul lui (minoritățile) și cu atîtea pofte de revendicări teritoriale în jurul nostru , trebuie să-și creieze o unitate politică și economică inseparabilă, pentru a putea rezista în contra tuturor încercărilor de a ne transforma în colonie . De sigur ,marile State industriale au tot interesul de a ne vorbi de necesitatea relațiilor celor mai liberale între națiuni, Însă noi nu trebuie să ne lăsăm orbiți de teoriile umanitare ale acelora cari au ajuns la maximum de dezvoltare și cari vor să împiedice procesul de normală alcătuire a economiilor naționale mai tinere. Anglia și Germania au ajuns la progresul de azi, datorită unei politici de sever protecționism !(pag.26-27)

Gh.N.Leon /'35

▣ Politica altor partide

-Partidele socialiste,în genere ,sunt partide internaționale ,pentru care Patria și Națiunea sunt elemente subordonate .
- Conservatorii de altă dată ,erau preocupați de interesele de clasă,privilegii meschine.
-Pat. Naț. din Ardeal, după unire, "a făcut o politică ,să nu zicem antinațională, dar în oricecaz în conflict cu interesele unității noastre naționale ." Lupta contra "regătenilor",lupta contra Bisericii Naționale etc..
au întărit ideea regionalismului periculos
Gh.N.Leon / PNL 1866-1935

8) Dim.Drăghicescu,"Evoluția ideilor liberale ",București ,1921

Drăghicescu / '21

▣ Criza liberalismului clasic (p.7-11)

:creșterea bogățiilor,a populației nu a dus și la creșterea bunăstării masselor sărace. S-a accentuat excesiv inegalitatea socială,mizeria plebei proletare (în țările industriale) și a țăranimii (cazul României)
/Ca o reacțiune firească ,în Occident au apărut partidele radical -socialiste care au atenuat aceste consecințe.
ÎnRomânia, în lipsa unui part.socialist,această operă de atenuare a fost întreprinsă de PNL.
Drăghicescu / '21

▣ Criza Part. Liberal din România.

PNL a adus prea tîrziu cele două mari reforme -votul și împrumutarea- din cauze specifice dar și subiective:
a făcut prea puțin pentru instruirea și educarea masselor.
populația rurală n-a fost pregătită pentru votul universal.
a adus prea tîrziu reforma agrară,neputînd evita convulsiile dela 1907.
nenorocirile și greutățile războiului (înfrîngeri,sărăcie,tragedii).
consecințele reîntregirii: nemulțumirile ,resentimentele,învinuirile, canalizate spre liberali
intrarea în lupta politică a oamenilor din provinciile desrobite -care din ignoranță,din prostie,din candoare,sau reacredință -
au trecut de partea adversarilor antiliberali
...La primele alegeri ,în 1919,sub regim de vot universal,PNL (care adusese marea unire și dăduse cele două reforme !) și-a văzut mult diminuat sprijinul popular.
Drăghicescu/'21

c) Rațiunea și acțiunea noilor partide.

- part.soc.
- part .averescan
- part.țăărănesc

În rezumat, situația actuală de criză a PNL a avut drept consecințe:

- Micșorarea popularității și învinuirea de toate relele;
- aparitia unor "pseudopartide", apariția "frauduloasă" a țărăniștilor și "iluzorie" a averescanilor.

...deși PNL și-a îndeplinit glorioasa misiune națională și și-a epuizat programul .

"De aceea ,mulțimea cea mare ,cu o vădită aplecare spre ingratitude, a părut un moment a înclina să-l arunce de o parte "

Drăghicescu/21

d.) Reînnoirea idealului politic , organizarea,programul PNL(pag.16-18)

[L.D. Vezi la fișier PNL]

III.LIBERTATE ,DREPTATE ,SOLIDARITATE (pag.18-21)

-Ceeace trebuie PNL este un ideal înrudit și echivalent cu cel dela 1848 .

Trebuie găsit cuvîntul nou de ordine ,idealul care ar răspunde vremii .

Ori, constatarea unanimă din succesul avut de pseudo- partidele averescan și țărănist) masele au o nesecată sete de DREPTATE.

"Idealul de dreptate ,de cinste și de solidaritate comparabil cu cel de libertate cu care se completează ,

este, credem noi, cuvîntul de ordine ce trebuie scris pe steagul PNL." (explică de ce este nevoie de această deviză)

[L.D.tratez chestiunea la fișier ETICĂ pentru că rațiunea este de ordin moral

- PNL poate și trebuie să-și asume acest ideal pentru că are experiență :

1)PNL alunecase deja dela principiul exclusiv al libertății(liberalism clasic)

la idealul de dreptate și solidaritate socială,cu prilejul unor reforme :

/exproprierea marilor proprietari...

/constituirea izlazurilor comunale

/împroprietărirea țărănilor

/restricții la învoielile agricole

/proiectul impozitului progresiv pe venit

2)Idealul de dreptate și solidaritate întregeste și continuă idealul de libertate.

/"Cînd aplicarea principiului libertății ,fără restricție și limită

aduce ca efect imediat abuzul ,frauda ,necinstea [...]

este înfrîngerea și distrugerea chiar a principiului libertății."

/"Idealul de dreptate și solidaritate este corectivul indispensabil al libertății "...

/"Adevărata libertate a tuturor nu se poate exersa decît pe baza principiilor de dreptate și solidaritate..."

"Este îndeajuns ca PNL să continue a sluji ,în mod sincer ,

idealul său inițial de libertate pentru ca să adopte ipso facto idealul de dreptate și solidaritate socială..."

3)Liberalii -oamenii [LD.Tratat la fișier PNL și Etică]

4)Liberalii-cadrele

Drăghicescu/21

▣ Problema economică.

I.Concepția proprietății(pag.27-37)

-Modul cum se concepe noțiunea proprietății este cel mai bun criteriu al simțului democratic și cel mai sigur indiciu al sentimentului de dreptate ce inspiră un partid sau un om politic.

-"Comunismul este sistemul în care se complac mai toți socialiștii , precum individualismul a fost și mai este concepția liberalismului clasic.

Drăghicescu /21

▣ Problema politică :votul universal .

Organizarea votului universal (pag.57----

-În statele occidentale,votul universal este aspru și viu criticat ,
pentru că se prezintă inorganic,amorf,haotic.

/ În România, judecând după rezultatele primelor două alegeri sub regim universal,
a dat rezultate dezastruoase.El este o primejdie și un paradox.

/ Au fost lăsați deoparte mai toți oamenii politici capabili și cu experiență.

/ Ambele Parlamente date de votul universal s-au dovedit incapabile
de a legifera și au dat guverne incapabile.

/ Votul universal pornește de la presupunerea "gratuită" și "oarbă"că

"toți membrii unei națiuni sunt egali între ei și deopotrivă de pregătiți să decidă despre
interesele Statului. [...]

că sunt personalități formate,desăvârșite,conștiințioase [...]de toate interesele statului."
Drăghicescu / Liberalism '21

9) Gh.Taşcă,"Liberalism, corporatism, intervenționism, 1938.

[L.D.o lucrare polemică cu teoria corporatistă a lui M.M.Manoilescu.

Lucrare eminamente doctrinar -economică din care am extras
doar concluzii de doctrină politică.]

Taşcă / '38

▣ Individualismul.

"Principiul individualist,adică doctrina liberei dezvoltări a inițiativei și energiei personale,a
atins punctul său culminant în vremea revoluției franceze,
cu declarația drepturilor omului."

"Este însă o eroare gravă a crede că individualiștii înțeleg să ducă libertatea până la
anarhie

și să confunde individualismul cu egoismul "

/"Individualismul ",așa cum înțelegeau gânditorii sec.XVIII , nu a fost niciodată aplicat.

"Încetul cu încetul,socialul a luat locul individualului " (pag.7-8)

(argumentează rolul statului liberal ,care nu este "stat jandarm"...)

"Așadar ,în cea mai exagerată doctrină liberal-individualistă și încă se rezervă statului
un primordial rol economic și social [...]"(P.10)

Unde a întâlnit d. Manoilescu Statul care ,azi,

își interzice orice intervenție în viața economiei ? (p.14)

Taşcă/'38

▣ Proprietatea .(p. 14-16)

/ "Juriștii moderni și economia liberală au găsit însă o justificare a dreptului de
proprietate ,

care, până azi,a fost recunoscută ca cea mai bună[...]S-a constatat că proprietatea
individuală

este aceea care poate să dea omenirii maximum de produse [...]

Încercarea sovietică ,cu toată forța mecanică întrebuințată,nu a reușit să ajungă
producția

de pe proprietatea individuală.[...] Proprietarul deci îndeplinește o funcție socială ,
și proprietatea este o funcție socială"

Și acest lucru a fost spus de Auguste Comte ,nu de Manoilescu! [!!!

" Sistemul liberalo -democrat s-a adaptat cerințelor vremii și astăzi,ideea de proprietatea
-funcție socială

este intrată în dreptul pozitiv ."

Găsim acest principiu aplicat în Legea noastră de expropriere,
care fixează un regim diferit la proprietate :

/expropriere totală în cazul unora...care nu-și lucra pământul...

/rămânerea unei suprafețe de 100 de ha,la altul...

/ 150 ha,la altul...

/ 500 ha, la cel care a avut un puternic inventar ,mari investiții...

Cum se explică acest tratament?

Pentru că primul a fost "un netrebnic funcționar -social" care și-a părăsit funcția lui și nu merită să mai conserve proprietatea;

-Celălalt și-a îndeplinit-o parțial ...

-Al treilea și-a îndeplinit-o "binișor "

-Al patrulea în chip excelent

"Așadar liberalismul -democrat a admis deja de multă vreme evoluția proprietății marcată de cerințele vremii ,

și nu a așteptat venirea corporatismului

pentru a admite proprietatea funcției sociale" (pag.17)

Tașcă/*38

▣ Dreptatea socială.

Manoilescu susține că doar statul corporatist poate face "marea justiție ",
"marea dreptate ". "Îmi pare rău că sunt obligat să tai entuziasmul d.Manoilescu amintindu- l că :

/arbitrajul obligator pentru lucrătorii din întreprinderile Statului și cele particulare [...] a fost introdus la noi în țară de Statul liberal democrat

prin prietenul bun al dsaleTrancu -lași, încă din 1920...

/jurisdicția muncii a fost precizată tot de Statul liberal democrat ,

printr-un alt prieten, D.R.Ioanițescu...

"Și atunci mă întreb ce mai rămîne să realizeze Statul corporatist dacă toate realizările s-au făcut de Statul liberal-democratic ? " (pag.18-19)

Tașcă/ '38

▣ Doctrina juridică a Statului modern, democratic -liberal

/ Este rezultatul unei elaborări de zeci de veacuri, pînă în zilele noastre.

/ Dreptul Statului ,puterea lui,derivă de la imperium ,care este dreptul de a comanda ,drept absolut,indivizibil.Este puterea publică care a avut ca titular fie Cetatea , fie Poporul roman ,fie împăratul.Investit de imperium ,reprezentantul colectivității impune voința sa și aceasta constituie dreptul.Imperium a traversat veacurile ...

(trece în revistă evoluțiile statelor și doctrinarii, dela Savigny, Gerbe, Gierke ,Jellinek, etc (p.23 -24)

/ "Statul este poporul organizat .Ca stat, poporul se prezintă deja ca o unitate de viață intelectuală, morală, economică și fizică, dobîndește de asemenea din punct de vedere juridic, o personalitate colectivă." (Gierke) *

/ Aceste principii se găsesc înscrise în orice tratat elementar de Drept Constituțional .
"Statul este personificarea juridică a unei națiuni; este subiectul și suportul autorității publice " (Esmein)

/ " Ceia ce constituie ,în drept, o națiune ,este existența, în societatea omenească , a unei autorități superioare voințelor individuale .

Această autoritate [...] se numește suveranitate . "

/ Suveranitatea are două fețe :

/suveranitatea interioară -dreptul de a comanda tuturor cetățenilor.

\suveranitatea exterioară-dreptul de a reprezenta națiunea și de a angaja raporturile cu celelalte națiuni"

/ "Fundamentul dreptului public constă în aceea că el dă suveranității ,înafara și pe deasupra persoanelor care-l exercită[...]un subiect sau titular ideal și permanent , care reprezintă națiunea întreagă."

/ Din această concepție ,decurg două consecințe :

1.Autoritatea publică,suveranitatea nu trebuie nici odată să fie exercitată decît în interesul tuturor[...]

2.Statul ,prin natura sa ,este perpetuu și existența sa juridică nu admite discontinuitate.

/ Personificînd națiunea ,statul este destinat a dura cît și națiunea însăși.

Forma de stat,persoanele reale în care se întrupează pentru moment suveranitatea ,pot să se schimbe cu timpul ,ori prin efectul unei revoluții.,dar aceasta nu afectează esența statului.(pag.24-27)

Tașcă /

▪ "Ordinea socială și adversarii ei"

Socialism.Comunism.Anarhism. (pag.144---)

[L.D.De fapt prezintă opiniile prof.V.Basilescu,cel care a predat pentru prima oară la Univ. Doctrina socialistă...apoi s-a ocupat de problema Țărănească...apoi,după rev.bolșevică,de ...comunism.Cum eu nu am nimic de acest autor,preiau unele remarci de la Tașcu.]

Rusia ,cu tendințele ei imperialiste ,constituie o amenințare pentru România.

După rev.bolșevică,această amenințare s-a dublat.Prof.N.Basilescu constată că actuala ordine socială este grav amenințată de propaganda comunistă.

Această ordine socială este sprijinită astăzi pe:

/familie /Stat /proprietate individuală

de aceea Basilescu se ocupă de aceste instituții.

Gh.Tașcă / '38

10) M.Manolea,"Lupta între două veacuri".

Ultim răspuns dlui George Tașcă,1938

[Atenție L.D.!]

Am dus toată pledoaria lui la fișier CORPORATISM pentru că reprezintă o sinteză a tuturor lucrărilor sale despre INTERVENȚIONISM și CORPORATISM pe marginea cărora s-a desfășurat una dintre cele mai interesante polemici ale epocii.Vezi!]

11) D.Drăghicescu,"Partide politice și Clase sociale ",1922

[L.D. am tratat chestiunile la fișier SISTEM de PARTID,și la fiecare partid ...dar este neîndoios

că întregul volum este un p.d.v.liberal,ba chiar ..."radical liberal" ,cu nuanță critică la adresa conducerii

și programului PNL după Congres .Se simte marea sa desamăgire ,față de anul 1921 ,când scrisese "Evoluția ideilor liberale "]

Drăghicescu / '22

▪ P.Liberal Socialist .(pag.70-87)

/ Conducerea și Programul PNL nu s-au schimbat față de situația dinainte de război. În fond,este o chestiune de doctrină.

"Partidul liberal nu mai poate rămîne pur și simplu liberal .

Noțiunea de libertate trebuiește imediat reîntregită cu noțiunea de dreptate

și consecințele abuzurilor de libertate trebuesc reparate

prin aplicarea principiului dreptății sociale.

/ Regimul burghez este în curs de evoluție către un regim democrato-social.

Linia evoluției viitoare nu va fi nici a realității liberale burgheze,

nici aceea a utopiei social -democrate,

ci aceea a unui liberalism social în care burghezia își va asocia la puterea politică

și la conducerea economică a statului proletariatul industrial organizat.

/ "Viitorul politic este al unui partid liberal socialist și a unei doctrine

cunoscute sub numele de socialism liberal ." și alianța dintre burghezie și proletariat se va face dela sine.(dă și exemple de reforme necesare)

/ "Evoluția socială , mersul inexorabil al vremii ,cer partidului liberal

să devie un partid socialist practic ,adică liberal -socialist,

ceva echivalent cu partidele radicale sau radical-socialiste sau social -reformiste din Occident."(explică cîteva reforme etico-culturale ce se impun)

/ Reformă economică -socială ,menită să creeze din fiecare fiu al națiunii

o valoare morală și culturală,o valoare economico-socială,o valoare politică. (prezintă rolul școlii ,al educației,al instrucției și culturii)

/ "Toată massa incultă ,analfabetă și inconștientă a țăranimii din România Mare ,

afirmă și trage în jos spre prăpastie această Românie mare în aparență și slabă în

realitate."Propășirea și rezistența neamului,întărirea României Mari nu se pot asigura decît prin democratizarea instrucției și culturii".

Partidul politic care va lucra cel mai mult în această direcție ,va fi singurul care va

răspunde unei mari necesități naționale.
Pentru viitor "PNL va fi acesta sau nu va mai fi"
D.Drăghicescu / '22

12) George Strat, "Considerații asupra proletariatului", 1930

[Atenție L-D. Vezi la fișier PROLETARIAT și ETICĂ considerațiile lui despre chestiunea proletară .
Splendide argumente pentru câteva concepții liberale , izvorâte din principiile solidarismului social despre:]
/Definirea clasei proletare, științifică, nemarxistă.
/Definirea luptei de clasă (marxistă) și armoniei sociale (liberală)
/Prejudecăți sociale privind capitalistul /proletarul
/Solidarismul și etica socială, ca program și necesitate
George Strat / '30

13) Cezar Papacostea , "Ștefan Zeletin , viața și opera ", 1935

Papacostea explică de ce Zeletin * s-a înscris în P.P. (vezi fișier Etica)

* Notă, Șt Zeletin

Ștefan Motăș (Zeletin) n. 19 iunie 1882, Burdusaci, Tecuci;
Seminar teologic (Roman, neîncheiat), apoi liceul - Iași
- Facultatea de litere . Filozofia și filologia clasică, absolvit "Magna cum laude"
- 1906, Facultatea de drept (fără licență) ... "autentic fiu sufletească a Iașului"
"pepiniera visătorilor țării" ...
- 1909 - 1912 Berlin, Lipsca, Erlangen, Paris, Oxford (diverse semestre)
- prof. la Bîrlad, războiul ; 1920- 1927 la București prof. la "Mihai Viteazul"
- 1927 prof. la universit. Iași; 1927-1933 își scrie cărțile
- Boala. Moare la 20 iulie 1934 L.D. Vezi date autobiografice la fișier "Neoliberalism"

Papacostea / '35

▣ Liberalul Zeletin

/ Pentru cine a străbătut "Burghezia română ..." nu este o taină că Zeletin avea o mare admirație , un cult, pentru marea operă economică și națională a partidului liberal. Niciun liberal n-a scris pagini mai întemeiate și mai frumoase despre part.
[Zeletin](#) către George Brătianu [1930 ?'31?] (scrisoare) :
Cînd s-a apucat de studiul burgheziei române , "vibram de ură sălbatecă pe care războiul ni-o insuflase tuturor și pe care notele mele de război ("Retragerea") o respira la fiecare pas împotriva partidului liberal". Nu se îndoia că opera sociologică ce urma s-o facă trebuia să fie "o execuție științifică"
a rolului jucat de P.L. S-a întîmplat altfel. [!!!]
Printr-o serie de crize sufletești , a ajuns la punctul de vedere pe care îl apără și azi. Fiecare lucrare s-a transformat într-un omagiu indirect la adresa acțiunii istorice a liberalilor . De unde mai înainte P.L. trecea ca ceață de "fanarioți",
"pătură de paraziți și bugetivori" <Burghezia Română> a dovedit că
"liberalismul român se trage din rădăcini istorice proprii", că dezvoltarea sa stă în legătură organică cu "procesul de dezvoltare a României moderne",
în care liberalismul alcătuia "piesa cea mai de seamă".
/De unde mai înainte politica liberală trecea ca reacționară ,
< Neoliberalismul > a dovedit că această politică a fost
"expresia cea mai potrivită a nevoilor momentului nostru istoric".
De unde reformatori școlari dibuiau în imitații și doctrine străine,
< Naționalizarea Școalei > a stabilit singura formulă școlară care exprima
"nevoile liberalismului nostru". Iar acum < Istoria Socială > a venit să stabilească că
"liberalismul nostru se prezintă în ultima etapă de evoluție socială necesară"
/Mare lucru n-au înțeles liberalii din lucrările lui , nici mare folos n-au tras pentru clarificarea lor politică, ci au făcut mai mult "sînge rău adversarilor liberalismului"...

Zeletin "Capitalismul liberal și politica" ("*Ideea Europeană*", iunie 1921)
 [Răspunde la "Apelul" lui Drăghicescu lansat în "Evoluția liberalismului... "
 / Nu există un studiu care să rezume dezvoltarea clasei burgheze capitaliste române la noi.

Capitalismul român e în fașe ,nu merge pe picioare proprii; [...]

Capitalistul român e un pensionar al statului. [...]

Întreaga economie liberală :uriașă plantă parazitară sădită pe agricultură

Aceeași calamitate pe țară e rețeaua de bănci a partidului liberal [...]

Zeletin "Revoluția burgheză în România "

(Arhiva p.știința și ref.soc./1922) I,II,III,IV

Zeletin Recenzii la broșurile lui Drăghicescu ("Evoluția ideilor....) și Madgearu

("Țărănismul")

Amîndouă "izbesc " printr-o adevărată "cochetărie" cu socialiștii.

"Este un simptom al vremii"

Informațiile lui Drăghicescu sunt neîndestulătoare și depășite cu un veac.

Madgearu pune la baza teoriei țărăniste ,teoria socialistă a luptei de clasă.

Eroare de concepție generală .

Zeletin "Burghezia română.Origina și rolul ei istoric.",1925

Zeletin "Neoliberalismul",1927

Zeletin "Prin noi înșine",1929 ("Viața românească")

/Lozinca n-a murit .Ea este un îndreptar politic care trece dincolo de limitele unui partid sau ale unei generații ,spre a caracteriza aspirațiile unei întregi faze istorice de evoluție

Zeletin / '21- '30

14) Șt.Zeletin, "Burghezia română",1925

Zeletin / '25

▣ Introducere .(pag.9...)

-Definirea burgheziei; compoziția clasei capitaliste;societatea burgheză ;

-Partidele burgheze -partide "liberale"; ideologia burgheziei -"liberalism"

Revoluția franceză(1789)-"Evanghelia libertăților burgheze "

-Originile,căile,evoluția burgheziei române. (abordare sociologic-istorică)

Liberalismul : burghezia respinge amestecul statului în treburile economice, impune deplină libertate industriei și comerțului,așteaptă prosperitatea de la inițiativa indivizilor.

Ideologia liberală este individualistă,umanitară,cosmopolită.

Democrația modernă este expresia politică a liberalismului economic.

Zeletin/'25

▣ Nașterea societății burgeze pag.25---

-În dezvoltarea burgheziei române (la fel ca oricare alta,ex.japoneză)

există cele două procese : invadarea burgheziei străine

emanciparea de sub tutela străină

/ Tot ce s-a scris la noi despre dezvoltarea burgheziei noastre ,stă sub influența unui singur spirit :Titu Maiorescu.

Atît de copleșitoare a fost această strălucită personalitate,încît a cucerit toate

spiritele ,izbutind să sfarme pînă și convingerile marxiștilor români,făcîndu-i să

vorbească despre "forme sociale fără fond" ,

despre "legi speciale pentru societățile înapoiate ".(Dobrogeanu Gherea, pag.27)

/ La noi,procesul rev.burgheze,ca o rudă săracă și înapoiată a familiei burgheze mondiale, a înaintat vertiginos,în salturi îndrăznețe,srăbătînd în nouă decenii calea pe

care burgheziile apusene au lîncezit veacuri."Cu reformele din 1918 ,

cari înlătură ultimele rămășițe ale vechiului nostru regim agrar feudal,

revoluția burgheză română poate fi privită ca pășind spre încheiere." (pag.51-52)

Zeletin /'25

▣ Oligarhia română .

-În România ,de la 1866,se deschide vîrsta de aur a oligarhiei române.

Monarhia absolută, "absolutismul luminat" ca tutor al burgheziei (ca în țările apusene),nu s-a înstăpînit ,
 deoarece a debutat cu Constituția pe care a jurat Carol.
 Societatea a trebuit să-și creeze spontan,în afara constituției,
 "un organ central"-oligarhia -pentru a servi interesele burgheziei minore.
 Oligarhia română,fără consacrare legislativă,îndeplinește același rol social ca absolutismul luminat ,și a îndeplinit rolul în același spirit luminat.
 "Mai mult, oligarhia noastră a avut chiar iluzia că guvernează pe baza unei constituții democratice " dar ,prin colegii ,ea a exclus majoritatea poporului de la exercițiul puterii.Dar pretutindeni,îndărătul unei suveranități formale ,
 fie a monarhului,fie a națiunii,a stat atotputernica oligarhie . (p. 78)
 -Oligarhia financiară este adevărata clasă conducătoare .
 Este un grup restrîns,care a luptat pentru crearea capitalului național românesc (istoricul rețelelor bancare românești)și ,paralel,a industriei naționale.
 / "Pentru a înțelege rolul istoric al noii noastre clase stăpînitoare ,trebuie să se urmărească activitatea ei de dezvoltare a unui capitalism român ,
 merit a emancipa România de sub dominația străinilor."
 "Burghezia română și-a împlinit menirea [...] într-un mod care va face admirația vremurilor viitoare .[...]
 O asemenea faptă istorică ,într-un atît de scurt timp,nu a îndeplinit-o încă nici o burghezie europeană "
 "Istoria nașterii României moderne este istoria dezvoltării capitalismului național."
 (pag.233-234)
 După 1918,unii(citează pe Rădulescu-Motru și Madgearu)au crezut că locul P.C. va filuat de PȚ,care va construi un "stat țărănesc" (p. 165)
 "Iluzie.[...]Supremația Marelui Finante este rezultatul întregii noastre evoluții economico-istorică,și cînd își va îndeplini rolul ei istoric de a dezvolta și organiza producția națională ,va dispărea de la sine[...]nici o formă de viață nu dispăre înainte de-a-și încheia rolul."
 Zeletin/'25

▪ Birocrația română

O armată de funcționari-plătita din bugetul țării "proletari ai condeiului "
 (cum a numit-o Eminescu) este forța pe care s-a sprijinit oligarhia română.
 A crescut vertiginos,devenind o forță socială hotărîtoare,
 dar ea nu a fost niciodată clasă stăpînitoare ,ci unealtă a ei.
 Zeletin/'25

▪ Burghezia : ideologia și cultura națională.

"Burghezia română a suferit pe teren cultural o înfrîngere desăvîrșită "(pag.245)
 [L.D.Vezi contribuția lui Zeletin la această idee,la fișier CULTURA
 Aici extrag doar concluziile.]
 În realitate ,noua pătură conducătoare nu numai că nu s-a apropiat de cultura națională,
 dar nici nu a dat semne că a priceput nevoia de a porni o luptă culturală.
 Absorbită cu desăvîrșire de problemele vieții practice,în timp ce ea crea valori materiale,
 reacțiunea crea valori spirituale,sufletești. "Și așa se face că societatea română modernă se înfățișează ca o uriașă mașină moartă ,fără suflet propriu și fără o cultură corespunzătoare ,
 izvorîta din acest suflet." (pag,245)
 / Asta nu înseamnă că nu avem de-a face și cu un proces lent de dezvoltare a unei ideologii burgheze,
 care și-a găsit expresia în diversele faze ale idealului național (ultimele războaie ,1877,1918)
 au fost expresia acestui ideal.
 Dar ...Putem spune că am ajuns "cu picioarele în epoca modernă "
 dar am rămas "cu capul în evul mediu "
 După biruința revoluției economice ,se va putea face și revoluția sufletească.
 (pag.254-255)
 Zeletin / '25

15) Șerban Voinea, "Marxism oligarhic", 1926

[Atenție L.D.Voinea face critică punctuală a afirmațiilor lui Zeletin, corectându-l cu citate din Marx , Gherea ,Kautsky ș.a.

Dacă numește apologia lui Zeletin "marxism oligarhic" , atunci apologiei sale i se poate spune " conservatorism gherist" ,
și este cu adevărat o mostră de dogmatism ,în care socialiștii români vor persevera...]

Voinea / '26

▣ Zeletin, "Burghezia română" .(vezi pe larg la fișier Cultură)

Într-o serie de studii și acum în volum "Burghezia română", Șt.Zeletin cercetează dezvoltarea Țărilor Românești , cauzele, apariția capitalismului , România modernă.

/Gherea are meritul de a fi descoperit "legea" apariției și dezvoltării capitalismului în "țările înapoiate".

"Întreaga gândire socialistă românească e întemeiată pe ideea centrală ,că dezvoltarea socială a României moderne

e în funcție de înrăurirea capitalismului european."

(dezvoltă,exemplifică ,argumentează,contra -argumentează în cap.I-VI)

Caracterul "supra-istoric" al marxismului [!?!] lui Zeletin ,

o analogie între absolutismul apusean și oligarhia română.

În realitate , absolutismul francez (explică) , feudalismul românesc (explică). (pag.155)

Voinea /'26

▣ Oligarhia românească .

[LD: demonstrează făcînd studiu pe text,căutîndu-i lui Zeletin contraziceri , pe ton de pamflet studentesc]

Oligarhia nu-i în realitate decît o abstracție."Un grup de mici boieri ,deci o categorie socială,se preface în fracțiune liberală ,deci într-un partid. (ilaritate)

Partidul devine oligarhie,deci un regim politic, iar la sfîrșit se preface în burghezie,deci într-o clasă modernă.

E un fenomen de mimetism ,care nu se poate explica decît prin

încercarea evoluției istorice ,de-a se "adapta" noțiunilor dlui Zeletin." Caracterizarea este șubredă,o contrazice chiar el.

Întreg studiul lui Zeletin,este închinat Burgheziei(pag.204-)

/ Zeletin n-a observat un fenomen caracteristic dezvoltării României:

"burghezia românească n-a ținut pas ,în dezvoltarea ei ,

cu dezvoltarea capitalismului românesc " (pag.214)

La noi capitalismul s-a manifestat în agricultură ,dar dacă s-au ivit întreprinderi capitaliste (bănci,industr.petrolieră, fabrici) "acestea au fost opera capitalului străin "

De aceea nu se poate vorbi de "repeziciunea" dezvoltării burgheziei

ci cel mult de "repeziciunea" dezvoltării capitaliste .

Lipsa unei puternice clase capitaliste românești,a determinat slăbiciunea numerică a clasei mijlocii și mici

cu interese burgheze. (p.214) Pentru Zeletin , "partidul liberal" și "burghezia " sunt noțiuni identice.

Întreaga sa cercetare este apologia acestui partid,considerat burghezie românească .

Voinea / '26

▣ PNL.

Dar PNL,repzentînd,ca și P.Conservator,interesele egoiste ale proprietății latifundiare, "liberalii au luptat ,ca și aceștia ,pentru menținerea neoioabăgiei ,pentru încătușarea țărănimii și păstrarea formelor medievale de producție " (pag.221)PNL"departe de a reprezenta burghezia ,a fost și continuă să fie

cel mai tipic reprezentant al oligarhiei ,cel mai puternic stîlp al reacțiunii." (p.224)

Cu toate acestea ,Zeletin prevede oligarhiei ,încă,un mare viitor.

(comentarii punctuale,ironice;contraargumente pentru a-l invalida , cu citate din Gherea,Marx,Kautsky,Hilferding,ș.a.)

(pag.231-236---)

"Oligarhia ,în baza puterii ei politice,monopolizează Banca Națională "

și ,prin intermediul acesteia , ține toate băncile țării în afîrnare ,transformîndu-le în unele electorale.

Banca privată nu va primi sprijinul băncii de emisiune ,decît în funcție de interesele PNL. (pag.236)

În aceeași manieră,oligarhia va lua în stăpînire toate întreprinderile industriale, va acapara proprietatea industrială. (p.237) Acestea sunt metode despotice,politice,nu economice.

ȘerbanVoinea / '26

16) Virgil Madgearu, "Agrarism,Capitalism, Imperialism ",1927

[Atenție L.D.Vezi fișier Agrarieni unde am plasat teoria sa economică ,față de doctrina lui Zeletin .

Aici rețin doar cîteva considerații explicit doctrinare.

Teoria eclectică a lui Madgearu, aș numi-o "marxism țărănist", adversar al ideologiei conservatoare , impregnat de poporanism și socialism- gherist dar și de doctrinele liberalismului , în vogă.

Mai aproape de teoria lui Șerban Voinea, decît de Zeletin....

Concepția sa va fi impregnată programelor și acțiunii politice a PT , difuză și din ce în ce mai confuză în doctrina și acțiunea politică a PNȚ]

Madgearu /'27

▣ Pseudo-burghezia românească.

Revoluția din 1848 - trădează lipsa oricărui spirit de revoluție reală .

În Moldova ,de boieri diletanți în conspirație ,cu spirit conservator (p.14)

În lipsa unei clase burgheze ,rolul "revoluționarilor " este produs al ideologiei liberale , produs al educației străine .

Madgearu/'27

▣ Misunea istorică a țărănimii

Răspîndirea bunăstării țărănești,este singura bază temeinică pentru dezvoltarea unei industrii mari naționale [!?!] ,care ,la rîndul ei, îmboldind creșterea populației orășenești , va contribui la formarea unei piețe întinse pentru produsele țărănești.

"Anemia industriei naționale românești dinainte de război își găsește explicație tocmai în situația agrară neofeudală ,care zădărnicea creerea unei piețe interne largi" Neoibogul care își împărțea produsul muncii cu proprietarul (arendă,dijmă,clacă) și Statul (dări) avea o capacitate de cumpărare mărginită,care era redusă și de scumpetea produselor industriale. (pag.42)

/Un regim agrar întemeiat pe gospodăriile țărănești mici,va întreține o populație densă,va intensifica producția agricolă,va constitui pentru industria națională o piață internă "[...] regimul de proprietate și de muncă țărănească poate deveni punctul de plecare al dezvoltării unei industrii naționale ." (pag.43)

/ Exodul rural este efectul regimului de proprietate și muncă feudală.

Agricultura țărănească reține un număr însemnat de oameni la sate.

Cu cît va fi mai răspîndită gospodăria țărănească mică ,va dispărea cauza emigrării ,exodul la orașe devenind normal. (pag.43)

Madgearu /'27

▣ Formarea și evoluția burgheziei române .(pag.83---)

(Prelegerea de la Institutul Social Român ,8 martie 1925)

Sociologia "științifică" contemporană [Zeletin,"Neoliberalism"],stabilește că evoluția burgheziei noastre este "normală". Este o definiție ideologică, nu științifică,și o apologie a oligarhiei.

Madgearu / '27

▣ Regimul neoibog / burghezie financiară

Îl persiflează ,punctual,pe Zeletin ...în toate afirmațiile sale privind formarea burgheziei române,pedalînd pe consecințele regimului neoibog)

El, Madgearu ,va încerca o abordare comparatistă. [!?!]
 (face istoricul pătrunderii capitalismului, de la Pacea de la Adrianopol...)
 dă și numele primilor comercianți și cămătari : Derussi, Daniel, frații Elias, Iacob Marmorosch.

/ Existau două clase adverse și două soluții pentru problema agrară :
 exproprierea /boierilor (presupunerea existența clasei burgheze)

Țăranilor (ca în Anglia ,nu convenea capit. străini)

S-a ajuns la acel compromis care a fost Legea agrară din 1864, urmată de legile de învoieri agricole care au consacrat regimul neoiobag.

Specificul evoluției burgheziei române :

1. Mediul ambiant în care s-a născut ...regimul neoiobag
 2. Capitalismul comercial și de camătă ,ca agent extern, are rol limitat în promovarea instituțiilor burgheze, n-are influență asupra dezvoltării industriale ,deoarece industria casnică fusese demolată înainte.
 3. Statul este în mâinile oligarhiei politice.
 4. Industria națională capitalistă ,este o creațiune a protecționismului.
 5. Se trece de la capitalismul de camătă, direct la capitalismul financiar (pag.98)
- Madgearu /'27

▣ "Capitalismul în răsăritul Europei " .(pag.119---)

(Conf. la Institutul Social Român, 7 martie , 1926)

/ În celebra sa operă "Capitalismul modern ", Werner Sombart se raportează la țările romanice și germanice ,
 și foarte rar la țările răsăritene.

De o bucată de vreme el este "monedă curentă"...la sociologii noștri.

/Capitalismul se găsește de la jum. sec XIX, în occident.

Unul dintre cei mai mari sociologi apuseni, Max Weber afirmă categoric că organizația capitalistă (întreprinderea)
 este proprie numai occidentului.

/Poporanistii Cernîșevski, Voronzov, Danielson (în Rusia) resping posibilitatea dezvoltării capitalismului în țările înapoiate.

/ Social-democrații ruși atacă poporanismul ... pe teoriile lui Karl Marx.

(amănunte ,citate ,corespondență, Marx...diverși..)

dar Marx era de aceeași părere cu poporanistii. (pag.135-136)

"În Rusia ,ca și în tot răsăritul Europei , sociologul cu privire deschisă asupra realităților sociale, descoperă existența unui mediu social agrar -țăranesc ,
 care implică dezvoltarea unei ordini economice ,
 deosebită de ordinea economică capitalistă."

Madgearu / '26

17) Șt. Zeletin, "Neoliberalismul", 1926

[Atenție L.D. Vezi fișier Neoliberalism ,pentru că am considerat că trebuie tratat separat, deși are multe elemente de continuitate și chiar repetitivitate.

De asemenea și pentru că ...după o notă a lui Zeletin și mărturia lui Cezar Papacostea, această doctrină ar fi fost destinată P.P.-Averescu ,
 deoarece Zeletin nu mai considera PNL ca purtător al liberalismului autentic.]

Zeletin /neo'26

▣ Liberalismul & Burghezia . (pag.71-77)

-În istoria spiritului uman ,liberalismul este un moment de măreție unică.

Înfiripat în Anglia, avînd ca părinte pe John Locke, trece în Franța, unde cucerește o pleiadă de spirite strălucite, printre care Rousseau, și este consacrat prin "Declarația drepturilor omului" din 1789.

-Liberalismul -armă de atac împotriva regimului medieval, a privilegiilor nobiliare, consacrare a drepturilor individuale. Dacă la Rousseau ("Contractul social") exista o reglementare între interesele individuale și societate, la Bastiat și școala sa, se limitează intervenția Statului și libertatea deplină a indivizilor (< laissez faire, laissez passer! > Burghezia a luptat veacuri de-a rîndul pentru libertățile individului.

Ea s-a adresat lumii gînditoare care a creat ideologia liberală, raționalistă, naturalistă ("veacul filozofic")

/Apoi s-a adresat poporului chemîndu-l la luptă eliberatoare.

Anii 1688, 1789, 1848, 1917, sunt etape ale acestei lupte.

/Astfel burghezia s-a identificat cu liberalismul , iar partidele ei și-au luat titlul de partide liberale.(p.74)

/ Burghezia nu poate rămîne veșnic liberală. A avut și ea fazele ei de evoluție :

mercantilism	liberalism	imperialism
copilărie	tinerețe	maturitate
comerț	industrie	marea finanță

/ Astăzi liberalismul trece printr-o criză ,care va zămisi noul liberalism .

Zeletin / '26

▣ **Burghezia și liberalismul românesc.**

Liberalismul în principatele române (fazele lui,naștera P.L.)

Dela 1857 la 1918,dezvoltarea socială a României este un triumf continuu al P.L.

și o decădere a P.C. În 1918,prin cele două reforme democratice,

regimul agrar vechi și P.C. devin o pagină de istorie.

PNL a clădit baza pe care se înalță statul român modern. (pag.76/77)

Și liberalismul românesc traversează o criză din care se va ivi neoliberalismul

(trec la fișier Neoliberalism)

Zeletin /neo'26

▣ **[Seria] Grupul liberal al renașterii .(pag.101-111)**

/ Renașterea burgheză-emanciparea omului de legăturile tradiționale ,

nașterea onștiinței individuale și a conștiinței colective , naționale.

-În România ,au existat două serii de prefaceri, fiecare avîndu-și ideile și înfăptuitorii:

/economice-sociale...care au dus la edificiul statului modern

\sufletești ...care au format cultura română.

/ Oamenii reformelor sociale au fost:

I.Brătianu-care planează peste întreaga prefacere soc-econom.națională

Eug.Carada - și-a legat numele de seria evoluției bancare ,ce stăpînește azi

Emil Costinescu -promotorul evoluției industriale,în viitor va da independența econom.

În însușirile acestor oameni,se oglindec însușirile întregului grup de figuri care au lucrat la renașterea socială.

De aceea ,cine a cercetat opera lor,

își dă seama ce grosolană, ce grotescă este eroarea de a face din ei niște "simpli ideologi"

<capete îmbîcsite cu formule abstracte>,<străini de nevoile noastre>

Este adevărat că ei sunt lipsiți de cultura teoretică,unii pînă la analfebetism.

Au zidit edificiul României fără filozofie și abstracții ,dar cu o neasemuită tărie și simț al realității.

Înstrăinarea lor de teorie s-a lărgit,a luat forma unui suveran dispreț pentru orice cultură, întîlnit azi la continuatori.

Cultura renașterii burgheze nu a apărut încă.

Făuritorii României modernenu și-au făurit cultura.

Din acest p.d.v. burghezia română este cu cîteva secole înaintea națiunii.

Viitoarea cultură va fi realistă,clasică,nu va mai fi romantică ,idealistă.

Zeletin /neo '26

▣ **[Seria] Grupul conservator al renașterii .**

/ Seria Culturii românești oferă o altă priveliște,nu o putem considera prefacere ,

ea se adaptează mai greu,fiind un produs al spiritului rural,iar naționalismul lor fiind o întoarcere în trecut.

Figurile reprezentative(grupul este numeros)sunt:

T.Maiorescu,PPCarp,M.Eminescu.

Însușirile grupului de oameni din era renașterii sunt:

a)Capete teoretice,care judecă faptele cu formule abstracte,învățate din străinătate.

b)Lipsa de spirit istoric,prin folosirea unor formule neînțelese (ex.cum înțelegea Carp "liberul schimb" într-o țară înapoiată).

"Cultura Renașterii" este astfel "dușmana renașterii", orientează spiritele spre trecutul agrar, este ostilă tendințelor capitaliste ,este o cultură de atac, critică

Zeletin /neo'26

▣"Prejudecata despre <pseudo-burghezia română> .(pag.113-126)

/Oamenii noștri culti ,fie "junimiști" fie "socialiști" , școlari ai lui Maiorescu sau Gherea,se unesc în a spune că bughezia română este parazitara, abuzivă,privilegiată,plantă parazitara,bugetivora,care a dus țărănimea la un "regim neoibag" deci este...pseudoburghezie.

(reia povestea experienței sale științifice ,pornit de la această prejudecată)

"Pseudoburghezia" - cerc cu care se joacă cei ce rămân la copilăria științifică.

/Seriile de dezvoltare a burgheziei române/națională (pag.115---)

/străină

/ "Erorile despre pseudoburghezia română (p.120-)

/ "Finanță și antisemitism" (p.127-)

Zeletin /neo '26

▣"Plutocrația"

Regimul "oamenilor noi"(p.139--)

"Plutocrația"=puterea averii bănești. Plutus=orb (Aristofan)

/În prima fază a capitalismului ,Plutocratul a avut ca însușiri:energia, lipsa de scrupul , nu se rușinează de oameni,nu are frica lui Dumnezeu,proveniență plebee,disprețuit de societate,disprețuind virtutea,etc.etc Regimul plutocratic,a fost resimțit ca o epocă de decadentă,

de sărăcirea majorității și îmbogățire a unui mănunchi de oameni.

Dar...Plutocrația modernă,a devenit sobră și austeră,muncitoare și rațională,

a pus bazele producției industriale,a contribuit la dezvoltarea științei,artei,filozofiei.

/Plutocrația română ,înainte și după Unire. (regăteni și ardeleni) (vezi fișier Etică)

"Noi [zeletin] am crezut totuș că este de un suprem interes științific și național [...] spre a pune în lumină

două lucruri ,la care ni se pare că trebuie să se reducă atitudinea oricărui om cult față de plutocrația țării":

a)Plutocrația este un fapt istoric necesar;

b)Este o eroare să se creadă că plutocrația are numai un rol dizolvant și distructiv.

În prezent ea lucrează la opera pozitivă a industrializării ,de care depinde viitorul nostru.

(pag.155-156)

Zeletin / '26

18) Vintilă Brătianu, "Viața și opera ", Constant Georgescu , 1936

[Atenție L.D.vezi obligatoriu fișier PNL date și opinii ale colaboratorilor lui Vint.Brăt., în volumul comemorativ,5ani dela moartea sa .Aici doar câteva opinii de doctrină explicită.]

Const.Georgescu / '36

▣ Vintilă Brătianu : naționalism integral; intervenționism ;(pag.604----)

/Doctrina polit a lui V.B.a izvorât din concepția de bază a naționalismului integral.

Toate problemele de stat le-a văzut și soluționat prin prisma interesului național pe care îl considera unică sursă de creațiune.

/Posedînd cunoștințe istorice adînci asupra poporului român,cotropirile străine,

luptele de integrare și independență,dorea ca statul român să fie expresia naționalismului integral,să fie apărut de tendințele de acaparare din afară,

să fie un stat liber ,absolut suveran, ferit de imixtiunile străine.

/Revendica deplina egalitate între națiuni (ca și a indivizilor)și nu admitea să se refuze

României dreptul la o viață proprie,și să i se comprime evoluția.

/Din această concepție,a derivat și etatismul său.

Era partizan al intervenționismului de stat,pretinzînd ca statul să fie

apărătorul ,îndrumătorul și controlorul întregii activități financiare,economice,culturale și sociale a neamului.
Constant Georgescu / '36

▣ **Vintilă Brătianu : proprietate, capital, armonie socială**

/Partizan al armoniei sociale și economice,ținea cumpănă egală între toate interesele și clasele producătoare.Spunea cu ocazia discutării proiectului de Constituție (Iași):
< Să acordăm respect proprietății,respect capitalului,dar și munca trebuie respectată și consolidată>
/Se poate spune că Vint.Brătianu "a pus temelile de granit ale noii organizări de azi și tot ce s-a clădit în urmă s-a clădit pe aceste temelii." (p.605)
Constant Georgescu / '36

▣ **Vint.Brătianu : unitate națională, anti-regionalism , anti naționalism**

/Concepția statului național unitar trebuia să stea la baza organizării noului stat român,și acerut ca în Constituție să fie trecut această concepție.Nu admitea ca în România să fie națiuni străine,ci "români de origine și limbă străină".
Combătea cu vehemență orice idee de regionalism sau de federație,care ar fi primejduit unitatea . Nu admitea regionalismul și tendințele centrifugale.
(vezi la fișier Naționalități)
Constant Georgescu /'36

▣ **Vint.Brătianu :Concepție profund democratică .**

Nu din modă sau oportunism ci din convingere intimă,profundă.
/Spunea în 1923 la dezbaterile legii contribuțiilor :
<Un partid serios de guvernământ are la baza tuturor concepțiilor sale principii generale.Partidul Liberal, încă dela obârșie,a crezut că nu se poate înfăptui reînnoirea națională a poporului român, decît printr-o acțiune democratică ,decît așezînd la temelile noi ale Statului român modern ,pe participarea întregului popor la viața politică și economică a statului.[...] Această credință ,care este concepția de bază a PNL ,a inspirat toate soluțiunile pe care le-a dat în cei 70 de ani dela întemeiere,de cînd muncește pentru țară.>
Dar democratismul liberal trebuia să fie ordonat și chibzuit ,ceea ce a permis PNL să salveze țara de anarhia ce venea din afară,și de demagogia dinăuntru.
De aceea a fondat rev."Democrația" . (vezi fișier Democrația) (pag.608-609)
/Partizan convins și înflăcărat al votului obștesc. (vezi fișier Vot)
Constant Georgescu /'36

▣ **Vintilă Brătianu : neoliberal**

/V.B.a adaptat vechea concepție liberală la noua evoluție economică și socială, creînd neo-liberalismul românesc. (p.613) El era progresist,nu se temea de reforme(exproprierea,votul,Constituția)Spunea în 1922, la Instit.Soc.,despre Constituție:
< O nouă concepție și-a făcut drumul prin intrarea în joc a factorului muncă ,care cere cu drept cuvînt o situațiune corespunzătoare cu rolul real ce-l au muncitorii în crearea bogățiilor.[...] Munca nu trebuie să fie o unealtă oarbă sau roabă a capitalului și inițiativei,ci colaboratorul lor. > (p.634)
Deaceia a introdus în toate legile economice (minelor,comercializării), participarea obligatorie a muncitorilor și funcționarilor la beneficiile întreprinderilor."
/În această lumină a făcut cămine pentru ucenici,cursuri serale ,atenee populare; în această lumină ,a făcut exproprierea și împrăștierea țăranilor,ca o operă de dreptate socială.
El vedea proprietatea, ca funcție socială.
Constant Georgescu / 36

▣ **Vint.Brătianu : " Prin noi înșine !"**

În România Întregită , lozinca prin noi înșine -spunea el în1927 -a încetat să fie formula

politică a unui partid,
devenind patrimoniul național al unei țări libere și independente,
cuatîtea bogății.El considera că două sunt ramurile principale de activitate unde avem de
cîștigat:

"Una în cea culturală," prin care să punem în valoare energia latentă a acestui popor,"a
doua ,cea economică",

ca românul să fie factorul principal în folosirea bogățiilor proprii, pentru a ne apăra de
primejdia

unei țări cu atîtea bogății rîvnite ... (pag.642-643)

/Lozinca aceasta era pentru el o idee forță, ca un mijloc de ridicare a poporului, progres
cultural și material.,

care să stimuleze munca și inițiativa românească.

/Greșit s-a interpretat formula lui V.B. ca o asmuțire contra străinilor.

Formula nu avea nimic agresiv, ci urmărea doar, ca în țara lor ,românii să fie stăpîni, și să
le întărească încrederea în ei.

El nu era xenofob ,ci înfocat patriot.(pag.645-646)

Constant Georgescu : Vint.Brătianu /'36

19) P.P.Negulescu, "Partidele politice", [1923], 1926

[Atenție LD.Vezi strădaniile lui PPN de a demonstra că P.P.-Averescu
este un partid neoliberal, (fișier Sist.de part., PP, Neoliberalism)
în comparație cu PNL, ca partid liberal clasic.]

20) M.Manoleescu, "Rostul și destinul burgheziei românești", 1941

[Atenție L.D. vezi fișier Neoliberalism, Sistem de partide, Cultură, Etică,
unde l-am tratat problematic pe Manoleescu, pentru a-i păstra coerența,
într-o doctrină atît de eclectică, contradictorie și pătimașă,
care face din el un doctinar foarte greu de clasificat .

Liberal...prin miza pusă pe burghezie

Conservator...prin supralicitarea formelor fără fond ;

Naționalist...cu tente conservatoare , admirația pentru doctrina lui Eminescu
dar și naționalist-socialiste

Corporatist... prin sistemul politic de guvernare preconizat.]

Manoleescu / '41

21) M.Manoleescu, "Doctrinile și teoriile noastre în lumina criticii", 1937

(Răspuns dlui prof.Gh.Tașcă)

[Atenție L.D. aici MM încearcă să-și motiveze convertirea la "corporatism"

ca o falsă ipoteză, relevînd principiile sale din 1923.

Contra argumentează, punctual, "șubrezenia" atacurilor lui Tașcă la adresa fascismului
italian, subliniind superioritatea lui.]

/DI.Tașcă , unul din rarele exemple care poate duce o polemică fără să se coboare,
și fără a afecta sentimentele...

DI Tașcă a amestecat prea intim concepțiile noastre economice ,
cu cele social-politice, reprezentate de corporatism...

Manoleescu / '37

▣ Doctrina liberală, democratică ,

nu s-a realizat niciodată, nicăeri. Statul liberal avînd ca principiu fundamental
neintervenția statului, a derogat de la doctrina sa
și a uzat de intervenționism (p.17)...

Cu 14 ani în urmă el [MM "Neoliberalism"] a semnalat inconsecvența în care
se găsea Statul modern ,care, rînd pe rînd, a derogat de la principiile sale.

Cu prilejul disputelor constituționale, el a cerut modificări care să pună de acord
principiul intervenționist cu realitățile economice.

Noi, în România , am proclamat "proprietatea funcțiune socială" doar la reforma agrară,
apoi ...ne-am oprit! (în Italia fascistă și în statele dictatoriale s-a aplicat)

22) Alex.Papacostea, "România politică", 1909-1925

[Atenție L.D. Pînă la război, Papacostea a fost o tînă ră speranță a P.Conservator.
A publicat Vol .Discursuri Marghiloman.După război, împreună cu S.Mehedinți,
încearcă un partid țărănist, dar nu reușește.
Moare la 41 de ani. Șt.Zeletin face prefața și Introducerea la volum.]

▣ Criza partidului liberal . (,rev, "Rom .politică", 1922),(p.208-217)

PNL trece printr-o criză profundă.Cauzele trebuie căutate în istoria politică modernă,
a felului cum s-a născut la noi burghezia.
/Constituția din 1866-(fișier Constituție) -dîgul de apărare contra țărănilor,
pentru exploatarea capitalistă a moșilor (arenda, arendași etc)
/P.L.a întemeiat industria națională ,în mare parte tristă excrescență parazită a tarifelor
vamale,
monopoluri create prin legi speciale prin restricții de tot soiul aduse comerțului.
/Cu reforma agrară din 1919, burghezia a ajuns la limanul urmărit.
Dar, tot atunci, a căzut și dîgul votului censitar, și introducerea votului universal,
care a adus mari dificultăți P.L.Așa se explică eșecul dela ultimele alegeri
Al.Papacostea / '25

23) C.Rădulescu -Motru, "Statul țărănesc și statul liberal", 1936

[Calendarul PNȚ]

Rădulescu-Motru/'36

▣ Stat "liberal" -"Stat țărănesc"

Între statul țărănesc și statul liberal diferența stă în alegerea normelor de conducere
a muncii naționale, elementele din care Statul este constituit rămînînd aceleași .
/ Ambele nu au în programul lor : cuceriri de teritorii ; -colonizări și dislocări de populație
suprimări sau inovații în tradiția religioasă. [LD:de unde pînă unde ?!]
/ Cearta lor derivă din alegerea normativului. [!?!] Alături de concepția statului țărănesc,
stau mai toate conceptele noi despre stat: fascist italian, sovietic rus, naționalist-socialist
german ,
toate împărțînd aceleași
adversitate față de statul liberal. (p.54)
În Statul liberal normativul de bază este libertatea individului,
presupusă că stă la origina prosperității unui popor.
"Laissez faire, laissez passer !"
Crezul individualist este privit, peste tot ,cu scepticism.
/Cauza constă în noul crez al supremației totalității poporului asupra individului.
Steaua individualismului a apus de pe firmamentul politicii europene,
după o strălucire de mai multe secole, rămînînd doar o preocupare filosofică. (p.55)(vezi
fișier Sistemul de partide)
Rădulescu-Motru/

▣ Statul liberal este prin esența sa internaționalist .[?!?]El vine din Anglia,

de unde s-a exportat în Franța, și de acolo în toată Europa.
Împerecherea termenului de "național" este o greșală de logică. (p.57)
Rădulescu-Motru / '36

Guvern PNȚ. Legislatura I .Sesiunea I , 1928/ '29

Vezi la doctrine !

Guvern PNȚ. Legislatura I .Sesiunea II , 1929/ '30

24) P.C.Andrei (PNȚ,stînga țărănistă) , discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD,MO. 14, șed. din 16 dec.'29. p. 318-324)

[L.D-Discursul integral, xeroxat ;în calculator, dispersat problematic

Titlurile, sublinierile, colorarea ,parantezele drepte îmi aparțin.

Este de observat și de subliniat că PNȚ, are parlamentari redevabili, care și-au ales drept țintă cîte un aspect politic în care își probau competența.

Nu contează dacă concepțiile lor erau sau nu demne de urmat.

Este evident că Petre Andrei reprezenta "stînga" democratică.

Important era că aveau această "garnitură" de competență,

pe care o aveau, în acel moment, nu numai liberalii, dar și alte partide.

Acest lucru spune ceva despre clasa politică românească a epocii.]

Andrei/'dec.'29

▣ Liberalism (PNL) -Democratism (PNȚ)

[LD: cum să admit că Petre Andrei putea să aibă o asemenea confuzie, de a contrapune democrația liberalismului, decît obligat de servituți de partid ?

Dar , plecînd de la aceste premize doctrinare, ce mai rămîne din demonstrația sa ?!

Există la doctrinarii PNȚ,după fuziunea cu PNR, dar ,mai ales, după venirea la putere, o mare grijă de a scăpa de eticheta " țărănism " și de "lupta de clasă" .

Cu evidente elemente doctrinare socialiste , cu această substituie de termeni, au ajuns la un impas de identitate]

/ PNȚ își desfășoară activitatea într-un anumit cadru care a fost fixat de însăși Conferința de pace,

căci una din principalele consecințe ale marelui război a fost încercarea de a se identifica "granițele politice ale statelor cu granițele naționalitare ." [LD!?

"În acest cadru se dă lupta între două concepțiuni politice, reprezentate astăzi de două partide importante :

se dă lupta între liberalism însușit de partidul liberal,

și între democratism, înscris în programul partidului național-țărănesc."

/ "Liberalismul, încă din secolul al 18-lea,a coincis cu ascensiunea la putere a clasei burgheze,

și a devenit apoi reprezentantul burgheziei urbane . [L.D. !]

Cu cît a trecut vremea , cu atît conținutul de idei și idealuri a liberalismului a sărăcit, libertatea devenind un drept aproape exclusiv al clasei posesoare capitaliste.

Dacă liberalismul, în începuturile sale, a fost însuflețit de idealuri și de idei frumoase, în esența sa politică a fost însă, întotdeauna aristocrat , căci ideea de avuție, de capital , a stat pe primul plan pentru această concepțiune.Nu trebuie să uităm că acordarea drepturilor politice,

după cens,după sarcinile fiscale,estea idee liberalistă. "

/"În țara noastră, noi avem de luptat cu o formă alterată de liberalism,

căci partidul liberal a neglijat tocmai ceea ce era esențial pentru liberalism, ideea de libertate.

Pîna mai ieri ,afirmarea acestei trebuințe, acestui drept, care este garantat de Constituție ,

"Astăzi, libertățile cetățenești , cum spune și colegul nostru deputat socialist Lotar Rădăceanu,

au fost reîntronate în țara românească. "

-dr.Lupu : Acum trebuie să-i pară rău că a scris articolul acela.

Dacă știa că vii aici cu el, nu-l mai scria ! " (Ilaritate) (p. 319)
Andrei / '29

▣ Democratism -Liberalism -continuare -

/ Unul din șefii PNL a scris că PNȚ se îndepărtează de programul său.

PNL, de altfel, suferă de o "bicefalie" .

- dr.Lupu : " Ca și dvs.astăzi cu Mihalache"

-Petre Andrei : "este o mare diferență.În partidul liberal există un șef temut [Vint.Brătianu] și un alt șef [I.G.Duca]

care prin persoasiune reușește astăzi să atragă ; unul este cu tradiția, altul cu puterea de pătrundere mai justă a realităților."

[LD: atenție ! un prim semnal de reconciliere ?Nu.]

Unul din acești doi șefi , nu este un secret, îl știți foarte bine, d.Duca, scria un articol în "Viitorul"

din dec.'28,cu prilejul discuției la Mesaj (în loc să-l dea în parlament!)

Era un răspuns pe care îl dădea caracterizării făcute de Petre Andrei.

(" Partidul liberal , partid burghez, partid bancar ?") s-a străduit să argumenteze că PNL nu este nici partid burghez, nici bancar...

-Iacob Pistiner : " Numai cămătar" (Aplauze, ilaritate la PNȚ)

-Petre Andrei : "Este o caracterizare foarte justă. " În toate articolele care au apărut în presa liberală, cu ocazia discutării diverselor legi economice, se vedește tendința lor de a afirma că PNȚ dovedea " tendințe capitaliste"

iar dr. Lupu afirma că PNȚ tinde să creeze o nouă burghezie (citind, mai ales, Legea circulației bunurilor). (p. 320)

Andrei /'29

▣ Libertate - Autoritate .

[L.D. abordare identică cu a PNL, cu stabilirea unor "diferențe " arbitrare.]

/ PNȚ, respectînd libertatea,a înțeles că ea nu se poate confunda cu anarhia,

căci orice formațiune politică trebuie să fie bazată pe autoritate.

Diferența era "enormă" : la PNL, autoritatea era ceva "exterior" ,impus de sus în jos,

bazată pe frică ;la PNȚ, autoritatea emană de la popor, se bazează pe voința de

existență a întregului popor,

bazată pe lege (dovadă, legea administrativă și răspunderea ministerială) (p. 320)

Petre Andrei /dec'29

25) Mihail Ghelmegeanu (PNȚ) , raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail)

Discurs -concluzie , 17 dec.'29

(DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[LD : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva ,

decît o antiteză PNȚ-PNL Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ :

PNȚ - partid de "centru", de "echilibru", de"arbitraj", între stînga (PSD) și dreapta (PNL) ;

Regimul PNȚ: regim democratic (țărănism atenuat, agrarism, industrialism, protecționism)]

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ Tradiție parlamentară.

/ Discuția la mesaj, stăruie la noi în puterea unei tradiții (printre puținele tradiții!),

a fost totdeauna un prilej de a se examina opera de guvernare,

raporturile dintre partide și ideologii în lupta politică.

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ PNL

[LD. : vezi și alte considerațiuni la adresa PNL vis-a- vis de regimul parlamentar, de sistemul de partide, de burghezia românească,de legislație,etc etc.]

/ "Statul a fost legat de soarta unui partid, care, prin jocul moravurilor de la noi, a devenit prizonierul unei familii, familia din ce în ce mai mult prizoniera unui om, iar omul [Vintilă Brătianu] , cu toate bunele sale intenții , a fost prizonierul unei concepțiuni economice ,

astăzi de o insuficiență notorie." (p. 357)

/ "Or, în viața noastră constituțională , partidele și regimul politic al partidelor politice a fost în situațiunea de a fi uneori falsificat.

Deși suntem uniți de 10 ani, totuși dacă România s-a mărit sub aspectul internațional , din punct de vedere național , ea a fost obligată să se ridice pe baza străină a exclusivismului partidului liberal.

Încetul cu încetul, soarta însăși a Statului a fost legată de soarta unui singur partid,

[...]Încetul cu încetul viața Statului a fost împinsă pe făgașul de dezvoltare al vieții unui singur partid ,

al partidului liberal."

/ Întregul regim al partidelor era în funcție de modul cum PNL va înțelege să-și

îndeplinească "funcțiunea sa socială".

Or , partidul liberal a înțeles că bogăția sa nu se va ridica de la coarnele plugului , ci de la ghișeele băncilor." (p. 357) [...] [...] [...]

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ PNL și Burghezia românească.

[LD: interpretare "conservatoare" , convertită sui-generis în ideologie țărănistă.]

Întregul regim al partidelor era în funcție de modul cum PNL a înțeles să-și

îndeplinească "funcțiunea socială".

/ Or , partidul liberal a înțeles că bogăția sa nu se va ridica de la coarnele plugului ,

ci de la ghișeele băncilor. [!!!]

Din momentul acesta ,partidul liberal a făcut din întemeierea unei burghezii ,

însuși rostul politic al Statului român.

Desigur că n-am fi avut nimic de zis ,dacă cel puțin burghezia aceasta ,care s-ar fi ridicat, ar fi fost o burghezie care să-și merite numele, o burghezie stăpînă pe o inițiativă

puternică ,

o burghezie de caractere tari, o burghezie severă față de ea însăși , pentru ca să capete

dreptul de a fi puternică ,

față de celelalte clase.[...]

/"Dacă partidul liberal ne-ar fi dat o asemenea burghezie, ea ar fi înțeles cel puțin trei lucruri.

Ar fi înțeles , în primul rînd, că rostul ei nu era în intrigile dinungherile cluburilor politice ,

ci, mai presus de toate,

în domeniul producției ; ar fi înțeles că o țară ca a noastră ,

care de multă vreme a rămas departe de circulația economică a occidentului, nu poate să se ridice

decît prin integrarea României, cît mai repede în Europa.

Și această burghezie ar fi înțeles, în al treilea rînd, că ,în România,

drumul de dezvoltare al orașelor trece pe la sate."

/ "N-am avut această burghezie.Ni s-a dat o burghezie , care mai mult seamănă a gloată politicianistă,

crescută sub tutela unui partid, o burghezie lipsită de acțiune economică fecundă,

dar o burghezie foarte promptă la toate apetiturile." (p. 357)

/" Atunci ,Statul a devenit o platoșă de fier, care apasă asupra vieții naționale și asupra

oricărui elan creator [...]"

/ "Contribuția pe care partidul nostru a adus-o [...] este de a fi emancipat

cauza politică a Statului român, de cauza economică a partidului liberal."

[...] [...]N-ar fi , d-lor deputați, un păcat mai mare, decît ca acum să înlocuim exclusivismul liberal

cu exclusivismul nostru politic , pentru a da acel mizer spectacol al Statului,

care trece ca pradă politică din mîna unui partid , în mîna celui alt partid "(p. 357)

Ghelmegeanu (dec.'29

▣ Stat "agrar" -Stat "industrial"

/ Întreaga politică economică a PNȚ neagă cele 2 "miraje" ale lui Vintilă Brătianu :

că postulatul dezvoltării noastre economice este trecerea cît mai rapidă de la stat"agrar" la stat "industrial" ;

și că singurul mijloc de normalizare a vieții economice,

o oferă mijloacele financiare. [...]

/ Împotriva acestor miraje, PNȚ s-a ridicat cu hotărîre, pentru a elibera țara de aceste

greșeli ,
afirmînd "primatul orientării agricole" [...]
/ Această politică este și în interesul dezvoltării industriale.
" Noi suntem o țară venită tîrziu la viață economică .
Singurele debușuri pe care industria ar putea să le găsească la noi, sunt debușurile interne;
toate celelalte debușuri externe sunt ocupate și nu mai putem spera că puterea politică a Statului,
ar putea să mai obțină împărțirea zonelor de influență , deja împărțite, și ocuparea debușurilor externe ,
care deja sunt acaparate de alții.[...] Dar piața internă este în funcție de puterea de consumație ,
în special a țărănimii , care formează majoritatea populației noastre și deci numai o politică agrară
este o politică care ducînd la înstărirea și ridicarea țărănimii , creiază debușurile necesare
pentru dezvoltarea noastră industrială."(p. 359) [...] [...]]
/ "De aceea , pînă atunci, cred că rostul **partidului nostru** este ca
între stînga socialistă și **dreapta liberală**, să păstreze un rol de arbitru ,
înțelegînd la stînga sensul problemei muncitorești ,
iar la dreapta , oprind influențele devastatoare asupra țărănimii , ale unui capitalism ,
care pînă acum s-a arătat fără frîu și fără scrupule." (**aplauze la PNȚ**) (p. 362)
Ghelmegeanu /dec.'29

▣ **PNȚ: industrie .**

[L.D: un p.d.v.mai realist, coerent, dar tocmai de asta, apropiat de doctrina liberală !]
/La noi industria este întrucîtva privilegiată, fiind susținută , din motive diferite,
și de socialiști (interesul mîinii de lucru)
și de liberali (interesul consiliilor de administrație) .[LD:atît !?]
"Între aceste două egoisme, pornite din motive diferite, partidul nostru
va trebui din nou să îndeplinească un rol de arbitru [???] ,
inaugurînd o politică industrială , care să fie în acord cu condițiunile naturale
de existență ale mediului în care trăim.
Dacă am justificat orientarea noastră agricolă prin interesele industriei,
putem să justificăm înșăși politica noastră industrială prin interesele agricole,[...]

▣ **PNȚ: protecționism -raționalizare.**

/ Dezvoltarea industriei în țara noastră, este condiționată de politica protecționistă.
"De aceea ,din p.d.v.al Statului ,tot rostul unei politici industriale ,
se reduce la a ști ce industrie merită protecțiunea Statului și mai ales cît o merită."
L.D.Atenție! [...] [...]]
"Ori ,d-lor, în politica noastră industrială pe care o inaugurăm acum,
nu se acordă protecțiunea ,decît numai pentru industriile care valorifică materiile prime
indigene ,
agricole sau miniere ."
/ În ce măsură înșă aceste întreprinderi merită protecțiunea ?
"Noi am susținut raționalizarea [...]"Va să zică d-lor, raționalizarea industriei nu este o
marotă a d-lui ministru Virgil Madgearu ,[cum o calificase Mirescu] ci este singurul mijloc
care poate să hotărască care întreprinderi economice merită acest sacrificiu continuu ,
impus prin politica protecționistă, consumatorilor." [...] [...]]
Madgearu : "Te rog să-mi dai voie d-le Mirescu să constat o totală concordanță între
argumentarea dvs.
și aceea a vice-președintelui Uniunii Îndustriașilor Români."
[...] [...]] "Or ,domnilor,realizarea unui program de raționalizare nu este o chestiune de
un ceas,
ci de o serie întreagă de ani.Dar raționalizarea trebuie să înceapă, și trebuie să înceapă
în prim rînd ,
cu perfecționarea utilajului industrial, care încă la noi în țară nu a ajuns la nivelul celui din
apus,
și din etapă în etapă, trebuie să se meargă pînă la raționalizarea muncii de toate
categoriile."

Ghelmegeanu / dec.'29
Madgearu

L.D atenție! Restaurație-Carol II, 8 iun.'30 Vezi la Monarhie și Sistem de partid.

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31

26) Nicolae Iorga (PND) ,discurs la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 191- 197)

[LD: discurs integral xeroxat. Păstrez citate masive ;

în computer,dispersat problematic, deși ...operația s-a dovedit foarte grea...

Supratitlurile,sublinierile, parantezele,distanțarea propozițiilor , îmi aparțin

Camera era arhiplină pentru că toată lumea se aștepta la izbucnirea "spectacolului" dintre cele două partide liberale .

Ori, Gh.Brătianu a ținut discursul ; liberalii ceilalți au tăcut și scandalul nu a izbucnit !

Iorga face un autentic act de pedagogie politică ; este, pe rînd, optimist și tragic, ironic și sarcastic, sfătos și patetic, aluziv și direct, sincer și viclean, amenințător și aparent dezinteresat... domină adunarea,trimite semnale regelui, partidelor, jucîndu-și perfect rolul de apostol național , pentru ca , în final, să -și lanseze formula : guvern de concentrare , sub conducerea MSR Carol II]

Liberalii.

"Ei bine, acești colegi de ai noștri liberali ,dacă ar fi întrebați de cineva să dea o definiție fie chiar și o definiție greșită,

ca pentru dicționarul Academiei Române (Ilaritate) dacă l-ar întreba cineva să dea o definiție

a liberalismului de acum , zău, ar ieși foarte multe, dar nici una nu s-ar potrivi.

" Liberalism ! Liberalism, aceasta însemna în 1789 , trecut prin domnia

napoleoneană, scăldat în apa de trandafiri a Restaurației franceze ,

prefăcut într-un fel de băutură roză care, în ce privește conținutul ,

seamănă cu băutura care în colegiile franceze se cheamă "Santé",

și pe care copiii o refuzau totdeauna , preferînd apa curată,

decît apa aceasta vopsită cu o materie de a cărei origină și de al cărei

caracter, nu se putea fixa. Nu a rămas nimic din sentimentul de luptă

al vechiului liberalism.Nu a rămas nimic din iluziile vechiului liberalism."

"Sunt oameni deprinși a lucra împreună [LD:la ce ?] și cînd sunt mai mulți ,

o parte se desfac , caută altă ideologie [LD: deci ?] , o găsesc într-o formă sau alta , dar nu sunt altceva

decît un număr de oameni obișnuiți a lucra împreună, [la ce ?] care trag nădejdea că vor avea mai tîrziu ocaziunea

de a lucra din nou împreună și vor reveni la situațiunile pe care le-au avut.

Lucru cu privire la care să fie foarte multe înșelări.În această privință,nimeni nu poate garanta . (Ilaritate)

Eu sfătuesc pe oricine -căci și eu conduc un grup politic - să nu creadă cu toată tăria în făgăduelile șefilor.

Făgăduelile șefilor tind să păstreze partizani,dar ceea ce iese în momentul cînd vine șeful la putere ,aceea numai Dumnezeu și șeful o știe , nici Suveranul nu știe ce se va întîmpla

." (Ilaritate) (p. 196)

N.Iorga / dec.'30

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Sesiunea Iextraordinară

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932

27.) C.A.Spulber (Liga Vlad Ţepeş , Partidul Conservator) ,

discurs la mesaj, 24 nov.'31

(DAD, MO 6, şedinţa din 24 nov.'31, p. 74- 77)

[LD : marchează transformarea Ligii "Vlad Ţepeş" în Partidul Conservator.

Motivul principal: posibilitatea de a fi chemat la putere ;

Conversiunea datoriilor agricole - piatra de încercare ;

Programul şi principiile PC - analogie cu PC englez ;

liberalism clasic + partid de ordine + nonintervenţionism]

Spulber / nov.'31

▣ Partidul Conservator.

[LD vezi pe larg la fişier P.C)]

Partidul conservator are un program , cel al liberalismului clasic [?!?]

pe care însă l-au uitat de mult liberalii ;

el vrea respectul proprietăţii , respectul convenţiunilor, care nu este decît un alt aspect al proprietăţii,

şi vrea un minimum de intervenţionism.

V.Gh.Ispir (PNL ?) : "V-au influenţat alegerile din Anglia, acolo însă este alta situaţia.

Spulber : "Vă înşelaţi ; aşa de puţin am fost impresionati , încît trebuie să ştiţi că doctrina aceasta a partidului conservator , era de la început în intenţiile şi în aspiraţiile Ligii.

Liga noastră s-a născut cerînd apărarea autorităţii , care, în adevăr,

este singura condiţie pentru a se ajunge la ordine,

care ordine la rîndul ei este postulatul partidului conservator .

Noi eram predestinaţi să evoluăm cu principiile noastre , mai curînd sau mai tîrziu, în partid conservator."(p. 75)

Spulber / nov.'31

▣ Nonintervenţionismul de stat

[LD: la acest capitol doctrinar transpare continuitatea doctrinară conservatoare; poziţia faţă de exproprierea pămîntului ;şi, în noul stadiu, pentru conversiune .]

" [...] intervenţionismul , după părerea mea, este rădăcina tuturor relelor de care suferă această ţară .

Dvs ştiţi că intervenţionismul acesta este atît de extins şi de adînc, încît nici nu se mai vorbeşte de el.

Presupun chiar că vă surprinde faptul că mă ocup de această metodă exclusivă de guvernare.

Dacă intervenţionalismul este aşa de generalizat , este el cel puţin expresia unei convingeri ?

Deloc. E pur şi simplu o practică de inerţie , care se explică istoriceşte.

Pamfil Şeicaru : " După război , în toate statele s-a manifestat intervenţionalismul de stat .

Spulber : " Exact.Este însă adevărat că intervenţionalismul la noi începe mult mai devreme.

Şeicaru : " Dacă se manifestă intervenţionalismul de stat , înseamnă că este determinată de anumite necesităţi."

Al.Periţeanu (P.C.) : " De aceea merg lucrurile aşa de prost în Europa."

Şeicaru : "Reformaţi Europa"

Periţeanu : " Europa a pornit înapoi. "

Şeicaru : " Europa suferă consecinţele războiului"

Spulber : "Statul român modern a fost creat acum 70 de ani , de sus în jos.

Aceasta înseamnă că a fost creat prin intervenţionismul de stat, dar era departe de a avea intensitatea de acum.Ce s-a întîmplat ?

În timpul războiului intervenționismul de stat a ajuns la maximum și cu drept cuvânt , fiindcă războiul , acțiune națională , este o acțiune concentrată și unitară și cade , firește , în mâinile statului. Pacea nu însemnează numaidecât și lichidarea tuturor chestiunilor. Statul avea în mână lichidarea acestor chestiuni și a continuat să intervină.

Dar în orice caz , odată cu aceste circumstanțe de război , care legitimau intervenția statului , ea avea să dispară într-un moment dat , dacă acest intervenționism nu ar fi fost alimentat de politicianism. Politicianismul , în definitiv , nu este decît un sindicat cu aparență legală , de exploatare a bunului public.[...] Acest nenorocit politicianism a întreținut , prin urmare , acest intervenționism de stat , în care eu pun rădăcina tuturor relelor noastre. [...]

Intervenționismul de stat este acreditat în atîtea alte părți , sub forma de socialism de stat. În definitiv , comunismul nu este decît intervenționismul la maximum.[...]

Acest intervenționism nu este justificat nici din p.d.v al economiei politice , nici din p.d.v .social.[...]

Miniștrii noștri[...]au avut așa de puțină conștiință a menirii lor , a faptului că ei sunt însăși statul ,

încît și-au bătut complectamente joc de stat. La un moment dat au făcut din stat un excroc , un înșelător ,

pur și simplu , compromițînd cu desăvîrșire această idee , care este desigur înaltă.

/ Ex. : Legea pentru încurajarea construcțiilor , cu scutire de impozite pe 10-20 de ani , după ce omul și-a terminat casa... statul l-a pus la impozite !

/ Ex. Legea împrumutării , făcută fără selecțiune , generalizarea ei , a fost o mare greșală.

/ Conversiunea ? Vor beneficia debitori cinstiți , dar și atîția "debitori veseli" !

- Șeicaru : " dvs negați rolul statului de a interveni în conflictele sociale . "

Spulber : Nu , eu reduc rolul statului la apărarea ordinii sociale , la rolul de controlor și dirigitor . "

Șeicaru : Și de aceea statul trebuie să intervină în conversiunea datoriilor agricole.

Spulber : A , nu ! Am înțeles prin ordinea socială , ordinea publică !

ACCuza : Vasăzică reduceți rolul statului la statul jandarm . Afîta tot ? !

Voci : "Cum garantezi ordinea ?"

Spulber : Un mijloc de a compromite cele mai fundate teorii , este acela de a aplica acestor teorii o etichetă anticipată : așa a fost și cu acel termen de stat-jandarm ; așa a fost și cu eticheta de " domiciliul forțat pentru profesori " (la lege care fixa stoparea profesorilor "ambulanți ") ; așa este și cu intervenționismul - prin care cetățeanul așteaptă totul de la stat ! (p. 76)

C.A. Spulber / nov. '31

28.) Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj , 25 nov. '31

(DAD , MO 7 , ședința din 25 nov. '31 , p. 93- 102)

[LD : text integral xerox. Lipsesc citeva fraze de început .

Supratitlurile , colorările , parantezele , îmi aparțin.

Discurs dispersat problematic la fișierele respective .

Metodic , fără menajamente , spulberă opera de guvernare cu "tehnicieni " ;

face pentru Iorga și Argetoianu portrete politico-morale zdrobitoare ;

pledează , cu argumente imbatabile , pentru guvernarea democratică , partidistă ;

izbutește un discurs opozant antologic.

Este remarcabilă argumentația lui pentru a reșeza PNL în adevărata lumină ,

imagina îndelung falsificată , maculată , în continua campanie antiliberală

dusă de adversari , fie ei averescani , cuziști , național- țărăniști , Iorga și alții ...]

Iamandi / nov. '31

▣ Intervenționismul

" Nimeni nu se gîndește că ar putea contesta strălucirea civilizației burgheze , după cum nimeni nu poate nega valoarea permanentă a principiilor care stau la baza democrației contemporane.

Dar experiența ce se face de la război încoace , în toate părțile și desigur și la noi, dovedește că fondul vieții sociale este altul și că ceea ce se impune conducerii actuale a statelor este o acțiune stăruitoare de adaptare la acest fond. "

" Așezămintelor de bază ale organizațiilor sociale de astăzi , trebuie să i se inoculeze ceva din serul înnoirii și al asticității [?] de ajustare la chemarea vremii. " [.....]

" Intervenția statului în rezolvarea diferitelor anomalii sociale și economice este necesară și este și legală .

O prevede însăși Constituția noastră din 1923."

Formula în care îmi îngădui să sintetizez acest imperativ al zilelor de astăzi , care ne poate cere chiar sacrificii , este : spre stînga.

Spre stînga democratică și burgheză ,căci numai astfel se va putea înlăptui acel echilibru social, fără de care nu e posibil să se meargă înainte."(p. 100)
Iamandi / nov.'31

■ **Partid conservator, conservatorism .**

Teoriile formulate în această Cameră de d.deputat Spulber , [P.C] prin care contestă atît de virulent dreptul - noi zicem datoria - de intervențiune al statului în rezolvarea conflictelor de ordin economic și social între diferite categorii de cetățeni , nu pot sta în picioare. Ele aparțin trecutului care nu se mai poate întoarce" [.....]

Iamandi / nov.'31

■ **PNL: Stînga democratică burgheză.**

" Formula în care îmi îngădui să sintetizez acest imperativ al zilelor de astăzi , care ne poate cere chiar sacrificii , este : spre stînga.

Spre stînga democratică și burgheză ,căci numai astfel se va putea înlăptui acel echilibru social, fără de care nu e posibil să se meargă înainte."

" Partidul național-liberal se găsește în această privință pe linia tradițiilor sale.

La 1917, cînd am introdus în Constituție exproprierea , am realizat o revoluție pașnică , dar proprietatea a căpătat un caracter social. Aș putea să amintesc că la 1900 ,au intrat în partidul liberal foștii socialiști , numiți apoi generoși.

ACCuza : " "I-a numit Dimitrie Sturdza"

Iamandi : " Acei socialiști care au intrat în partidul liberal , la 1900, au fost elementele pe care s-a sprijinit Ion Brătianu în pregătirea treptată și sistematică a celor două mari reforme, a exproprierii și a votului uniwersal.

Dacă Ion Brătianu , în acțiunea lui, a ținut socoteală de cadrele vechi ale partidului, de acei care reprezentau biruința concepțiunilor burgheze în viața de stat a României , el s-a sprijinit însă și pe ideile înaintate ale generațiunii aceleia de gînditori și oameni de bună credință , cari o constituiau frații Radovici , George Diamandi , Morțun și,dlor,

trebuie să o spunem , recunoscînd și acordînd fiecăruia meritele reale pe care le are, și d. Stere , fiindcă a avut un rol însemnat în partidul liberal în această direcție.

Aceștia, împreună cu Ion Brătianu, au pregătit reformele , care au dat baza democratică a României de astăzi."

" De aceea lozinca : spre stînga ,

nu numai corspunde unei necesități poruncitoare a timpului , nu numai corespunde unei situațiuni mondiale îndeobște recunoscută, dar corespunde și tradițiunii partidului din care am onoarea a face parte.

(aplauze la PNL)

"Societatea de astăzi ,d-lor deputați, ori știe și vrea să se plece în fața realităților ce-i stau înainte și are, în această privință , elasticitatea necesară , sau, dacă ezită sau întîrzie s-ar putea întîmpla să se adeverească unele din prevestirile celor cari, din alte motive și din alte considerațiuni, au vorbit și au aruncat cuvîntul de <revoluție> și <mișcări anarhice> ."

[aluzie la afirmațiile lui Iorga !]

"Noi, ca partid de ordine, și partid democratic ,

care am creiat ceva în această țară,
 care am reprezentat ritmul vechi , dar sănătos, al realizărilor din toate direcțiile ,
 care nu avem pretențiunea de a înnoi prin dărmare
 ceea ce constituie , în mod indirect, una din preocupările actualei cîrmuiri -
 noi avem în această privință o linie de conduită bine determinată și
 cerem ca statul să-și facă datoria cu toată înțelegerea situațiunii și a împrejurărilor ,
 pentru a evita convulsiunile firești și inevitabile care ar putea să survină. "
 (aplauze la PNL) (p. 100-101)
 Iamandi / nov.'31

▣ PNL : Proprietatea- funcțiune socială; solidarismul social.

"S-a vorbit aici de drepturi sacrosante , de principii rigide și inaplicabile,
 de concepții învechite și fără senz- și s-a spus că
 ne găsim într-atîtea direcții pe baze de drept schimbate definitiv.
 " Proprietatea funcțiune socială , subsolul naționalizat,
 iar Constituția îngăduind intervenția statului între categoriile sociale în conflict -
 acestea sunt cîștiguri intrate pentru totdeauna
 în patrimoniul democrației noastre naționale.
 "S-a spus mereu că partidul național-liberal reprezintă interesele burgheziei .
 Nu vom nega aceasta, dar în acțiunea noastră n-am pierdut din vedere niciodată
 că statul acesta trăește pe solidaritatea tuturor claselor sociale
 și de aceea politica noastră plină de înfăptuiri pozitive , s-a inspirat fără întrerupere , din
 aceste principii salutare.
 Vom găsi și astăzi - și programul nostru o arată cu limpeziciune -
 în forța noastră ,în experiența și autoritatea noastră,
 bazele solide ale dezvoltării viitoare a statului acestuia." (aplauze la PNL) (p. 101)
 Vict.Iamandi / nov.'31

29.) **Alexandru Topliceanu** , "Partidul Național-Liberal" , iun.'32

(Rev. "Parlamentul Românesc" , an III, nr.21-23, iun.'32, p 4-7)

Topliceanu / '32

▣ Burghezia -PNL

A încerca fixarea ideologiei partidului liberal la noi, a stabili înfăptuirile lui
 - potrivit acestei ideologii - este echivalent cu cercetarea creerii, ridicării și rolului
 jucat de burghezia română în viața economică și politică a României.
 Chiar dacă în PL exista o aparentă stratificare verticală ,
 în fruntea ierarhiei stratificația era orizontală ,
 acolo dominînd și hotărînd "exponența politică a burgheziei românești ."
 Chiar dacă în lunga-i carieră politică ,PNL a înfăptuit și lucruri vizînd
 rezolvarea problemelor altor clase sau pături sociale, aceasta nu reflecta decît grija-i
 permanentă
 de a menține burghezia - fie și prin concesi -
 la locul de frunte în conducerea țării."
 Chiar dacă , exponenți ai burgheziei sînt răspîndiți și în alte partide și grupări,
 (cum este cazul burgheziei ardelenesti din PNȚ care , prin mentalitate, ideologie și
 interese
 ar fi trebuit să fie în PL , celelalte grupări fiind pur și simplu "personale" ,
 crengi rupte din tulpină, nu partide reale.)
 Topliceanu / '32

▣ PNL: Liberalism - Intervenționism

La baza ambelor ideologii ale PL , a stat " ideea națională" .
 Urmărind evoluția politică a statului român modern, ea trebuie împărțită în două :
 Pînă la independența politică - dominată de ideea liberalismului clasic,
 cu unele corective și exagerări inerente ;
 Partidul liberal s-a născut din necesitatea cuceririi libertăților politice
 ale statului român (pe care conservatorii erau gata să le sacrifice) .

Ideile liberale se pot găsi perfect încadrate în "Proclamația de la Islaz" (9 iun.'30) , și "Proclamația de independență" (9 mai 1977)
 Formula era <Prin libertate, la deplina dezvoltare a naționalității ! >
 I.Brătianu pleda încă din 1853 ("Republica română", Bruxelles,)
 pentru scoaterea națiunii române de sub stăpânire străină,
 spre dezvoltarea unității ei integrale și armonice .
 După câștigarea independenței - dominată de ideea conservatoare intervenționistă , în materie economică. Conducătorii PL și-au dat seama că
 "Un stat național nu se poate numi independent ,
 dacă viața lui economică nu este deplin națională și
 independența politică, fără independența economică,
 nu poate exista."
 [LD :atenție ! în sfârșit cineva pune punctul pe i !
 Însfârșit, cineva are bunul simț de a spune lucrurile pe nume !
 În sfârșit, cineva poate teoretiza , legitima și justifica , fără false ipocrizii politice,
 naționalismul economic al PNL !]
 Acest lucru a fost înțeles în România doar de liberali ,
 și cine ar încerca să explice opera de înfăptuiri a PL ,
 prin prisma doctrinei liberale, n-ar putea ajunge la concluzii serioase,
 ci la deziluzii , la un paradox.
 Nici exproprierea , nici cooperația, nici băncile populare,
 nici naționalizarea subsolului, nici protecționismul vamal...
 nu se pot încadra în doctrina liberală.
 " De la constituirea statului român , în urma războiului Independenței ,
 nimic nu este mai străin partidului liberal ,
 decât principiile fundamentale ale liberalismului economic.
 Acesta este adevărul incontestabil "
 Și deși, în această perioadă, liberalii au adoptat definitiv titulatura de
 Partid Național Liberal, cel de-al doilea termen era depășit ,
 mai potrivit ar fi fost titulatura de "economic"
 Topliceanu / '32

▣ Capitalul străin

Liberalii nu s-au lăsat intimidați de acuzele de "xenofobie" .
 Ionel Brătianu declara în Camera , la 1900 : < Statul are dreptul și datoria
 de a se preocupa în ce scop vin capitalurile străine: dacă vin pentru a pune în valoare
 munca și bogățiile naționale, asociindu-se cu dînsa și lăsînd, în schimb, o valoare
 echivalentă [...] orice om de Stat trebuie să se gîndească la încurajarea lor .
 Dacă însă întreprinderile au de scop să speculeze și să sece unele bogății ,
 fără a lăsa valoarea corespunzătoare în loc, desigur nu e politică sănătoasă a Statului să
 le încurajeze.>
 Partidul liberal a rămas, în vorbă și faptă, deplin consecvent acestor principii față de
 capitalul străin , atrăgînd , pentru asta , atît aversiunea "presei înstrăinate" , cît și
 cercurile interne și străine aflate sub influența directă a capitalului colonial.
 Aceste principii pot fi încadrate în doctrina liberalismului ?
 "Categoric , nu!
 De acest liberalism poate fi vorba doar în statele mari, industrializate :
 " Interesul lor hotărîtor este ca , în toate celelalte state,
 să existe relațiunile cele mai liberale, pentru a-și asigura dominația economică,
 pot avea la îndemînă pieți consumatoare [...] "
 Topliceanu / '32

▣ Politica economică liberală

Național-economică -protecționistă
 O economie națională românească , nu putea porni de la baza burgheziei (aproape
 inexistentă) .
 A fost deci natural să se înceapă prin dezvoltarea unei agriculturi sănătoase ,
 posibilă prin înstărirea țărănimii (de aici :legea rurală din 1864 ; vinderea moșiilor statului
 în 1876, 1888;
 înființarea Creditului funciar rural -în 1873; casele de credit agricol - 1881)
 De abia mai tîrziu - prin 1877 - s-a pus deschis problema creeri și încurajării industriei

naționale

(lucru imposibil pînă la înlăturarea Convenției cu AustroUngaria , încheiat sub Lascăr Catargiu la 1876,

"convenție ultraliberală" , în sensul liberalismului clasic,) și inaugurarea protecționismului industrial.

După 1918, politica PNL păstrează același caracter : național-economic-protecționist (Creditul Industrial, legea minelor etc.) ,

în totală contradicție cu "liberalismul clasic" .

O economie națională puternică, o industrie cu adevărat națională, păstrarea intactă a surselor de bogăție națională - asta au vrut și Ionel Brătianu, și Vintilă Brătianu.

Datorită acestei politici s-a format și consolidat burghezia românească.

Topliceanu / iun.'32

Guvern Al.Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiune extraordinară, 10 aug.-oct '32

30.) C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj, 17 aug.'32

(DAD. MO 11, șed.din 17 aug.'32, pag. 238- 256)

[LD : Brătianu are 66 de ani. Mă întreb și nu am răspuns...

de ce nu a fost el ales președinte PNL ,decît după asasinarea lui Duca ?

Face o expunere exemplară , documentată, competentă, amplă , privind starea economică a României în anii crizei economice, 1928-1931 , care au coincis cu prima guvernare a PNȚ .

Se conturează doctrina economică și politicile PNL , pe de o parte , în antiteză cu doctrina și politicile economice, financiare , bugetare ale PNȚ.

CIC Brătianu apare într-o lumină sobră, serioasă, solidă, care impune adversarilor , prin stăpînirea în profunzime a fenomenelor economice.

Deși s-a străduit să nu se lase antrenat în discuții colaterale,

este nevoit să susțină polemici diverse cu fruntași PNȚ:

Maniu , Vaida, Madgearu, Răducanu, Ioanițescu , au intervenții mai semnificative

// Bugetele // Concesiunile // Finanțele // Industria // Protecționism // Moravuri //

Vezi pe larg și context la fișier PNL

[CICBrătianu / 'retro '28](#)

▣ Criza economică

▣ Viziunea PNL, a lui Vintilă Brătianu.

[Brătianu / retro '29 -30](#)

▣ Bugetele României (p. 239)

[Brătianu /](#)

▣ Experții străini. (p. 241)

[Brătianu / 1932, retro '28-'31](#)

▣ Capitalul străin .Concesionările . (p. 241-242)

Concesiunea chibriturilor / Concesiunea telefoanelor / Concesionarea sării /

"Discom" - concesiunea tutunului / Șoselele /

[Brătianu / 1932 , retro ' 29-' 31](#)

▣ Politica financiară a PNȚ (p. 243-244)

/ Sporirea scontului Băncii Naționale / Dobânzile.Creditul / Conversiunea /
Brătianu / 1932

▣ Incapacitatea guvernului Vaida

" Suntem în fața unui faliment general, atât a statului cît și al întreprinderilor de orice natură.

Este în stare guvernul actual să restabilească situația țării ? Aceasta este chestiunea care se pune.

Or, dacă am judeca după antecedente, desigur că guvernul nu este în stare.

Dacă ar fi în stare să-și schimbe completamente mentalitatea , să facă , cum spunea Saint Eloy lui Clovis : < Arde ceea ce ai adorat și adoră ceea ce ai ars > poate că ar putea încă restabili această situație.

Dar foarte greu va fi pentru dvs. să reveniți, distrugeți o operă , pe care ați făcut-o, care a fost dăunătoare de fapt,

dar care este a dvs.Trebuia să lăsați altora această sarcină , teribil de îndeplinit pentru dvs.

(aplauze la PNL, exclamațiuni la PNȚ)

Brătianu / '32

▣ Stat agrarian ? (p. 245)

" Am auzit, în ultimii ani , o serie de erezii economice , cari , vă asigur, m-au înspăimîntat .

Eu credeam că sunt oarecari principii, oarecari reguli generale, pe care le aplică toate țările,

pe care oamenii noștri de stat trebuie să le aplice și nu pot să le negligeze.[.....]

Dar cînd am auzit , în momentul actual, vorbindu-se din nou că suntem un stat agrarian , că industria trebuie desființată , că nu există.... [.....]

Brătianu / '32

▣ Industria "parazitară " ? (p. 246)

[LD: la acest momnet ,poate introdu fragmentul din opera lui Madgearu,"Evoluția României.." ,

din 1940, cînd și-a revizuit cu regret... politicile față de industrie ...] [.....]

-**Madgearu** : industria metalurgică, fabricile de vagoane și de locomotive și de reparațiuni, a fost parazitară, d-le Brătianu, pentru că am reușit noi să reducem în așa fel bugetul reparațiunilor,

încît numai într-un an l-am scăzut cu 300 de milioane.Ea este încă, în parte, parazitară, și poate să mai fie deparazitată în această guvernare. (aplauze , bravo la PNȚ)

-**Brătianu** : "Orice industrie , într-un stat nou, la început nu poate să trăiască decît cu concursul statului.

Mă mir că d.Madgearu, care este economist, susține asemenea erezii economice.

Ungaria, cînd și-a creat industria, l-a acordat nu numai tarife ridicate, dar l-a acordat concesiuni,

de stat, favoruri cu totul speciale, , subvențiuni , fel de fel de prime.

De ce ? Fiindcă o țară nu este completă dacă nu are cele două ramuri de producție națională :

agricultură și industrie "(aplauze la PNL) Al doilea, fiindcă o țară nu se poate apăra ,

dacă nu are industrie (aplauze la pNL) .Dacă vorbim de industria metalurgică ,

orice sacrificii ar face statul , trebuie să o întrețină, pentru că de această industrie

depinde salvarea noastră națională în momente grele. (aplauze la PNL) [.....]

Ce s-a făcut la noi ? Să vedem puțin.

/Întîi, asupra industriei au curs impozitele droaie.De cîte ori a fost vorba să facă o diferență,

în totdeauna cea mai greu lovită a fost industria.[...] D.Manoilescu , cînd făcea parte din guvernul d-voastră,

a arătat că cea mai mare parte din contribuțiile statului sunt date de industrie, nu de agricultură.

/ Nu s-au plătit furniturile statului ;

/ Numărul lucrătorilor industriași s-a redus la jumătate ;

/ S-au făcut comenzi în străinătate, pentru produse ce se produceau și în țară , de 14 miliarde lei ! ;

Începînd cu locomotive și terminînd cu contractul Skoda .

Brătianu :

▣ Industria de război. (p. 247)

Brătianu : Pentru fabricile noi , orice început este greu... dar cînd era vorba de industrii așa de importante ca...

Reșița, Cugir, Hunedoara, fabrica de avioane, ... era o datorie a guv.PNȚ să nu dea comenzi

care depășeau puțința de paltă a statului român , în străinătate, și să rezerve o parte pentru industria românească.

Cugir-Hunedoara este mai mult o industrie de stat (534 milioane din capitalul de 800)

" Ați făcut o politică pătimasă ,fiindcă ați urmărit cu îndrjire și ați lovit toate instituțiile în care nu v-ați putut introduce , acesta este adevărul " (apaluze la PNL) [.....]

S-a făcut fabrica de avioane de la Brașov.Armă modernă în acest moment [.....]

Toate țările fac eforturi enorme ca să-și creeze o aeronautică militară ,

iar noi suntem singura țară care am rămas în loc.[.....]

▣ Înzestrarea armatei. (p. 248)

Fabrica de la Brașov s-a închis.Și în același timp s-au dat comenzi de sute de avioane în străinătate !

[.....]

Brătianu /

▣ Protecționism - "Porți deschise"(p. 248-249)

Madgearu are și o politică economică față de tarifele vamale și de relațiile comerciale cu celelalte țări

[.....]

"Eu n-am să spun că teoriile d-lui Madgearu nu sunt bune, dar ele nu se potrivesc deloc în practică.

De ce ? Fiindcă în acel moment , cînd se deslănțuia un protecționism agrar în toate țările, nu puteai obține compensațiuni pentru agricultura noastră ,

decît dacă făceai în tariful vamal reducerile corespunzătoare. [.....]

" Acest tarif minimal a constituit o greutate foarte mare la încheierea convențiilor comerciale.

Celelalte țări au sporit mereu tarifele lor asupra produselor noastre ,

noi însă am menținut un tarif fix minimal , cu o protecțiune redusă, și n-am avut armă de luptat."

-Madgearu : Dvs , timp de 10 ani, n-ați făcut nici o convenție comercială .

-Brătianu : Nu aveam trebuință.Nici o țară nu făcea astfel de convențiuni , în acel moment.

-Madgearu : Inexact !

-Brătianu : Ba este foarte exact .Și nici unul dintre noi n-a avut pretenția să aranjeze situația economică

a tuturor țărilor din Europa ! Sunteți al doilea din această categorie : a fost Petre Carp și d-voastră "

[.....]

-Brătianu : " Ca să poată să conducă economia unei țări, un om trebuie să fie, înainte de toate, impersonal,

să se uite numai la interesele superioare ale țării (exclamații la PNȚ) ... și dacă face omul acesta ceva bun,

creiază ceva în țară, trebuie să fie susținut , nu cum faceți dvs. care, la fiecare moment, căutați să dați cîte o lovitură la vreo instituție sau organizație în care nu aveți dvs. o influență directă.

(vii aplauze la PNL) Cu concepțiile actuale nu veți face nimic , veți merge din ruină în ruină și

veți vedea ce are să se întîmple după un an de guvernare a d-voastră " (apaluze la PNL, protestări la PNȚ)

[.....]

Brătianu - Vaida / 17 aug.'32

▣ **Asanarea morală (p. 249 - 250)**

[.....]

-**Brătianu** : "În această materie am o foarte mare autoritate și am să vă invoc lucruri din trecut ,

ca să faceți o paralelă cu ceea ce s-a întâmplat în timpul din urmă .

Cum se agoniseau averile în trecut ?

Toți oamenii cari au luat parte la conducerea țării , aveau sau averea lor proprie, sau erau oameni cu o capacitate recunoscută, cari, printr-o muncă de o viață întreagă, ajunseseră să-și agonisească averile , în afară de treburile publice.

"Greșala cea mare a d-voastră , și în special a partidului Național din Ardeal, este că membrii acestui partid ,

atunci când au venit în Vechiul Regat , și aici au văzut averi,

și-au închipuit că toate aceste averi sunt făcute în dauna statului.

Eu aş cere să-mi arătați un singur om politic , care a jucat un rol în istoria noastră,

care să-și fi agonisit averea fiind în funcțiune la vreun minister sau în alte parte ,

în legătură cu statul. " (aplauze la PNL, întreruperi la PNȚ, zgomot) [.....]

-**Brătianu** : "După război, a fost o slăbire morală în toate țările. Unul din efectele războaielor este

ca să dea naștere la fel de fel de speculațiuni. Într-adevăr, și la noi, au fost astfel de speculațiuni și

s-a văzut peste tot îmbogățiri de război, care pot să fie de două categorii :

sau din acei care erau în conducerea statului , sau din acei care erau în afara conducerii .

Cunosc o serie de îmbogățiri de război care nu au luat niciodată parte ,

nici măcar ca deputat sau senator, în organizația de stat .

-**Voci PNȚ** : Erau tovarăși

-**Brătianu** : Aceste tovarăși s-au întâmplat mai târziu , sub d-voastre (întreruperi la PNȚ. mare zgomot)

În țările celelalte lucrurile s-au restabilit ; dar la noi , în timpurile din urmă, s-au declanșat în modul cel mai grozav.

Toate concesiunile acestea , care s-au dat, au creat o atmosferă morală detestabilă , în toată țara.

(aplauze la pNL, protestări la pNT) Toată lumea este convinsă că nu s-au putut obține asemenea concesiuni ,

fără ca să se dea importante comisioane sau șperțuri ."

În Parlament , în presă, s-au adus cazuri de contrabande, importuri ilicite de mărfuri din Rusia, pașapoarte,

înavuțiri , împărțiri de păduri, depuneri colosale la bănci.[.....]

-**Vaida** : " ... după acea tradiție , d-le Brătianu, care a adus în țară aceasta relațiile îndârjite între partide,

pentru că partidul liberal , avînd puterea, a căutat, fără a alege mijloacele ,

să distrugă pe orice contrar politic. "(aplauze prelungite la PNȚ)

Este o voce a trecutului , glasul d-tale, dle Brătianu. (apaluze la pNT)

-**Brătianu** (apaludînd) : " Mă felicit .Eu vă aplaud cel dintîi și vă mulțumesc "

-**Vaida** : " Am zis căeste o voce a trecutului. De ce ? Pentru că , dacă metodele acestea s-au putut

înainte de război și în timpul guvernării dvs, după război, pe viitor nu vor mai fi cu putință, dle Brătianu.

[.....]

Brătianu / 17 aug.'32

▣ **Legea controlului averilor. (p. 254-255)**

PNȚ vine totdeauna cu alte probleme, cu diversiuni... Când s-a discutat afacerea Boilă, s-a venit cu legea controlului averilor , care era o lege pentru împiedicarea denunțurilor.

Legea s-a modificat acum prin influența unuia din fruntașii liberali, a d.lui **Xeni**,

care a făcut din această lege o lege de control al averilor și nu de pedepsire a denunțătorilor.

Guvernul spune că va aduce legea în parlament . [.....]

Cînd ai prins pe cineva cu fapte incotecte, aduci lege în contra lui

sau îl dai în judecată , ca să fie condamnat ? Nu vîi cu legi și suspenzi judecata, cum s-a făcut."

Altădată , oamenii politici cînd intrau în guvern, eșau de acolo mai săraci.

Ion Brătianu, după 12 ani ca primministru, a ieșit cu 200.000 datorii.
 Dimitrie Sturdza a eșit dator și cu averea lui compromisă.
 Vintilă Brătianu a lăsat datorii , pe care cu greu le plătește soția lui.
 Acesta este adevărul. Un om politic , cînd intră în minister , trebuie să-și sacrifice interesele lui ,
 trebuie să-și părăsească afacerile lui, iar nu să-și plătească datoriile , în două luni de zile de la venirea la guvern.
 (aplauze la PNL) Pretindeți că veți face controlul averilor ? Vă desfid să-l faceți !
 Nu-l veți face, dar îl vom face noi acest control al averilor. (aplauze la PNL)
 Este nevoie de morală în politică. Țara este profund indignată și desnădăjduită de ceea ce s-a petrecut în ultimii ani .
 Trebuie să se facă lumină , aceia care sunt nevinovați să fie absolviți, iar cei culpabili să se ducă la pușcărie ."
 [...] Brătianu / 17 aug.'32
 Va termina cu o citație dintr-un discurs al d-lui Ștefan Cicio-Pop, președintele Camerei,
 " în fața căruia ne închinăm cu toții pentru patriotismul și pentru corectitudinea sa " :
 <După mine, cînd am făcut cunoștință cu trebile de aici, am spus : mi se pare că în România se fură cam mult,
 iar un prieten mi-a spus : e țară bogată, frate Ștefan, și este de unde se poate fura.
 Azi nu se mai poate fura , noi trebuie să dăm socoteală nației , unde sunt bogățiile țării .
 Alegerile de acum ne învață că cuțitul a ajuns la os și că este vremea să ne punem pe lucru în mod serios. >
 Aceasta vă recomand și eu, dvs, PNȚ "
 CIC Brătianu / 17 aug.'32

31.) Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32

(DAD, MO 15, șed. din 22 august, pag. 324- 344)
 Intervenții în discurs : Armand Călinescu, M. Ghelmegeanu, Ed. Mirto, Virg. Madgearu, IGDuca, R. Franasovici ș.a.
 [LD - Vaida , Maniu , Mihalache , absenți ; de la PNȚ, "de serviciu " Mirto , Călinescu, Madgearu ... Duca asistă și are scurte intervenții. Două puncte vulnerabile are PNL : "Carol " și "georgiștii " După CIC Brătianu (axat pe probleme economice) după Demostene Botez (cu apologia statului țărănesc) , după intervențiile lui Vaida-Voevod (în discursul lui Brătianu) , dar, mai ales , pentru "urechile" MS Regelui , Iamandi (parlamentar din 1922) rostește un discurs (cca 3 ore) fulminant, metodic, care-și propune, punctual :
 să respingă acuzele la adresa PNL ; să critice doctrina , programul, etica și guvernarea PNȚ ; să adjuce pentru PNL, guvernarea !
 Iamandi , autoprozentare : un democrat convins , un exponent al tendinței de stînga din PNL Iamandi , evoluție, destin: de la apologia democrației și a rolului partidului politic (1922- 1937)
 ...la susținerea regimului dictatorial carlist (1938-1940) Cum se explică ?]
 // Retro : PNȚ în opoziție , la guvern '28-'30 // Carol // Legislație //
 // Guvern Iorga // Rotativa'32 // Guvern Vaida // alegeri // cartel electoral // stat țărănesc //
 // PNL-1 // retro : guvernări // Legislație //
 // Regim constituțional // Regim electoral // Stat modern-burghez // Stat al armoniei sociale//
 // Etică politică // Moravuri politice // Regionalism - Provincialism //
 // Ideologia , doctrina și programul PNL // Vezi pe larg și context la fișier PNL-1
 [...]]
 Iamandi / 22 aug.'32

▣ Atăcarea PNL - o diversiune .

Argumentul "peremptoriu " al PNȚ, de a se referi mereu la PNL și la trecut , pentru a se scuti de greșelile pe care le face , " sunt menite să acopere și să scuze greșelile și turpitudinile viitoare " ale PNȚ și ale altora ? (aplauze la PNL)
 -Armand Călinescu : "Greșelile trecutului nu justifică altele ; în orice caz, nu vă dă d-voastră autoritatea de a vorbi de alegeri libere." (aplauze PNȚ)

-**lamandi** : Se vorbește prea mult în acest Parlament și de pe banca ministerială , de lipsa de autoritate pe care ar avea-o PNL, de a critica activitatea PNTJ . " Este inadmisibil ca , din cauza anumitor greșeli ale trecutului, reale sau imaginare, să fie condamnate generații întregi la tăcere, să nu ni se recunoască dreptul de a demasca , a vorbi, și a condamna abuzurile și arbitrarul comise de d-voastră " (apaluze la PNL)
 PNTJ a început acțiunea cu 10 ani în urmă, "cu idealismul și cu legalitatea " , provocând dezorientarea ,
 dedându-se la " acțiuni condamnabile " . [.....]
lamandi / 22 aug.'32

▣ "Statul modern"

" D-voastre ați venit cu formula statului țărănesc.Ce înseamnă el ? Este posibil măcar în teorie , este posibil în practică ?

Nu , pentru că statul țărănesc despre care vorbiți este o erezie teoretică și este o imposibilitate practică. Nu există nici stat țărănesc, nici stat industrial, după cum nu există nici stat corporativ.

Nu pot exista asemenea alcătuiri de stat , atâta timp cât ne găsim sub regimul normal al unei constituții izvorâte din ideologia marelui revoluții de la 1789.

" Statul este un organism , iar clasele sociale sunt părțile componente ale acestui organism .Aceste părți componente ale organismului de stat , sunt într-o continuă prefacere , populațiunea parcurgând cursul unei integrări de jos în sus, determinând înnoiri și sintetizări , la un loc, creiază acel tot armonios care realizează și fixează normele manifestare ale ansamblului.

Pentru noi, statul nu poate aparține nici celei mai numeroase clase sociale, după cum nu poate aparține nici minorităților sociale.

Statul aparține totalității membrilor unei țări, tuturor claselor sociale, pentru că la baza statului trebuie să stea în permanență, cel puțin în ordinea această burgheză pe care o avem noi, sprijinită pe proprietatea privată și pe libertatea individuală , solidaritatea socială între clase , tendința de echilibru, pe care conducătorii trebuie s-o urmărească și s-o realizeze. Hansen spune că statul este un organism asemănător organismului din lumea biologică ,în care părțile lui alcătuitoare sunt clasele, după cum, dincolo, sunt membrele, și între ele este o circulație continuă.

"Clasele sociale nu sunt, așa dar, decât părți componente ale națiunii - iar revendicările lor , cele mai legitime, nu pot fi rezolvate decât ținând socoteală de interesele generale ale statului . (aplauze la PNL) (p.335)

lamandi / 22 aug.'32

▣ Statul "armoniei sociale"

" Este neîndoios că , tocmai ținând socoteală de aceste considerațiuni , clasa țărănească trebuie să constituie rezervorul din care să poarte spre ascendență socială , toată vitalitatea , toate virtuțile creatoare și toate posibilitățile de dăinuire ale neamului ." (aplauze la PNL)
 Datoria guvernelor nu este de a da o atenție mai mare într-o parte și una mai mică în altă parte , ci trebuie să se orienteze în acțiunea sa conducătoare, ținând cont de faptul că un stat este o organizație a armoniei sociale , cu îndeplinirea treptată a necesităților reale a tuturor claselor și categoriilor într-un ritm de unitate și echilibru.

Numai așa se poate realiza practic progresul și securitatea în viața de stat , înlăturând convulsunile și conflictele , care sunt inevitabile , sau reducându-le la un minimum posibil."

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

▣ Regionalismul provinciilor

Vaida a socotit util să aducă în discuție (în discursul CIC Brătianu) raporturile dintre Ardeal și Vechiul Regat.

Cu cunoscuta sa "violență verbală " , el a repetat unele acuze la adresa PNL, căruia i s-

au contestat rolurile în viața politică și națională a statului. Nu este pentru prima oară când se aduc aceste chestiuni în discuție.

După 15 ani de la Unire, noi am fi dorit -o definitiv închisă. (aplauze la PNL)

[.....]

Ardeal

Între Regat și Ardeal xistau legături reciproce

Nu contestă tot ce a dat Ardealul, Principatelor, aflate sub jug străin, în cultură și educație națională.

Nu va contesta toată ofensiva culturală , de la începutul sec.XIX, în care a avut o contribuție esențială .

Dar.... să- i dea voie d.Vaida " să nu primim decît cu o justificată mîhnire aprecierile și învinovățirile pe care le-a adus Vechiului -Ragat .

Vechiul Regat

"Vechiul Regat , chiar dacă din p.d.v. politic , apare cu o independență tîrzie, dar , în orice caz, aici este tradiția guvernămîntului românesc. (aplauze la PNL) Aici, în Vechiul Regat ,sub un regim de libertate și sub un regim politic ,

în care toate ideile veacului erau înfăptuite,ai au clocotit toate înnoirile ;

de aici au pornit, la timpul oportun, acea hotărîre solemnă și imperioasă ,

de pe urma căreia s-a realizat în tranșee idealul nostru național " (aplauze la PNL)

D.Vaida , spunea, ocupîndu-se de PNL, că noi aveam spirit "pseudo- românesc"

PNL : războiul, tratatele

"Nu dintr- un spirit pseudo-românesc a ieșit declarația de război de la 27 august 1916, și nu dintr-un spirit pseudo-românesc a încheiat Ion I.C.Brătianu

Tratatul de alianță cu marile puteri ,ale înțelegerii , prin care ni se garanta realizarea idealului național. (aplauze prelungite la PNL)

"Nu, d-lor ; trebuie să ne ridicăm mai presus de ceea ce constituie luptele noastre de la partid la partid , să nu căutăm a scoate din diferențele de idei și de metode, argumentul care să ne scoboare pe terenul plin, adeseori, de noroiul calomniei , al dușmăniilor și al insultelor.

[.....]

[lamandi](#) / 22 aug.32

▣ **PNL - PNȚ**

[În partea finală a cuvîntării Pune tot atîta patimă , cît și adversarii .Deși are, în mare parte , dreptate, atribuie totuși PNȚ-ului mai mult rău decît a făcut.Poate și pentru că , neatacîndul pe Carol, punea în cîrca PNȚ tot răul...]

"Ce vină avea PNL și ce reproșuri i se pot face că, în cei 60 de ani de viață constituțională , rolul său a fost hotărîtor , iar durata guvernărilor sale a fost așa de mare ?

Ce vină poate să aibă el că toate așezămintele de care avea nevoie statul acesta, au căpătat, datorită datorită faptului că au fost realizate de noi, caracteristica concepțiunilor și ideilor partidului nostru ?

Ce vină putem avea noi că am influențat , în chip atît de covîrșitor, dezvoltarea însăși a vieții colective a acestui stat ?

Ce vină ni se poate face atunci cînd istoria contemporană a României , se confundă , într-o așa de largă măsură,cu istoria politică a PNL ?

"Dvs nu ați ținut socoteală de aceste realități , mai puternice decît pasiunile omenești, și v-ați inaugurat guvernarea prin cea mai sălbatecă acțiune de dărîmare.

Cînd ați început dărîmarea , nu v-ați gîndit care vor fi mijloacele de reconstrucție.

Ați început să distrugeți cu o frenezie vrednică de alte cauze mai bune.

Ați distrus așezămintele economice și financiare, ați desființat legi organice ale statului, ați experimentat inovațiuni primejdioase , și în complet dezacord cu tradiția noastră, în administrația țării, aducînd o lege administrativă contrară intereselor noastre , dovedită și înțeleasă de însăși dvs, ca protivnică intereselor pe care le aveam și a cărei aplicare a costat miliarde.Ați desfășurat această activitate de dărîmare , în numele unui program și al unei ideologii de noire, dar n-ați izbutit decît să lăsați ruină în toate părțile , și, crezînd că loviți în Partidul liberal.

În realitate ați lovit în interesul țării (aplauze la PNL)

pentru că, fatal, acțiunea noastră ,care se soldează cu un mare capitol pozitiv , influențase și determinase progresul însuși al țării."

-Voci PNȚ : Frazе !

-lamandi : Adevărul se spune cu fraze și ideile se îmbracă tot în fraze.

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

▣ Liberalismul - ideologie, evoluție, organizare

Simpaticul Demostene Botez , spunea , cu talent literar, că un singur moment

PL a avut o ideologie : în 1900 , când au intrat "generoșii " ...

Ideologia

"Eu am fost cel dintâi , care, într-o cuvîntare rostită aici, anul trecut, în care spuneam că orientarea noastră spre stînga , este în tradiția partidului,

recunoșteam că foștii socialiști l-au ajutat pe Ionel Brătianu în realizarea celor două mari reforme, votul universal și exproprierea.

Dar să ni se permită să spunem că, oricît de reală ar fi fost contribuția foștilor socialiști, în realizarea acestor mari reforme, nu este nici posibil și nu este nici elegant ,

ca adversarii noștri să reducă rolul PNL și să singularizeze ideologia sa la ceea ce s-a întîmplat după intrarea în organizația noastră a generoșilor "

(aplauze la PNL)

D-lor, noi existăm ca partid independent de la 1876 înainte,

și existăm ca ideologie de la 1848 încoace.

Noi am reprezentat liberalismul sub toate formele lui de manifestare , însă treptat , a trebuit să lăsăm tot ceea ce constituia un balast ,

am renunțat la liberalismul clasic, sub forma lui economică pe care o cunoașteți, și ne-

am adaptat succesiv , la necesitățile specifice ale solului nostru național , fiind în funcțiune permanentă de evoluția socială, de interesele politice și de redresarea morală a țării acesteia. " (aplauze la PNL)

Din acest p.d.v , ideologia noastră a fost mereu nouă, mereu serioasă, neîncetat în funcțiune de sufletul colectiv al poporului. "

Partidul

Îmi aduc aminte că regretatul Vintilă Brătianu , într-una din cuvîntările pe care le-a ținut, cu vreo cîțiva ani înainte de moartea sa, se întreba : cum este posibil și cărui fapt se

datorește această dăinuire a existenței PNL din România,

într-o epocă în care toată viața politică a Europei înmormîntează partidele și crează altele ? Și găsea o explicație , o explicație specifică României acesteia, atît de hulite și

denigrate , o explicație care stă , în adîncă și permanenta legătură

cu toate ideile timpului , care au stăpînit de-a lungul anilor,

în rezolvarea treptată a problemelor , și economice , și sociale, și financiare , care s-au ivit în această țară "(aplauze prelungite la PNL)

"Și tăria noastră, tăria partidului nostru, s-a păstrat întotdeauna formidabilă și

impunătoare , pentru că noi am reprezentat o mare credință

în vitalitatea morală a acestui popor, ale cărui energii am știut să le stimulăm , printr-o acțiune cumpănită și constructivă. (aplauze la PNL)

Nu vă îngrijorați de ideologia noastră, nu vă îngrijiiți de doctrina noastră ."

[.....]

lamnadi /

▣ "Țărănismul" liberal

"Să-mi dați voie să protestez împotriva acestei afirmații , care constituie un neadevăr istoric, împotriva căruia nu numai noi, care reprezentăm PNL ,

dar întreaga conștiință a acestei țări se ridică.

-Voci PNT : Încercați o diversiune ...

-lamandi : În această chestiune noi suntem în largul nostru .Pentru țărănime nu s-a făcut nimic ?Dar , când d-voastră ați apărut în viața publică , în virtutea căror reforme ați apărut și ați ajuns să jucați un rol ?

Dvs sunteți - cum spunea d.Duca în 1921 - < feciorii de bani gata> ai reformelor făcute de Partidul Liberal în beneficiul țărănimii .(aplauze la PNL)

Marile reforme democratice

[LD: o dispută prelungită pe tot interbelicul .În negarea meritelor PNL , este atîta înverșunare, atîta rea credință, atîta răstălmăcire, încît aceste două mari reforme - care , pe lîngă unire , trebuiau să fie blazonul generației - au fost minimalizate și aruncate în deriziune . Episodul acesta este o " mostră " ...]

" Noi am realizat votul universal și am făcut exproprierea.

(proteste la PNȚ, aplauze la PNL)

Cunosc explicația care se dă îndeobște realizării reformelor mari.

Se spune că ele au fost produsul timpului

și că partea de contribuție a oamenilor este redusă la ceva neînsemnat .

Dar, d-lor, toți oamenii cu puțină pregătire generală și cu oarecare cunoștințe în domeniul istoriei politice și sociale a lumii, știu prea bine că reformele, ori cât de mari și hotărâtoare , oricât de imperios ar fi impuse de necesitățile timpului, nu se pot realiza decât dacă la conducerea treburilor publice ale statelor respective se găsesc oameni care să înțeleagă spiritul timpului.

(aplauze prelungite la PNL) [...] noi am fost în acord cu spiritul timpului și cu necesitățile sociale și politice ale statului acestuia [...]

Noi pretindem că am preîntâmpinat prin preconizarea la timp a acestor reforme și prin realizarea lor, convulsii inevitabile care se puteau produce.[...]

Nu ne-am ocupat noi de țărănime ? [...] făcând exproprierea ? [...]

acordându-i votul universal ?

[lamandi](#) / continuare discurs

▣ PNL - în sistem de partide

" În acești 4 ani de opoziție, noi am izbutit să păstrăm [...] în stare să ne menținem pozițiile și să fim astăzi , ceea ce suntem și nu puteți contesta : singura forță de care vă temeți și singura forță cu care vă luptați în toate ocaziile.

[.....]

" Noi ne păstrăm locul de cinste pe care-l ocupăm, pentru că suntem siguri că aceste tendințe aventuriere ,semnalate mai ales de o bucată de vreme încoace , vor dispărea sub presiunea tot mai puternică a partidului nostru, care își trage puterea din adâncul masselor populare, iar acțiunea pe care o desfășoară unitar și statornic , este stăpînită de spiritul legalității desăvîrșite și al democratizării temeinice. " (aplauze la PNL)

[lamandi](#) / 22 aug.'32

▣ PNL - dreptul la guvernare !

[LD : discurs teribil, care anunță continuarea luptei PNL pentru adjudecarea guvernării ;argumentare temeinică , fără echivocuri , cu demnitate, mai ales pentru urechile MSR Carol ; punct culminant al unui discurs politic exemplar .]

"Avem un program de guvernămînt care înfățișează pentru toate chestiunile , soluțiile cele mai potrivite cu nevoile țării.

Noi am mers întotdeauna pe linia unui realism desmîntit, călăuziți de o luminoasă credință în misiunea noastră reparatoare. De aceea am rezolvat prin măsuri chibzuite, deziderate adesea quasi- revoluționare , asigurînd în vremuri de mari frămîntări , țării , o dezvoltare pașnică și prosperă , la adăpostul oricăror primejdii " (aplauze la PNL)

" Se va vedea , încercînd, că și astăzi , PNL se găsește în posesiunea acelorasi mijloace salutare , de a-și servi țara, ca și în trecut " (aplauze la PNL)

[.....]

"Nu, d-lor, nu aceasta este situația noastră Scuturați-vă de prejudecăți, desmeticiți-vă de psihoza unui moment de rătăcire și priviți realitatea care stă în fața d-voastră. Cum , d-lor, nu vedeți ce reprezentăm noi ?

Un partid organizat pe cuprinsul întregii țări, cu forțe vii de luptă, avînd în cadrele sale elemente care aparțin tuturor categoriilor sociale, o țărănime cinstită și serioasă, pentru că țărănimea statornică și serioasă de la sate , aceea este cu noi(aplauze la PNL) [...]

...orășenii , care și-au manifestat , de altfel, indignarea lor cu atîta hotărîre ... împotriva d-voastră[...] în partidul nostru sunt prezente toate categoriile sociale, orășeni și săteni, intelectuali și muncitori, profesioniști liberi de o valoare necontestată, un tînet pregătit și capabil, străin de orice arivism provocator, generații mature și experiențe ?

"Ce fel de metode perimate ne stăpînesc pe noi , cînd ne menținem neîncetat în ritmul înnoirilor sănătoase, cînd în partidul nostru un singur criteriu comandă situațiile de încredere și de răspundere : criteriul selecțiunii prin merite reale , prin muncă statornică , prin sacrificii necontestate ?

O mișcare permanentă, o acțiune neîntreruptă , domnește în organizațiile noastre , de la un capăt la altul al țării .

"Avem în fruntea noastră oameni experimentați ,
oameni care și-au făcut ucenicia în conducerea statului,
sub diriguirea marilor noștri șefi , Ion ICBrătianu și Vintilă Brătianu.
Avem deasupra noastră , a tuturor , pe omul care a înfățișează o ascensiune
determinată de strălucita sa activitate , pe omul care își datorește situația sa , nu
întâmplărilor , ci muncii și talentului său , puse în serviciul țării ,
cu tenacitate și dezinteresare , în văzul tuturor , timp de aproape 30 de ani ,
îl avem pe ilustrul bărbat de stat Ion G. Duca (aplauze prelungite la PNL)
Căruia nu-i puteți contesta nici dvs. , de aici , și nu-i poate contesta nimeni ,
dreptul de a-și spune cuvântul ,cu fermitate și cu prestigiu ,
în toate problemele care privesc România.

la a cărei consolidare el a contribuit într-o măsură atât de covârșitoare .
(aplauze prelungite la PNL)

"Cu un asemenea conducător , cu o asemenea organizație ,
cu asemenea mijloace , cu asemenea ideologie ,
și cu asemenea hotărâre de luptă ,
credeți d-voastre că poate exista forță care să întrerupă sau să suspende ,
să zădărnicească sau să nimicească
acțiunea noastră năvalnică pe drumul biruinței ?"(p. 344)
Victor Iamandi / 22 aug.'32

32.)IGDuca , discurs la mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, 31 aug.'32 , p. 555 –560)

[LD: lipsă xerox.Reconstituie din fișe

După ACCuza ,este cel mai vechi - nu și cel mai bătrân ! – parlamentar]

Din partea PNL , s-au rostit cu toată competența p.d.v. al partidului său :

/ Politica economică și financiară a PNȚ – de către Dinu Brătianu ,

- „ cu competență și cu autoritate „ ;

/ Situația politică în care se găsește guvernul și partidul național-țărănesc –
de Victor Iamandi , „Cu atât talent și strălucire „ încât ar fi să-l repete...

/ El vrea să prezinte doar unele observații asupra următoarelor probleme :

IGDuca / 31 aug.'32

▣ Politica externă

[LD Prețioasă idee privind necesitatea ca politica externă și problemele militare
să fie cunoscute , dezbătute public , pentru a solidariza națiunea cu ele.

Atât de frumos expusă , încât m-am hotărât să le pun în fruntea capitolului din carte .]

▣ Răspunsul la Mesaj

În Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului , citesc aceste cuvinte :

*<Politica externă a României rămâne întemeiată pe dragostea României pentru pace ,
pe respectul Tratatelor internaționale existente , pe legăturile noastre de alianță și
amicițieși pe sincera noastră colaborare cu Societatea Națiunilor. >*

"Evident , asupra directivelor generale ale politicii noastre externe , suntem cu toții de
acord .Când zic cu toții , înțeleg toate partidele politice ,

fiindcă eu cred că onorabilul domn Cuza nu mă va desminți când voi spune
că d-sa revendică ca o glorie să nu fie un partid politic , ci o simplă Ligă.

[-----]

" Prin urmare , toate partidele noastre politice , și , aş putea să precizez , toate partidele
noastre de guvernământ ,

sunt de acord asupra directivelor generale ale politicii noastre externe :

și este îmbucurător să fie așa , fiindcă în toate marile chestiuni naționale
este bine să ne prezentăm în fața străinătății ca un front unic "

(aplauze prelungite la ... PNL !)

" Dar în politica externă sunt două lucruri : enunțarea și aplicarea .

Dacă nu pot fi discuții și controverse în ce privește enunțarea ,

în ce privește aplicarea, pot fi modalități diferite "

"Atunci , eu aș formula aici o dorință , aceea ca în aplicarea politicii externe , cuprinsă în Mesajul Tronului, care, la urma urmei , nu este decât o parafrază a celor ce s-au spus în privința politicii externe în toate Mesajele de la război încoace ,
" să nu fie nici un echivoc. " [-----]

[IGDuca /](#)

▣ Revizuirea tratatelor ?

▣ Front antirevizionist

"În momentul de față se accentuează în lume o tendință care, din nenorocire, nu datează de astăzi, ci de mai mulți ani încoace , tendința unora de a aduce în discuțiunea internațională problema revizuirii tratatelor.

Cei ce cred că au motive să nu fie mulțumiți de tratatele existente , nu au dezarmat și astăzi , mai mult decât oricând, revendică pentru ei dreptul de a cere revizuirea tratatelor. [-----]

" De aceea zic : că astăzi , mai mult decât oricând, se impune ca noi să ne prezentăm strâns uniți cu aliații noștri . Fiindcă numai prin această unire , între noi și aceia care au avut de apărut aceeași cauză în timpul războiului și care au astăzi de apărut aceleși interese , numai astfel putem salvagarda interesele superioare ale românismului față de această ofensivă a tuturor celor interesați în revizuirea tratatelor "(aplauze prelungite la PNL)

[IGDuca /](#)

▣ Locul , rolul , României .

▣ Tradițiile diplomației românești

[LD : Realism , luciditate , optimism ponderat , pesimism constructiv .

Atenție ! : < Prin noi înșine ! > - în politica externă .

Atrage atenția asupra unor "pericole " la aceste conferințe]

În fața diplomației românești stau 2 conferințe internaționale de mare importanță :

Conferința dezarmării și Conferința economică.

" Firește , nu eu sunt acela care îmi voi face iluziunea

că România va putea să imprime punctul ei de vedere acestor mari conferințe internaționale , că noi suntem aceia care putem dicta soluțiunile pe care trebuie să le ia lumea , atât în problema dezarmării , cât și în rezolvarea greutăților economice .

De sigur , nu . " "Tot ce putem face , în această privință , este să rămânem în vechea tradiție a politicii externe a României , care a fost ca România să lege întotdeauna interesele ei de marile și permanentele interese internaționale . "

[LD : care ?! cum !?!]

Și dacă noi, de cizecișicinci de ani încoace [de la 1877] am putut , pe terenul politici externe , să înregistrăm adeseori succese însemnate ,ba, mai mult decât atât,

să revendicăm ca un titlu de glorie pentru noi , că unele probleme ,

ca de pildă problema Dunării, am fost precursori față de politica generală a Europei , aceasta s-a datorit faptului că noi am știut întotdeauna să solidarizăm , în marile interese internaționale , interesele României cu marile interese ale lumii .

Nu mă îndoiesc că, oricine va fi pe banca ministerială , în această țară,

va ști să rămână credincios acestei vechi și rodnice tradiții . "

"Nu aș vrea să mergem nici la Conferința dezarmării , nici la Conferința economică,

cu prea mari iluziuni , și , în vederea acestor iluziuni , sau mai precis

cu speranța că de la aceste conferințe vor ieși anume rezultate,

noi să neglijăm deocamdată aici interesele imediate ale noastre.

[-----]

[IGDuca /](#)

▣ Conferința dezarmării

▣ Precauție : întărirea apărării

" Eu nu pot să ascund că nu sunt pesimist în ce privește problema dezarmării .

Am spus-o de când am avut onoarea să ocup fotoliul Ministerului Afacerilor Străine ,

cred că omenirea merge spre o dezarmare , pentru că este o necesitate dictată nu numai de nevoile psihologice , dar și de nevoile economice ale lumii . "

"În aceeași timp, însă, nu fac parte dintre acei cari își închipuie că , pe acest teren, putem obține de pe acum rezultate pozitive prea serioase.

Este în această direcție , la Geneva , pe cale , numai o evoluție , nu este încă o soluție.

"Atunci , ceea ce aş vrea eu și ceea ce cred eu că este de datoria oricărui guvern român , este ca , în vederea unei dezarmări care va întârzia,

să nu se nesocotească interesele imediate ale apărării noastre naționale . "

(aplauze la ...PNL)

[IGDuca /](#)

▣ Conferința economică

▣ " Prin noi înșine ! "

În problema economică , el este mai pesimist :

"Eu cred că lumea trece în momentul de față printr- o criză economică foarte acută și că vor trece mulți ani până ce să se poată restabili un adevărat și trainic echilibru economic. " Ar fi nedrept , însă, să ne arătăm într-un totu sceptici , deoarece unele rezultate se pot obține de pe acum.

" În orice caz, nu trebuie nesocotită sforțarea meritorie , pe care atâtea state o fac astăzi , pentru a putea realiza oarecare progrese în această direcție.

Nu aş vrea, iarăși , ca , sub vraja schimbnărilor economice favorabile ce vor rezulta de pe urma acestor Conferințe, noi să nesocotim adevărul elementar care este că , în primul rând , trebuie să avem noi grijă de interesele noastre economice interne " (aplauze la ... PNL)

"Dacă faimoasa formulă ,

împotriva căreia ați dus [PNȚ și alții] atâtea ani proces virulent ,

dacă vreodată formula atât de hulită de unii , atât de ciudat înțeleasă de alții ,

formula < prin noi înșine > , își are rostul ei , desigur că este în momentul de față , și ,

în această privință , eu, căruia nu prea îmi convin delegațiile de experți străini și consultările repetate la Liga Națiunilor(aplauze la PNL)

, dacă am o satisfacție , este că observ la acești experți ,

în primul rând această recomandatie : vom căuta să vă ajutăm , dar , înainte de toate ,

încercați să vă ajutați dvs singuri sau, mai practic,

faceți întâi dvs ordine în casa dvs .

și în urmă veniți și cereți sprijinul areopagurilor internaționale .

"Vă rog , deci , foarte mult, domnilor, să aveți în vedere în mod constant , în toate conferințele economice care au loc în lume și în conferința dezarmării și în cealaltă, aceste două necesități imediate ale țării "

[astfel ajunge la interesele apărării naționale]

[IGDuca /](#)

▣ Tradiții în istoria diplomatică

[LD : poți să folosești aceste considerații la debutul capitolului de politică externă]

"Și aici se observă un fenomen ciudat .

Până la război, în lumea politică de la noi și în viața parlamentară

se vorbea foarte mult de armată și niciodată de politica externă.

Politica externă era considerată ca un fel de apanaj al bătrânului Rege Carol

și al câtorva auguri, care erau în secretele Lui.

A fost , dintr-un anumit punct de vedere , o politică greșită,

pentru că o adevărată politică externă nu se poate face decât

solidarizând națiunea întreagă cu acțiunea diplomatică a statului .

Atât de adevărat este acest lucru , încât, la 1914 , când a izbucnit războiul mondial ,

a fost o adevărată tragedie pentru însăși Regele Carol , să vadă opinia publică a țării străine de directivele pe cari El le imprimase politicii externe a României .

El nu putea să aibă în acel moment nici un reazem ,

în nici un strat din opinia noastră publică.

De aceea, din acel moment [1914] , toți oamenii cu răspundere de la noi ,

au spus : de aici înainte nu mai trebuie să fie politica externă apanajul câtorva .

În limitele și cu tactul necesar, această politică trebuie să facă

obiectul discuțiilor publice " (aplauze la ... PNL)

IGDuca / 31 aug.'32

▣ Problema minorităților

[LD : atitudine fără echivoc , fermă , a lui Duca . Opinie exemplară .]

[LD : atenție la replicile lui ACCuza a cărei xenofobie era exclusiv antisemită.

Asta spune ceva !]

▣ **Problema minorităților**

-Duca : "D-lor, eu nu pot împărtăși - d.Cuza să nu se supere - teoria d-sale împotriva minorităților ...

-ACCuza : " Nu a minorităților: a minorității ijdănești "(ilaritate)

-Duca : " Sunt , cu voia sau fără voia d-lui Cuza , cu regretul sau fără regretul d-sale , 4 milioane circa de minoritari pe teritoriul României Mari , dintr-o populație de 18 milioane de locuitori . Nu am nimic de zis, fiecare își apără părerea , dar concepția noastră este că România Întregită , cu această structură organică , nu poate să fie cu adevărat și temeinic consolidată , decît dacă vom găsi mijlocul de a trăi în cele mai armonioase raporturi cu toate aceste minorități."

Și am repetat-o adeseori - dar sunt adevăruri care trebuie repetate mereu -

nu tratatele de pace au importanță pentru mine , prin obligațiunile pe cari ni le impun .

Sunt , în această materie , pentru noi , obligațiuni cari depășesc cadrul restrîns al

tratatelor. Aceste imperative de ordin etic, aceste imperative de ordin umanitar,

aceste imperative de conservare națională , ne obligă ele, în primul rînd,

la o conviețuire cît mai armonică cu toate minoritățile cari locuiesc pe teritoriul

României " (aplauze la PNL)

"De altfel, în problema minorităților sunt iarăși două aspecte : sunt legea și este atmosfera "La unii minoritari - nu vreau să aduc nici o învinuire , nici o notă agresivă în cuvintele mele - dar la unii minoritari predomină credința că importante sunt legile în concepția mea, este mai importantă atmosfera .

Întîi, legile se pot schimba : legile sunt în funcțiune de o mulțime de contingente , cari pot

, la unmoment dat , înțîrziia realizarea lor, cum sunt , spre pildă, azi, greutatea

financiară . Atmosfera , însă, este indispensabilă . Ea , pe deasupra legilor , unește,

crează o mentalitate care înlesnește legiferarea și care asigură buna aplicare a legilor

votate " (aplauze la PNL) "De aceea, d-lor minoritari, eu cel dintîi voi recunoaște că ,

dacă vă puneți pe terenul îngust și mic al legilor, puteți să formulați plîngerii întemeiate ,

că ar mai fi unele legi cari ar trebui votate sau altele a căror votare a înțîrziat ;

dar dați-mi voie să constat , de la înălțimea acestei tribune , cu adevărat mulțumire

sufletească,progresele din ce în ce mai mari , pe care le-a făcut , în ultimii ani, atmosfera

de apropiere dintre dvs și Români " (aplauze la PNL)

Din acest p.d.v., m-au bucurat cîteva fraze cari, mai zilele trecute ,

le-am auzit rostindu-se de la această tribună :

< Întindem cu dragoste -spunea unul din oratorii minoritari - o mîină de frate națiunii

dominante .> Mai departe : < Cu sufletul deschis , propovăduim idealul înțelegerii

reciproce .> Și în sfîrșit :< Noi, nu la forurile internaționale așteptăm îndreptarea soartei

noastre ,dar din partea democrației românești .>

[Imre Rety ?] "Da, dlor, îmi pare bine că am auzit aceste fraze , fiindcă sunt unul dintre aceia care , ani de zile, mai ales cînd eram în fruntea Ministerului de Externe, spuneam minoritarilor :

< nu mergeți la Geneva pentru revendicările dvs de aici, aveți încredere în noi ,și căutați ca doleanțele dvs. să le satisfaceți nu peste hotare ,

ci la București > "Să salutăm, deci, cu bucurie , evoluția îmbucurătoare care s-a operat în spirite , în ultima vreme, să vedem în asta un semn sigur , prevestitor de bine, pentru închegarea tot mai puternică , pentru conviețuirea tot mai armonioasă dintre elementul românesc și dintre minoritățile cari trăesc pe teritoriul României Întregite "

[aplauze ... numai la PNL ! deși fenomenul se datora micului succes al PNȚ

de a se cartela în alegeri cu o grupare maghiară !

Duca se bucura prea devreme... dar era fair play]

IGDuca / 31 aug.'32

33.) Al.Lapedatu (PNL) , discurs la Mesaj, Senat, 18 aug.'32

(DS , MO 7, şed. din 18 aug.'32, p.138-149)

▣ Ardeleni - Regăţeni

Vaida a atacat PNL cu patimă, cu pasiune, lipsit de echitate ; a făcut un proces aspru şi nedrept. Am prevăzut de aceea că anumite afirmaţii ale lui vor face ocolul presei duşmanilor noştri , şi vor fi folosite ca argumente contra Trianonului ,

[blasfemiile lui Vaida la adresa regăţenilor] contra ordinei de drept stabilite în Europa Centrală şi răsăriteană.[-----]

Şi în 1919, în Parlamentul de la Ateneu, d .Vaida a citit o Declaraţie

şi Ion ICBăţianu i-a adus aminte de vorbele din Sfânta Scriptură :

< Pune , Doamne strajă gurii mele ! > ...

Aceeaşi recomandare i-aş face-o din nou şi eu, când afirmă că din cauza opresiunii PNL situaţia românilor din Vechiul Regat era mai grea decât a românilor sub unguri ! Dacă ar fi fost aşa , de ce oare românii treceau din Transilvania în Regat şi se aşezau în Dobrogea ? în Bărăgan ? pe Valea Prahovei ?

Tara asta era un adevărat Cannan nu numai pentru românii de peste munţi, dar şi pentru neamurile de altă rassă .Ciangăii şi secuii din sud-estul Ardealului , cu miile veneau în Regat şi se îmbogăţeau şi-şi dezvoltau şcolile , bisericile, cultura , în deplină libertate . La fel vecinii de peste Dunăre - bulgari, sârbi - veneau aici unde găseau condiţii de trai mai lesnicioase .

Cu temere şi îngrijorare priveau statele vecine spre Regatul Român ."

Tara asta a fost 100 de ani , "Punctul de atracţie al ardelenilor - al fugarilor, al păstorilor, muncitorilor manuali, intelectualilor - căroră nu le-a închis poarta la nici o demnitate sau situaţie, oricât de înaltă ar fi fost ea, nici într-un domeniu , nici moral, nici cultural, nici politic " (aplauze la PNL)

Noi, care am trăit în Vechiul Regat ; noi, care simţim şi astăzi căldura cu care am fost îmbrăţişaţi în năzuinţele şi idealurile noastre ; cu această protecţie şi afecţiune ne-am îndeplinit misiunile culturale şi naţionale ;

am o datorie sfântă să declar în Senatul ţării : să aducem cele mai călduroase şi recunoscătoare omagii oamenilor acestei scumpe patrii , care n-a putut fi pentru noi plină de bunătaţi şi libertăţi,

iar pentru proprii săi fii , plină de asupriri şi nedreptăţi " [cum spusese Vaida]

Di Vaida a mai spus că PNL era duşmanul libertăţilor şi că ...

dacă ardelenii ar fi fuzionat cu PNL şi-ar fi pierdut libertăţile !

"Stranie afirmaţie ! Ciudată concluzie ! Despre PNL se pot spune multe , numai aceasta , nu !Căci el a fost acela care a luptat peste o jumătate de secol să câştige aceste libertăţi , să le menţină şi să le aprere , printr-o serie de manifestări şi realizări cari se ţin lanţ , ca un fir roşu, de la 1848 până la 1918 , anul sufragiului universal ." [Recurs istoric de la Regulamentul Organic]

Nu vă agitaţi , eu am fost provocat la această explicaţie , am datoria să-mi apăr partidul meu !

-**M.Manoiescu** : " Mai mult, dvs apăraţi însuş întreg Vechiul Regat "

-**Al.Lapedatu** : Da , I-am apărat cum am apărat şi Ardealul , pentru că am privilegiul de a fi cunoscut şi Vechiul Regat şi Ardealul , cu părţile lor bune şi rele .

Di Vaida ne-a făcut un proces foarte nedrept vorbind de ura PNL faţă de ardeleni , pentru că n-au fuzionat , ci s-au aliat cu PTJ .

-**Virgil Madgearu** : Acesta este adevărul.

-**Al.Lapedatu** : PNR a fuzionat mai întâi cu rămăşiţele Partidului Conservator ; apoi cu Argetoianu ; apoi cu prietenii lui Iorga ; şi abia apoi cu ...PTJ .

Încât este frumos dar nu realistă povestea cu sentimentele "ţărănişte " fireşti !

[vezi pe larg la fişier Sistemul de partide , recurs istoric] [-----]

Lapedatu /

▣ Partidism - Antipartidism

În 1931, când PNŢ s-a retras de la guvern , a fost adus la putere un guvern "în afară de partide " compus din elemente eterogene , considerat anticonstituţional (ceea ce a dus la demisia lui Maniu de la şefia PNŢ).

În timpul guvernării Iorga , a început o campanie antipartidistă ,

opinia publică nesesizând cine erau agenţii acestui curent :

oameni rataţi, tracuţi prin toate partidele , oportunişti care se zbăteau pentru graţia

Suveranului, ambițioși de tot soiul.

Sub influența acestei campanii s-au produs două fenomene :

I. Un început de dezagregare a partidelor - formări de dizidențe, grupșoare, veleitari

II. O dezgustătoare suprasolicitare la favoarea regală , în vederea chemării la putere. Dacă guv.lorga , ca experiență politică, fusese o necesitate conjuncturală , care trebuia să satisfacă și marota opiniei publice (care nu mai credea în partide) , cei ce l-au sprijinit nu au fost toți de bună credință.

-prof.C.Rădulescu -Motru : Trebuia să-i lăsați singuri. Le-ați dat tot concursul .

-Al.Lapedatu : Acest guvern a fost o necesitate politică, o experiență .

Ea s-a făcut și astăzi toată lumea este lămurită [! ?!]

Ideea de partid s-a reîntărit .

Regele, nereușind în experiența sa, s-a întors la sistemul cel vechi, al guvernării prin partide ;Partidele și-au înțeles menirea , nerenunțând la menirea lor
Opinia publică s-a convins de eșecul guvernării în afara partidelor ;

[-----]

Al.Lapedatu/

▣ " Țărănism" liberal

- Costăchescu : Fac apel la obiectivitatea dvs de istoric .

Lămuțiți-ne cum se explică că în acest Regat , condus de PNL peste 60 de ani, " am avut o țărănime care a sărăcit și a înfometat , pe pământul acesta binecuvântat ca o mană cerească ? "(aplauze la pNT)

- dr.C.Angelescu : Haret n-a făcut nimic pentru țărani ?

-N.Costăchescu : V-ați oprit la dezvoltarea de fațadă și n-ați aprofundat adânc viața acestei țări ,să ne spuneți de ce am avut răscoalele din 1888 , 1905, 1907 ?

De ce s-a răsculat țărănimea ? Eu admit multe păcate la țărani, dar că s-au răsculat de bine, nu admit "(aplauze la PNT)

- Al.Lapedatu : Voi dezvolta și aceste probleme în cuvântarea mea , la respingerea aprecierii că PNL a patronat un regim de neoioabăgie. [...]
vin acum și la problema "neoioabăgiei " cultivată de PNL ...

-Virgil Madgearu : Foarte adevărat .

-Al.Lapedatu : Trebuie să vă amintesc că Partidul Liberal sau " Partida Liberală " , "s-a fondat anume pentru emanciparea clasei țărănești , de sub robia economică , socială, politică și culturală în care era ținută de secole.

Se știe că între Partidul Liberal și Partidul Conservator , cele mai vii dispute s-au dat pe problema agrar-țărănească .

Aduceți-vă aminte de ultima cuvântare alui Kogălniceanu , la Academia Română,

- cuvântare clasică în literatura și istoria politică a României.

Nu puteți contesta , de la 1864 până la 1919 ,

că Partidul Liberal este înfăptuitorul marilor reforme ."

DI. Costăchescu m-a întrebat de răscoale .Dar vă aducaminte că , cu mult înainte , Spiru Haret dăduse semnalul de alarmă , pentru a preveni nenorocirea.

Omul despre care M.Manolea spunea ieri că a făcut pentru țărani mai mult decât orice partid și orice ideologie . Programul lui Spiru Haret cuprindea emanciparea economică, socială și culturală a țăranilor.Citiți broșura lui "Chestiunea țărănească "

-N.Costăchescu : Eu l-am cunoscut pe Spiru Haret și știu viața pe care a avut-o în Partidul Liberal...

-Al.Lapedatu : L-am cunoscut și noi.El era un om devotat PNL , unde a găsit sprijin și căldură

(aplauze la pNL) [vorbește pe larg de broșura lui Spiru Haret]

La noi problema țărănească nu datează din 1864.

Este o problemă mai veche, de aproape 200 de ani , de la 1739 , de pe vremea lui Constantin Mavrocordat , cel dintâi reformator în materie .

Ea a preocupat oamenii politici care au înțeles că de ea depind temelia statului modern român, liberal, democrat, național. În dezvoltarea acestei probleme , au fost lacune , au fost puncte întunecate , dar au fost și acțiuni pozitive.

Ea nu este nici azi închisă , până se va ajunge la emanciparea integrală a țăranilor .

Problema dăinuiește, și avem datoria să ne ocupăm de ea și să o soluționăm , continuând opera lui Spiru Haret (școli, cultură, cooperatie)

Lui Haret l s-au adus unele acuzații . Junimiștii îl învinovăteau că a detașat pe învățători de la rosturile lor firești dar Haret a perseverat .

Dar politica lui Harte n-a fost continuată de tate guvernele ...

Statul Român , la începuturile sale, a fost condusă de clasa boierilor privilegiați și latifundieri .Aceasta până la crearea burgheziei române , create prin străduințele PNL , ale lui I.Brătianu (bătrânul)

Dacă nu era politica PNL, sollicitudinea lui față de țărani, dl.Vaida când " a descălecat " în Vechiul Regat ... n-ar fi avut plăcerea să dea de Mișu Cantacuzimno în rândurile Partidului Țărănesc, pentru că el ar fi fost... în rândul oligarhiei latifundiare .

-N.Căănău (PNȚ, ex PConserv ator) : Dar îmi dai voie : exproprierea și votul universal s-a făcut cu concursul nostru , al foștilor conservatori ...

-Lapedatu : Da , recunosc , și cu concursul lor...

Dacă n-ar fi fost această politică a PNL , față de țărani, n-am fi ajuns la victoria de la Trianon...

Lapedatu / 8 aug.'32

34.) prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32

(D. S., M. O. 9, șed. din 24 aug.'32, p. 199- 204)

[LD: elogiul pentru un istoric parlamentar ? ! Meditează !]

" [...] d.Alexandru Lapedatu , a expus aici , ca răspuns la campania care s-a dus împotriva acestui partid , cu temperament de istoric obiectiv , făcînd bilanțul realizărilor istorice ale acestui partid și a fost aplaudat chiar și de dvs.

Tonul blînd și obiectiv , a făcut să fie recunoscute aceste fapte , căci acest partid are trei părți din viața lui trecute în istoria țării și este, poate , o mîndrie pentru toți , nu numai pentru Partidul Liberal.

Eu am rămas profund mulțumit de această obiectivitate a Senatului, pe care nu o găsim în Cameră, unde temperamentele sunt mai aprinse, și unde sufletele încă nu s-au descărcat de lupta electorală, care totdeauna înveninează neuman sufletele omenesti.

I.Botez /

▣ Ideologia PNL

-I.Botez : Vă rog să nu mă întrerupeți ! Dlor senatori , dar ieri a bătut un vînt de la Cameră, și aici, și atunci, cînd oameni , care își recunoșteau meritele și chiar greșelile - și d.Lapedatu le-a admis chiar în inventarul istoric bogat al acestui PNL , căci nu se poate și atunci aici, de la această tribună , un coleg universitar a aruncat mînușa [Corodeanu- vezi la fișier PNȚ], și a spus :

< Dar ce partid este acesta , care nu vine cu această ocaziune solemnă cu o ideologie ? >

Și ceea ce este curios, a găsit lipsă de ideologie și la d.Manoilescu , care, slavă Domnului, poate n-a avut realizări practice , dar ideologii, câte voiți " (p. 199)

"Partidul Liberal, un partid vechi, pe care fatalitatea istorică l-a făcut să-și îndeplinească viața cu marile evenimente naționale ale acestui stat , avea nevoie să vie cu dezvoltarea unei ideologii ?

Dar cine nu știe ideologia acestui partid vechi, care a putut să absoarbă toate ideile noi ale epocilor prin care a trecut și să facă faptele pe care le-a făcut ?

Doi lei la ghișeu și îndată vei găsi ideologia Partidului Liberal . D-leCorodeanu, nu e nevoie să fie expusă aici. Sunt congrese, sunt nenumărate broșuri."

A ! Se vine cu ideologia unui partid , atunci cînd el este de generație spontanee, și cînd vrea să-și spună ce va face în viitor, dar nu cu un trecut de 70 de ani , mărturisește ce a făcut (aplauze la PNL) [-----]

Botez / 24 aug.'32

▣ Burghezia - PNL

În dubla mea calitate - și de reprezentant al burgheziei - negustori și inustriasi - care are ceva de mulțumit acestui partid, vreau să lămuresc cîteva noțiuni asupra burgheziei , asupra statului țărănesc , și, mai tîrziu,

voi vorbi și despre statul cooperativ,
 pentru că aici s-au enunțat teorii sociologice - și cu drept cuvânt."
 Eu cred că o discuție academică își are locul și aici ,deși , într-o discuție ,
 dl Fagure a protestat - cu ocazia unei întreruperi făcută dlui Manoiescu - spunînd că nu-
 și are locul în Senat. "D-lor, nu se creează nimic din nimic.
 Sunt de acord că nici un partid nu creează o clasă .
 Nu un partid poate crea o burghezie ,
 după cum nu un partid poate crea o țărănie .
 În societatea omenească se dezvoltă spontan funcțiuni, și acele funcțiuni creează
 organe.[...] În societatea românească primară , latifundiară, veche, boerească,
 a încolțit această funcție de fiziologie socială , ca să se nască o burghezie.
 Pentru că burghezia nu este o clasă antinomică împotriva ruralilor ,
 ci este o funcțiune fără de care nu poate să trăiască nici o societate omenească.
Evoluțiunea de la sat la oraș este firească și orișicine ar fi împotriva ei ,
 și orișicine ar fi pentru dîsa, ea nu se poate realiza decît după legile naturii.
 Și Partidul Liberal care are o istorie,lui i-a fost destinul să primească
 acest proces evolutiv al societății românești.
 Și , rămasă în urmă Țara Românească față de Occident,
 și fiind siliți să facem noi evoluțiunea , a rebours , de la formă la fond,
Partidul Liberal și-a dat seama de importanța acestei clase
 și atunci se admite cuvîntul , că a creat burghezia , de care a vorbit dl Lapedatu.
 În acest sens el și-a îndeplinit o misiune socială și istorică."
 Că dvs veți găsi , natural, surcele în pădure, este evident, dar cînd te sui pe munții înalți ,
 te uiți la cer , nu te uiți la praful de pe ghete.
[I.Botez](#) / 24 aug.'32

▣ Specificul liberalismului românesc

" Dlor, Partidul Liberal, cînd îi spuneți numai firma, nu este același în toate țările.
 Când Partidul Liberal, aici, la noi, era naționalist, și aplica tarife vamale
 protecționiste,Partidul Liberal din Anglia era pentru așa numitul free trade.
 Partidul Liberal din fiecare țară se va adapta realităților, și acest partid, cum am spus, ieșit
 din împrejurările istorice și din munca acestui popor, nu dintr-o generațiune spontanee, a
 trebuit să țină în seamă realitățile.
 Că această burghezie a fost făcută , la început, din cine s-a întîmplat,
 de negustori străini,veniți de prin alte țări, cărțile de istoria comerțului ale d-lui Iorga ne-o
 arată.
 Strigătul d-lui Prie , care spunea :<Nu ajutați industria și comerțul ,
 pentru că ele sunt străine ,pentru că orașele noastre sunt străine > ,
 e o eroare care trebuie spusă aici în Senat , trebuie citată , ca să vedeți ,
 d-lor senatori,ce rău se concepe , sub unghiul patriotic ,
rolul funcțiunilor sociale în țara noastră.
"Acesta este rolul PNL în crearea burgheziei.
 Această creațiune nu poate să dispară , ci dimpotrivă, trebuie dezvoltată ,
 și vă asigur că chiar și dvs. , de data aceasta, veți fi un guvern foarte burghez ,
 spre fericirea acestui neam."
[I.Botez](#) / ' 24 aug.'32

▣ PNL și Țărănimea.

Partidul liberal a avut porozitatea partidelor organice , ca în Anglia.
 Pe cînd în Germania erau 1milion jumătate de socialiști, în Anglia nu era nici unul.
 Este adevărat că erau trades-unions, dar acelea erau bresle.
 De caeea se spunea că Gemanian a devansat Anglia (țară eminentă industrială)
 De ce ? Pentru că partidele vechi erau capabile să sufere infiltrațiunea ideilor noi , să
 apere ideea de stat, și să se ocupe și de clasa muncitoare.
 În Anglia, pînă la înființarea Labour-party , Partidul Conservator și Partidul Liberal
 au corespuns nevoilor și au apărat interesele lucrătorilor.
 "Aceasta a fost și dezvoltarea Partidului Liberal, de la noi în țară, care s-a dezvoltat față
 de o puternică clasă politică - clasa latifundiarilor - față de care greu puteai
 să faci ceva pentru țărani , pentru că nu se înțelegeau augurii.
 Și, d-lor, în acest partid , despre care dvs spuneți că a fost creatorul unei burghezii

artificiale - a încolțit ideea că trebuie emancipată clasa țărănească și trebuie ca în locul latifundului , să vină mica proprietate .

Cine-l contestă pe Haret ?

-N.Cristescu : Să ferească Dumnezeu de ideea aceasta a burgheziei . (întreruperi)--

N.Corodeanu : Eu am vorbit de transformarea unei burghezii artificiale într-o oligarhie de guvernare hrănită din bugetul țării ...

-I.Botez : I-a auzit ; îi va răspunde și lui și tînărului coleg de la Cameră, Demostene Botez , care a avut un frumos debut parlamentar ...

I.Botez (ultimul "generos ") / 24 aug.'32, retro '

▣ "Generoșii "

" Eu am o datorie , ca ultimul dintre generoșii rămași aici, să fac o mărturisire istorică.

A spus tînărul Demostene Botez că generoșii de altă dată au adus ideile umanitare și ideile țărănești în Partidul Liberal.

- Corodeanu : " Pentru Partidul Liberal și pentru ei ! "

[LD : otrăvit mai era omul acesta !]

-I.Botez : "Este adevărat că era o pleiadă de tineri care învățaseră la Paris, ajunsese la maturitate politică, și voia să facă ceva în această țară.Erau frații Radovici, frații Diamandi, Procopiu, Morțun , Stere , și un grup de la "Viața Românească "

-care însă activau mai mult pe tărîmul cultural ,

o revistă la care și eu am cinstea să fiu între întemeietorii ei.

Știu cum s-a petrecut.Veniseră acei tineri de la Paris, cu generozitate multă

în suflet. Și fără generozitate, nimic nu se poate face în politică.

Nu cunoșteau bine țara. Veniseră să reverse generozitatea lor asupra clasei muncitoare de la fabrici, care aproape nu existau.

Aveau nevoie să fie utili țării.

"Și atunci ce au găsit aici ? Au găsit aici o țărănime numeroasă, 80 % ,

care era vizitată de ei,iar satele noastre , pentru un om occidentalizat,

păreau aproape muzee arheologice.

Un popor care, mai ales în Moldova, nu ajunsese încă la întrebuințarea săpunului

și a zahărului,care întrebuința, ca haine, pielea animalului , fără să o treacă prin industrie,

care în casă nu folosea ca podea lemnul, ci lutul, iar ca acoperiș, stuful.

O mizerie și o nedreptate față de umanitate !

" Și atunci , acești tineri au înțeles că rolul lor este

să lupte pentru ridicarea și emanciparea acestei clase.

Au înțeles acest lucru și au vrut să se pună la dispoziția țării, să formeze un instrument

politic în stare să desăvîrșească gîndul lor. Și atunci s-au apropiat de Partidul Liberal ,

care avea în programul lui acest punct : ridicarea clasei țărănești,

pentru că nici punctul burghez , dezvoltarea industriei, nu se putea realiza fără a avea un debușeu intern, adică fără a face din țaranul român un consumator al industriei.Și

partidul acela al generoșilor, foștii socialiști,

au găsit un suflet cald în Partidul Liberal.

A fost îmbrățișat cu toată sinceritatea și s-au amestecat , bătrînii cu tinerii ,

sufletul lor s-a contopit care astăzi au murit cu toții ,

din care am rămas încă eu, cel mai tînăr...

I.Botez / 23 aug.'32

▣ Constantin Stere

...și a rămas și Stere , care este senator, coleg cu noi...

-M.Manolescu : De care este bine să nu vorbim !

-I.Botez : ... și care , din motive deosebite de cele economice, a părăsit Partidul Liberal , dar a putut să trăiască în Partidul Liberal ,

pentru că a putut să se împace cu ideologia acestui partid Liberal,

iar cînd a părăsit Partidul Liberal, din motive de alt ordin, pe cari istoria le va judeca,

a intrat la d-voastre și a contribuit și la formarea ideologiei d- voastre ,

uitând totul."[-----]

I.Botez / 24 aug.'32

▣ Armonia socială

▣ Ura de clasă.

"Și de ce nu s-a mai împăcat cu ideologia d-voastre acum ? Nu era chestiunea de a ne împărți după preoteția sau persecuția claselor sociale. Nu era aceeași ideologie ? Este datorita de a face din acest popor român , un popor tare, un popor cult, și aceasta nu se poate face decât prin solidarizare de clase, și nu prin ura și sfidarea dintre clase ."

-**prof.N.Corodeanu** : "N-a zis nimeni ură de clasă!"

- **prof.I.Botez** : "Aceasta este ideologia programului , aceasta este ideologia țărănistă . (p. 199-200)

I. Botez / 24 aug.'32

▣ Corporatismul -Manoilescu

Manoilescu este un om care , n-a avut vreme să facă realizări, dar a avut elanul să facă o ideologie , care nu i-a fost simpatică d-lui Corodeanu ...
care face colecție de ideologii...

- **Corodeanu** : vă las asta în sarcina dvs, nu fac colecție de ideologii, nu fac un muzeu...

-**I.Botez** : "DI Manoilescu a vorbit despre statul corporativ.

Ideea de stat corporativ , cea mai însemnată contribuție constituțională adusă cugetării omenești de la constituționalismul englez, este adusă de Soviete.

Nu sunt bolșevic, dar nu pot să nu recunosc ideile noi și contribuțiile noi la cugetarea omenească , cugetare isvorită cu prețul a milioane de cadavre omenești. "

Va discuta cu Manoilescu .

"Și dovadă că evoluțiunea Partidului Liberal în Țara Românească a fost pe baza realităților, așa cum a fost evoluțiunea partidelor vechi din Anglia, este că acest element de structură de stat, elementul corporativ,

este prevăzut și în Constituția noastră, făcută de liberali.

"Ce înseamnă senatori profesioniști, ce înseamnă generali, ce înseamnă înalți prelați , ce înseamnă chiar senatorii de drept după 10 legislaturi , cari, după ce natura l-a despuiat de multe bunuri, i-a dăruit măcar cu înțelepciunea ca să vină aici și să ne lumineze ?

Elementul adus aici de specialiști e competența, pentru că Statul în evoluțiunea lui și cu dezvoltarea științei și a industriei, neconținut trebuie să-și însușească elementele competente, nu numai politice, ci elemente de competență tehnică , de competență economică ; [-----]

Elementele de esență corporativă , introduse cu timiditate și menținute de Ionel Brătianu , acestea, probabil, că se vor dezvolta din ce în ce mai mult, pentru că Statul capătă din ce în ce mai mult o structură economică.

[...] desigur că , din acest p.d.v. se va mai progresa [...] "

"**generosul** " **I.Botez** / 24 aug.'32

▣ Votul universal

" ...dar mă ridic împotriva d-lui Manoilescu și îi reproșez - nu cu aversiunea de luptă , ci cu regret .D.Manoilescu să fie convins că, fără suflet generos, nici cea mai profundă inteligență nu poate fi fecundă în politică.

Nu cu pumnul tare - și guvernul trecut a fost un exemplu - poți intra în istoria unui neam , ci numai cu suflet mare .

DI Manoilescu, ceea ce mă mîhnește , vorbește cu o sfidare castelană de < apele stătătoare ale votului universal.> [!!!]

Ei, nu ! Nu sunt apele stătătoare , sunt apele vii , care desrobesc un popor.

Nu trebuie d.Manoilescu să sfideze votul universal , ci să se înscrie cu toată puterea și cu tot sufletul în apărarea lui."

-**prof. N.Corodeanu** : Cum împăcați aceasta cu votul corporativ ?

-**prof. I.Botez** : Legea electorală , într-adevăr, ia mult din principiul votului universal, pentru că dă votul universal dar desființează alegătorii.

De aceea trebuie schimbată.

-**prof.M.Manoiescu** : Îmi dați voie , d-le senator Botez ?

Dvs sunteți singurul coleg care mă intimidează , fiindcă sunteți singurul - fac o destăinuire care poate nu vă va fi plăcută - care mi-ați fost profesor. Evident nu este prea măgulitor să spui cuiva că are un elev senator .

De aceea, îmi dați voie...

-**Corodeanu** : Eu cred că are motive să fie supărat ...

-**Manoilescu** : Numai din p.d.v.al vârstei.Și atunci , îmi dați voie , să vă fac, cu toată condescendența , o întrerupere.

Eu am vorbit cu o mare economie de cuvinte , dar cred , cu toată preciziunea, pentru oameni de finețea dvs.

Eu nu am vorbit împotriva votului universal.

Știți foarte bine, că eu am foarte mult curaj în politică, și mai ales , afortiori, am curaj în afirmarea ideilor mele doctrinare și teoretice.

Eu m-am ridicat împotriva votului universal egal,

și aici este mai mult decât o nuanță.Votul universal egal , este votul de astăzi.

Așa cum îl prevede Constituția, vot care este ca o <apă stătătoare > ,

în care se amestecă și generalul de corp de armată , care a comandat bătălia în fața inamicului,și savantul cu renume mondial, și omul care reprezintă , din p.d.v.intelectual ,abia o licărire de conștiință și de inteligență.

Contra acestui vot universal egal m-am ridicat eu.

Sistemul corporativ , care nu trebuie confundat - cum am spus -

cu sistemul fascist ,sistemul corporativ se bazează tot pe voința exprimată

a națiunii , tot pe votul universal , dar nu pe votul universal egal,

ci pe votul universal diferențiat, împărțit pe colegii speciale, profesionale.

Și cred că, între a condamna votul universal în bloc,

și între a vrea o corectare, o atenuare,- recunosc, radicală -

a votului universal, pe calea colegiilor diferențiate, este o mare diferență.

-**Corodeanu** : "Dacă ați putea împăca statul corporativ cu votul universal, ați face o minune ."

-**I.Botez** : "Tocmai am să răspund d-lui Manoilescu că am și eu mulțumirea mea sufletească , că, avându-l elev,între noi doi, profesorul bătrîn este mai înaintat în idei decât tînărul elev senator.

Eu aprob ideea statului corporativ , care trebuie să crească aici, în Senat,

-o aprob - dar nu aprob ciuntirea votului universal așa cum este,

fără distinguo de intelectualitate și capacitate,

ci prin expresia poporului întreg , bazat pe instinctele și intuiția lui primară,

care totdeauna a dovedit că simte în mod vag ,dacă nu cu luciditatea inteligenței,

ce trebuie să facă.Îmi place să văd acest instinct turbure , această intuițiune ;

să se exprime și ea în sfatul țării și să ținem seama de această expresie ,

alături de intelectuali și de cei care își dau seama cu mintea diabetică .

De multe ori în istoria popoarelor, mintea poate greși , dar instinctul de

conservare al mulțimii nu greșeste niciodată.

Iată de ce trebuie aceste ambe elemente amestecate.

De aceea mă diferențiez profund de d-voastră , care,

admițînd aristocratismul intelectual, prin aceasta m-ați clarificat.

-**Manoilescu** : "Diferențierea funcțională a reprezentării "

-**I.Botez** : " Dvs ați mai spus ceva , care iarăși mă face să privesc în cutele sufletului

dvs. Mă faceți să admir inteligența d-voastră.Dar, de multe ori, omul nu-și dă seama de

ce are ascuns în sufletul său, și d-voastră, prin cîteva cuvinte,

arătați că suferiți de junismul din trecut care deși era intelectualicește deasupra țării,nu-i

bătea inima cu această talpă a țării , și anume :

ați împărțit pe cetățenii unei țări ,cu oarecare ironie sarcastică,

în oameni care alimentează și oameni care se alimentează ."

" Ei, d-lor, într-un stat , toți cetățenii muncesc.

Mi-a venit în minte , atunci, un cuvînt rostit de Constantin Arion ,

cînd noi luptam pentru împămîntenirea țăranilor, pentru pulverizarea latifundiilor ,

care prea mult întîrziaseră. Atunci ne-a aruncat în față :

< Dar ce sunteți voi ? Voi sunteți proprietari de idei ? > - ca și cum ideea și dezvoltarea minții nu înseamnă nimic în evoluția unui popor.

De aceea cred că ideologia d-voastră este posibil să mai sufere schimbări.

Îmbrățișați cu inima caldă , fără nici o rezervă, această clasă primară și încă brutală a

Țării Românești , și să o ridicăm noi, care am învățat pe banii ei,

ca să o facem culturală " (apaluze prelungite, generale) (p. 201-202)

"generosul " **I.Botez** / 24 aug.'32

■ **Valoarea omului .Caracterul .**

▣ Asanarea morală.

d. **Graur** iar s-a revoltat : < trebuie desființat statutul funcționarului ! > ...

"Am spus și o repet : fără suflet generos nu se poate face nimic.

Or, generozitatea nu se poate arăta față de cei mari, care-ți sunt stăpîni, ci cu cei mici și umili. Un biet funcționar , care a muncit atîta ca să-și cîştige un drept, și a fost o victorie istorică în dezvoltarea acestui stat cînd i-am definitivat și asigurat pe funcționari , atunci cînd își fac datoria.

Pentru ce această postură boierească ? Dacă unii funcționari m-au supărat în perioada electorală , să desființăm statutul funcționarilor ?

Nu, trebuie să-l respectăm , și nu cu spirit boeresc, să ne supărăm pe funcționarii care își fac datoria cu demnitate .

/d **Prie** a făcut un tablou foarte pitoresc și a terminat cu o întrebare :

<Țara aceasta a noastră , care are rîuri de pești, șesuri pline de pășuni, munți plini de păduri, animale cît vezi cu ochii, cirezi pe cîmpuri și cu toate acestea de ce suntem săraci ? [...]

Nu ajutați comerțul și industria că acolo sunt străinii ! >

Un sentiment curat , de respectat, de patriot, de naționalist, dar desigur...

nu o perspectivă firească , ca să se înțeleagă lucrurile adînc.

Bogații de la natură erau și pe vremea lui Decebal și Traian.

N-au valoare prin ele înșele. Numai omul le fecundează.: omul este suprema valoare.

Forța culturală, spirituală, este aceea care , în dezvoltarea omenirii și în dezvoltarea forțelor oarbe , a ajuns să stăpînească.Valoare, în ultimă instanță, nu este decît valoarea omului." (p. 202)

"generosul " I.Botez / 24 aug.'32

▣ Asanarea morală.

Citează din celebrul Lecky, care dă directive politice în Anglia :

<Baza prosperității unei țări , stă în viața privată curată, în integritatea comercială, în o măsură înaltă a valorii morale, moravuri simple, în curaj, simț de dreptate, în oarecare sănătate și moderațiune, în judecata care izvorăște tot atît din mult din caracter , cît și din intelect.

Dacă voiești să-ți faci o înțeleaptă judecată despre viitorul unui popor, observă bine dacă aceste însușiri sunt în creștere sau în descreștere.

Observă în special ce însușiri se prețuesc , mai ales în viața politică.

Se dă caracterului o importanță mai mare sau mai mică ?

Sunt acei care ocupă situațiile înalte ,oamenii despre a căror viață privată un judecător competent ar putea vorbi cu respect adînc ?

Sunt ei oameni de convingere sinceră, viață consecventă, integritate indispensabilă ? Numai observînd acest curent moral , vei putea înrevedea viitorul unui popor . >

[.....]

"Acum vreau să vin la un punct din programul guvernului care a prevăzut [...]

și asanarea morală a vieții publice.

Foarte bine.N-a vorbit nimeni de dînsa.Eu pun însă mare bază pe asanarea morală.

La baza legislațiunii juridice trebuie să stea legile morale.

Dar vă întreb : cu o singură lege de urmărire a averilor foștilor demnitari se va ajunge la un rezultat ?

Dar se va putea ea aplica, în mod practic, știindu-se moravurile noastre ?

Dar , la urma urmei, de această lege nici nu era nevoie , fiindcă avem Justiție în viața românească.Justiția trebuia să-și facă datoria și ea a fost la dispoziția miniștrilor cari au condus țara.Nu era nevoie să batem toba și să facem o lege , care, oricum, aruncă o discreditare asupra noastră.Cînd străinii vor citi aceste lucruri , vor zice :

< Dacă a trebuit să se aducă această lege în Parlament, aceasta înseamnă că acolo toți sunt hoți și cu toții fură. >

" D-lor, acestea sunt lucruri foarte delicate .

De aceea , este bine să nu se arunce discreditarea asupra unei țări.

În principiu, sunt pentru asanarea morală, dar , vedeți, aici este vorba de forțe brutale, de furturi ordinare , dar și de calomnii ordinare.Aici sunt nuanțe mai subtile.

Cu toții, din toate părțile , trebuie să ridicăm standardul moral al acestei țări.

Dacă furtul este un fapt odios, care trebuie pedepsit,

nu mai puțin și calomnia trebuie pedepsită, căci, la urma urmei,

dacă furi punga cuiva măcar îți folosește ție, dar cînd furi onoarea cuiva,

ție nu-ți folosește la nimic, iar acela își pierde onoarea pentru toată viața. "

[-----cazul Tăslăuanu -----]

"Ce ușor este să aduci o lege , dar ce greu este să învingi temperamentul nostru mediteranian , în special în luptele politice.De aceea am admirat tactul și calmul d-lui Lapedatu , care a putut să scoată aplauzele d-voastre ; atît de obiectiv a fost cînd a vorbit de bigrafia Partidului Liberal.

Este foarte natural, chiar prin felul cum discutăm, să contribuim la acest capitol al moralizării vieții noastre politice, în Parlament, mai cu seamă, nu trebuie să se arunce o calomnie. Este justiția pentru aceasta.

Pentru ce să se vadă un om judecat aici în Senat , acuzat de unul și apărât de altul ? Aceasta nu trebuie să se întîmple în Senatul țării, pentru că țara ne aude și, atunci, noi atingem demnitatea Senatului.[...] Pentru ce să ne scoborîm ?

Și pretind că această întrerupere a fost o scoborîre în diapazonul discursului meu. (aplaude prelungite la PNL) (aici termină discursul) dar ... scandalul continuă ...

I.Botez / 24 aug.'34

35) prof.C.Rădulescu -Motru (PNȚ, Raportor) concluzii, Senat, 24 aug.'32

(D.S. , MO 9, șed. din 24 aug.'32, pag. 204- 210)

C.Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣ P N L

"Eu mă ocup în special de Partidul Liberal, pentru că este cinstit ca noi, majoritarii, să ne ocupăm de acest partid.

El este cel mai bine reprezentat în Senat, pe cînd ceilalți nu sunt reprezentați aproape deloc.El are reprezentanți de elită, și , natural, mai ales pentru trecutul său, i se cade cu desăvîrșire această stimă. [...] în Senat , la noi, ei sunt purtătorii de cuvînt ai opoziției.Noi, majoritarii, avem să ne ocupăm de ceea ce -aș zice - opoziția oficială din Senat ne spune , ne critică.

" Rotativa "

"Sub cuvîntul pe care l-a întrebuițat onorabilul nostru coleg , dl Al.Lapedatu, că trăim astăzi o restaurare fericită , în ceea ce privește reintrarea partidelor în drepturile lor, pîn la un punct,s-ar părea că se înțelege că noi am conveni și am primi cu plăcere ca Partidul Liberal să îndeplinească și de aici înainte , în viața Statului Român, rolul pe care l-a avut înainte.D.Lapedatu n-a întrebuițat cuvîntul, dar a cam lăsat să se înțeleagă că revenirea la practica veche , de alternare între două partide de guvern , ar fi tocmai îndreptarea vieții noastre politice. Nu zic că acestea ar fi fost cuvintele, dar cam la aceasta s-ar reveni.

-Lapedatu : Personal, sunt pentru alternarea la guvern a partidelor de guvernămînt.Pot să fie și mai multe, dacă ar fi vrednice de a guverna .

-Motru : Se înțelege că, din moment ce sunt pentru aceasta, s-a considerat că revenirea Partidului Liberal în drepturile sale de odinioară , este pentru fericirea statului român.

Ați avut pe urmă, d-le Lapedatu, și rezerva că considerați chemarea PNȚ la guvern - și nu a PNL - o greșeală.

- Lapedatu : Eu n-am zis așa .

-Motru : Din moment ce s-a renunțat la guvernul de tehnicieni și s-a restaurat viața politică veche [...]ar fi trebuit să fie chemat acum PNL

- Lapedatu : Eu am zis că soluțiunea care s-a dat este o soluție constituțională ; că nu aceasta este soluțiunea cea mai potrivită ; eu n-am zis că trebuia să venim noi la guvern ;să se restaureze guvernele de partid .Acesta era p.d.v.susținut de mine.

- Motru : atunci probabil am confundat o conversație particulară ...

Rădulescu -Motru /

Ideologia PNL

[LD :este adevărul conservatorului C.Rădulescu -Motru ? este răzbunarea , dorința ca PNL să aibă parte de aceeași soartă ? sau... are dreptate ?]

S-a vorbit de ideologiile de partid ; trebuie analizat în ce măsură PNȚ

trebuie "să se învoiască " cu egalitatea cu PNL ;

Nu este de contestat că PNL este un mecanism perfecționat : posedă un mecanism de guvernare . Dar partidul " este și un suflet , partidul este și o ideologie care anticipă asupra organizațiunii viitoare " , trebuie să aibă încrederea țării...

[-----]

"Ați avut un suflet înainte , începînd -poate nu exagerez dacă zic - la prima jumătate a secolului al XIX-lea și a doua jumătate a secolului al XIX-lea [LD :sic !]

-NNBotez : Și a murit !

-Motru : "Ideologia dvs de atunci era ideologia care avea curs în Europa apuseană .Dvs erați, mai mult sau mai puțin, pionii acestei ideologii apusene.

Să nu confundăm.DI Lapedatu a făcut confuzia, care este ușor de înlăturat.

DI Lapedatu a vorbit de rolul național al Partidului Liberal, de rolul democratic al partidului Liberal.

Aceste două roluri nu le-a avut exclusiv Partidul Liberal.

Toate partidele dinainte de război, la noi în țară, au fost și naționale ,

au fost și democratice.

Partidul Conservator

" Partidul conservator ,chiar nu a fost un partid de tradiții învechite.

Partidul Conservator a fost, în mare parte ,cu tendințe democratice.

Partidul Conservator, tînăr,junimist, era democrat.Nu putea Titu Maiorescu ,

un Titu Maiorescu, ieșit din popor, să nu fie într-un partid de tradiție.

În această privință , Partidul Liberal , ca și celelalte partide, avea în ideologia sa naționalism și democrație.

Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣ **Burghezia, comerțul, industria .**

[LD :atenție la nuanță ! Îl onorează. Văd în afirmațiile lui intelectualul rassat ; dar mai văd și o solidaritate "regățenească " - cam rarismă și cam tîrzie - față de aroganța ardelenescă.Văd și o dorință tainică - patriotică dorință - la "calmarea " patimilor și atacurilor dintre cele două partide.]

" Ceea ce făcea sufletul Partidului Liberal, era altceva, era ideologia aceea a burghezimii, avîntul spre industrie, avîntul spre sporirea producției economice.

Da, cu aceasta au venit primii liberali în Țara Românească

Aceasta au propagat ei.Aceasta au deșteptat speranțele poporului românesc

Aceasta a dat popularitate Partidului Liberal.

Partidul Liberal era acela care încuraja comerțul și industria, care voia ca întreprinderile noastre particulare, individualismul economic, să prospere [...]

"Natural, că vine și o parte neagră, de care a vorbit profesorul Corodeanu, că intențiunile liberalilor sinceri, nu au fost totdeauna atinse , că această industrie, această burghezie, a luat și caracterul burgheziei parazitare.

Aceasta este un fapt. Însă eu nu atribui această ideologie Partidului Liberal."

Oamenii care au stat în fruntea partidului, desigur că nu s-au gîndit la aceasta.

A fost un păcat al vremii , că industria a devenit parazitară , sub regimul liberal,

dar nu a fost intențiunea nici a lui Ion Brătianu, nici a lui Spiru Haret,

pentru ca să nu citez decît pe acești doi bărbați , care erau conducătorii intelectuali ai

Partidului Liberal.A fost un păcat al vremii.(p. 206)

C.Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

▣ **Dirijism,etatism "**

[LD : argumentație șubredă , reziduri de junism, melanj de intervenționism -etatis, suport pentru doctrina lui Madgearu]

" Ideologia aceasta [liberală] a primit un plumb în aripi , cu războiul mondial.[...]

s-a constatat că este ceva imperfect, în anticipațiunea viitorului.

Spiritul de industrializare ținea seama numai de producțiune ,

și nu ținea seama de distribuțiunea produselor.[...] A produce, fără să te gîndești unde

merge producțiunea ta, cum se valorifică producțiunea ta, înseamnă să ajungi foarte ușor

la anarhia producțiunii. Și după război, imediat, iată că constăți peste tot în Europa ,

un spirit antiliberal. Liberalismul acesta care ducea la individualism,

este peste tot criticat.În loc de spiritul burghez, de economia în spirit liberal,

se vorbește de economia dirijată , de contingentare, de raționalizarea producțiunii, și,

însfîrșit, cuvîntul care s-a răspîndit , de etatism, în contra concepției de stat simplu

polițai. Acest spirit nou, nu l-ați putut apropia de dvs "

-prof. Lapedatu : "Aici vă înșelați.Marele merit al PNL , dacă a trăit 70 de ani, este că a știut totdeauna să se adapteze necesităților de evoluție ale societății românești ale Statului Român."

-prof. Corodeanu : " Nu ați dat curs acestei adaptări "
" Generoșii "

[LD: Meschinării, negări !]

-prof. Rădulescu - Motru : "Ne-a vorbit adineaori d-l Iancu Botez de încercările care s-au făcut de PL de a se regenera prin altoitul generoșilor.

-Șt. Graur : Dlui a făcut parte din tineretul generos .

-Motru : Și unde au ajuns aceștia ? I-a înghițit pe toți acești altoi , vechea rădăcină a liberalismului...și de la acea pleiadă nu avem nici o contribuție.

S-a dus , s-a pierdut tot acel avînt generos.

-Madgearu : "O dată cu ei , s-a volatilizat și toată doctrina PNL .

Trebuie să recunoașteți , dle Botez, că în PNL este o repulsie fizică împotriva doctrinei și a doctrinarilor . " [.....]

-I. Botez : " Noi, generoșii , cînd am intrat în PNL , am găsit acolo și expropierea și votul universal, și ne-am contopit , și toți au murit ca cei mai leali liberali "

-Madgearu : "Nu sunteți sincer, acum "

-I. Botez : Erau cu Stere, cu Vasilică Morțun, cu Radovici ... [.....] (p. 205)

"Neoliberalism "

[LD : patimă , ranchiună, zeflema, suficiență !]

Madgearu : " Ați avut o dată o ofertă de doctrină. V-a dat-o dl Manoiilescu , care a făcut doctrina neoliberalismului, în 1925. Ați respins-o !

Ați avut apoi unul mai talentat și mai priceput în chestiuni de doctrină , pe Ștefan Zeletin , care a scris adevărata doctrină a PNL, în "Burghezia română " .

Nici pe el nu l-ați primit în PNL , și l-a luat generalul Averescu , ca să-i facă doctrina și să-l ajute în campania electorală. Acesta este adevărul. (aplauze la PNȚ)

-prof. I. Botez : "O doctrină nu trebuie să fie confecționată , nu trebuie să fie lucrată de cineva. Ea trebuie să iasă din fiziologia vieții partidelor" (p. 206) [.....]

-Rădulescu Motru : " Să sperăm că veți găsi mijlocul să reînviați vechiul liberalism.

Poate îl vor descoperi celelalte partide, din celelalte țări. Adresați-vă simpaticului coleg, d. Manoiilescu, care a și făcut teoria neo-liberalismului și a arătat necesitatea intervenției statului în activitatea economică "(p. 208)

"Corporatism "

-Madgearu : "Acum dl Manoiilescu vă oferă o nouă doctrină , doctrina corporatistă " [De ce lor ?!]

-Manoiilescu : "Acum o s-o primească !" [.....]

Imitație a " liberalismului englezesc "

[LD : negare cu orice preț ! Anchilozare în automatisme junimiste]

-Rădulescu-Motru : " Nu mă îndoiesc că, de multe ori, erau în articolele de program ale partidului și realități, realități însă în fapt n-au fost niciodată [!?!]

Dar dl Botez are în această privință o scuză, vede viața PNL prin ochelari englezești.

Dânsul s-a ocupat foarte mult de civilizația engleză și confundă puterea de asimilare pe care o au partidele englezești , cu puterea de asimilare a PNL,

își închipuie că ,dacă partidele englezești trec așa de ușor în evoluțiunea lor naturală , de la un program la altul , tot așa și PNL. [!?!]

Din contra, PNL a refuzat orice asimilare de idei noi. Unde vă sunt asăzi doctrinarii , spune d. Madgearu , unde vă este tineretul, unde vă este aripa de stînga ? Nu văd.

Rădulescu -Motru

▣ "Economie dirijată "

[LD : Junimism travestit în țărănism ! "]

" Sunteți anchilozati în programe. și văd pe prima pagină a ziarului "Viitorul" , tratat etatismul drept o criză a societății de stat .

Sunteți pentru statele care se interesează de nimic altceva, decît de producțiune, și articolul este scris de un fruntaș al dvs, Cezar Popescu , mi se pare...

- Madgearu : Nu Cezar, Ghiță Popescu, este singurul doctrinar care îl are PNL !

-Rădulescu -Motru : "Ei bine, nu aveți nici o încredere în viață , nici o încredere.

Și toate aceste direcțiuni noi vă fac oroare ; de cîte ori auziți de economia dirijată , de etatism, de contingentare. Cînd auziți că se plănuiește uniunea popoarelor din Europa Centrală , toate acestea vă fac oroare. D-voastră sunteți vechea școală liberală , care a trăit cu acest ideal, producțiune să fie !

-prof. Lapedatu : " Atunci noi suntem niște retrorazi, nu mai pricepem nimic !"

-prof. Rădulescu -Motru : " Îmi pare rău să vă spun, dar ați găsit cuvîntul :

Sunteți niște retrograzi :aveți rolul pe care vechiul Partid Conservator

- nu junimiștii - îl aveau față de d-voastră " [.....]

Rădulescu-Motru / aug.'32

▣ " Haretismul "

[LD : junimistul -"țărănist" Motru se încurcă în argumente , perseverează doar în antiliberalism]

... interesele d-voastre nu se acordă cu ideologia nouă, și , dacă mai este nevoie, iau pe reprezentantul dvs. cel mai de elită din trecut , pe care eu îl figurez prin Spiru Haret .

Spiru Haret s-a ocupat de chestiunea țărănească și, în intențiunea lui Spiru Haret , neîndoios , era ridicarea populațiunii de la sate.

Cînd însă a fost vorba să formuleze ca ideologie această ridicare a populațiunii de la sate , nu s-a ridicat mai presus de idealul burghez, idealul liberal, pe care-l reprezentați

dvs.idealul lui Spiru Haret a fost :bănci cît mai multe cu capital ieftin,

și, prin capital ieftin, să poată cumpăra țărănul pămînt "

-Lapedatu : " D-le coleg , acestea sunt reminiscențe critice în contra lui Haret , de pe vremea cînd dvs erați la junimiști."

-Motru : " Ba nu ! "

-Lapedatu : " Ba da ! "

-Motru : "Faceți o mare greșeală ; eu întotdeauna am urmărit cu multă simpatie tot ceea ce a făcut Spiru Haret ."

-I.Botez : "Junimiștii îl acuzau că este revoluționar "

-Motru : "Nu zic că pe atunci , cînd făcea el acest lucru, înțelegeam și eu acest defect al lui Spiru Haret .Nu zic aceasta.; căci l-aș fi spus-o , dar și eu , înainte de război, nu înțelegeam în ce constă neajunsul școalei liberale

Numai după război, s-a văzut că școala liberală nu poate să fie conducătoare în politica unei țări " Ei bine, din această cauză, Spiru Haret a îndemnat la activitatea extrașcolară ,a făcut din învățător, bancher.

Dacă Spiru Haret și-ar fi dat seama, nu-i fac prin aceasta o vină...

-Lapedatu : " Spiru Haret nu a făcut din învățător un bancher , căci dacă nu era politica lui Spiru Haret , d-l Ion Mihalache , vicepreședinte al PNȚ, nu făcea ascensiunea aceasta în viața noastră politică.

Prin politica școlară și culturală a lui Spiru Haret, s-au ridicat atîția învățători , în fruntea cărora stă Ion Mihalache.Vă rog dar nu afirmați că era un fel de băcan, care în activitatea sa nu avea altceva în vedere decît cămătăria ... (întreruperi) Citiți cuvîntarea d-lui Ion Mihalache ,la moartea lui Haret, și atunci o să-l pricepeți pe Haret și o să-l apreciați Încă o dată , .nu vorbiți așa de Haret , că idealul lui era cămătăria."

-Motru : "Nu era cămătar, din contra "

-Lapedatu : "Ba așa ați spus : să facă din învățător , un bancher "

-Motru : " Din contra, învățătorul să conducă banca, și idealul era să producă țărănul "

-NNBotez : "Scopul era să-l scoată din sărăcia sa economică , ca un stimulent la munca intelectuală "

-Lapedatu : "Învățătorul era un apostol " (p. 207) [.....]

-Lapedatu : "Am buna cuviință de a asculta și nu cred că se poate plînge cineva în acest Senat, unde sunt pentru a patra sau a cincea oară, că m-am abătut de a această linie.Nu am obiceiul de a întrerupe.Am ascultat cu toată paciența.

Dar cînd aud de la această tribună pe dl raportor al majorității , la discuția de la Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului, că face din politica lui Spiru Haret o politică de cămătărie,că acesta a fost idealul lui Spiru Haret, pot tăcea ? Pot asculta fără să protestez ?

-Motru : "Nu ați înțeles. Sunt dator din nou să revin , fiindcă am crezut că fac numai o aluziune...

-Lapedatu : "De memoria lui Haret nu se poate vorbi așa !"

-Motru : " Haret are destule merite, însă idealul lui n-a întrecut idealul burghez.

Aceasta am vrut să spun.S-a subsistuit cu desăvîrșire idealului d-voastră , de liberal, în economia politică, idealul școalei liberalismului

Dacă d-voastră ziceți că această ideologie este de cămătar, și Haret rămîne un cămătar, dar, atunci, sunteți cu toții , tot partidul, de cămătari "

Rădulescu -Motru

Al.Lapedatu / 24 aug.' 32

▣ Rotativa PNL>> <<PNȚ ... ?!

[LD : nu-mi pot explica de unde izvora această încăpățînată și mioapă atitudine .
E adevărat, multă vreme reciprocă. Dar , după experimentarea guvernului de " tehnicieni "
" , după presiunile pe Carol le făcea întru distrugerea pluripartidismului,
această miopie nu mai este scuizabilă]

-**Motru** : " Ceea ce voiam să constat era numai că ideologia d-voastră , cum foarte bine s-a zis,și-a avut rostul în trecut.Sunteți un partid al trecutului... [!?!]

-**NNBotez** : "Din moment ce am dat expropierea și am dat votul universal, nu mai suntem un partid al trecutului "

-**Motru** :"Ideologia d-voastră vă oprește ca să înțelegeți și să colaborați cu sinceritate la progresul
pe care-l așteaptă societatea de astăzi , în ziua de mîine " .

-**NNBotez** : " Dar cu ce sunteți dvs partid de evoluție ? Dovediți aceasta.
Sunteți de 10 ani partid politic ,dar nu ați făcut nimic în țara aceasta.Care vă este dreptul de a spune că sunteți partid de evoluție și de progres ?
Dovediți aceasta în fapt, nu cu vorbe și cu contestațiunea meritelor altora. "

-**Motru** : " Din moment ce vă găsim astăzi cu vechea ideologie , cu vechiul program ,fără ca să contestăm de loc meritele d-voastră.În trecut, fără să vă contestăm aceasta, vă spuneam pur și simplu că nu sunteți partidul care să puteți , de aici înainte,să luați direcțiunea în viața politică a acestui stat. [LD : aha! Dar care era un alt asemenea partid ? !]

De aceea, dezideratul pe care pe ascuns [!?!] , îl gândea reprezentantul Partidului Liberal, de a vedea alternanța partidelor , a celor două partide , și , în orice caz, din această alternanță , să nu lipsească PNL, pentru noi , ni se pare ,
ar fi o greșeală , în politica țării ; cel mult, Partidul Liberal , poate fi de un mare folos , într-un guvern de uniune națională " [-----]

C.Rădulescu -Motru /

36.) C.Toma (PNL- georgist) , discurs la Mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, pag. 538 ; 549- 554)

[LD : absolut nici o notă contrară , discordantă, adversă, față de PNL-ducist, în ce privește trecutul.Dimpotrivă .Prin discursul foarte documentat - inspirat fără nici o îndoială și de George Brătianu - o mai bună punere la punct a PNȚ , fără menajamente .]

LD : liberal ieșean, brătienist înfocat - cu loialitate prelungită spre Gh.Brătianu - , cu activitate în partid și parlament de peste 30 de ani (1902) .

Nu face deloc referiri la p.ducist ; vorbește ca și cînd ar fi un singur partid liberal ; adjudecă pentru PNL-2, întreaga tradiție a PNL]

C.Toma-georgist / 31 aug.'32

▣ Țărănismul PNL

▣ Legislația agrară

S-a dezinteresat PNL de trebințele țărănimii ?!

▣ 1864. Sub raportul proprietății și al relațiunilor dintre proprietari și săteni , în reforma agrară din 1864, un rol aparte a revenit liberalului Mihalache Kogălniceanu....

-**VGBeldie** : Nu a fost liberal ! Nu a fost înscris în PNL ...

-**N.Constantinescu Bordeni** : Aveți dreptate :era țărănist ! (ilaritate)

-**C.Toma** : te dezmințe istoria politică.

-**Dem.Botez** : Kogălniceanu ar fi fost georgist sau ducist ? (ilaritate)

-**CCGiurescu** : Kogălniceanu era adeptul lui Ion Brătianu (aplauze la PNL-g)

Toma-georgist /

▣ 1879 .Politica de colonizare ,

menită să întregască reforma, împrumutarea înșurăteilor ...

▣ 1881-1886. Împrumutarea prin împărțirea domeniului statului ...

▣ 1908.Legea tocmelilor agricole (protestări la PNȚ !) ...O cunoașteți ?

- **preotul Man** : Dar anul 1907 ? de ce ai trecut așa de ușor peste el ?

- **Toma** : ... legea tocmelilor agricole a fost considerată "socialistă " de către P.Conservator.

/ În cartea sa " Take Ionescu " (p. 203) , d.C.Xeni spune : < Take Ionescu ar fi dorit o conlucrare a celor două partide politice , spre a da un cât mai larg prestigiu noilor reforme . [...] Intransigența lui PPCarp și a marilor proprietari din jurul său, zădărnicește această dorință.

Guvernul liberal își realizează programul de legi agrare , în contra opoziției conservatoare [...] Parlamentul liberal vota legea tocmelilor agricole , cuprinzând principiul socialist al minimului de salariu și al maximumului de arendă. >

/ În cartea sa "Politica agrară " (p. 101) d.G.Ionescu-Sisești scrie : < Această lege este prima încercare serioasă de a se lua cu hotărâre partea celui mai slab [țăranul] în competiția dintre cei doi factori.

Statul aruncă în platanul celui mai ușor [țăranul] , greutatea autorității lui, fără a pierde din vedere că cea mai sănătoasă politică agrară este tot aceea care ar mări greutatea săteanului ,care l-ar duce la independența reală. În cadrul acestei preocupări de crearea unei țărăni independente ,intră și dispoziția din legea privitoare la crearea de izlazuri comunale. >

" Reformele agrare din 1908 , s-au realizat de PNL , în contra P.Conservator.

Legea tocmelilor agricole cuprindea patru mari principii , considerate socialiste: prețul minimal al muncii , maximum cuantumului de muncă într-o zi, maximum prețului de amendă și prețul pentru pășuni . Era o reformă făcută în spirit democratic...

-**preot Breban** : Ați uitat anul 1907 !

- **Toma** : PNL , tot în 1908, a făcut Legea creerii izlazurilor comunale , Legea Casei Rurale... - **D.Ionescu** : a fost făcută pentru proprietari, nu pentru țărani...

- **Toma** : A fost făcută pentru cumpărarea moșiiilor și vânzarea la săteni, în loturi de 5 ha .

C.Toma - georgist /

▣ 1919 : Exproprierea

"Cunosc referenul adversarilor : spiritul vremii și conștiința cetățenească ,acestor împrejurări se datorește exproprierea. Aceeași explicație a dat-o și d. Iuliu Maniu [...] Fără îndoială, au avut importanța lor.Întrebarea este, însă, cine a înțeles spiritul vremii și cine a îndrumat conștiința cetățenească , pentru ca această reformă să se realizeze . (aplauze la PNL)

La această întrebare nu- i decît un singur răspuns : Partidul Național Liberal.

În Vechiul Regat, reforma agrară nu s-a făcut prin revoluție, pentru a ne pune în fața faptului împlinit, și nici ca o necesitate a naționalizării pămîntului , ca în provinciile unite.Reforma agrară, ca și cea electorală, s-a făcut prin înțelegerea spiritului vremii , de către PNL , și prin îndrumarea conștiinței publice, tot de către PNL " (aplauze la PNL)
Dovada :Scrisoarea lui Ion Brătianu din 9 sept.1913,în care erau înscrise cele 2 reforme
Dovada : Revenirea la guvernare (ian.'14) , condiționată de realizarea celor 2 reforme ;
Dovada : Alegerile din ian'14 , făcute sub deviza modificării Constituției , ;
Dovada : Dizolvarea Adunărilor și , în mai ' 14, alegerea Constituantei , pentru revizuirea Constituției...Pentru a face posibile cele 2 reforme ;

" Prin urmare, reforma agrară și reforma electorală din 1919 , sunt realizare de PNL , și nu pot fi scoase din patrimoniul politic al acestui partid "

(aplauze prelungite la PNL)

"De aceea , dați-mi voie să închei acest capitol , spunîndu-vă că este nedrept a afirma, cum a făcut d.Maniu,că PNL a avut onoarea numai să prezideze aceste reforme"(p. 553)

C.Toma- georgist / 31 aug'32

▣ Politici agrarieni- țărănești la PNL

Eficiențizarea producției

PNL a avut o constantă preocupare : îmbunătățirea producției agrare , ameliorări funciare, învățămînt agricol, codul silvic (exploatarea lui rațională, proprietatea colectivă a moșnenilor, dreptul de trecere etc) , Creditul rural (1873) ...

-**Demostene Botez** : Pentru marii proprietari

Finanțarea producției

-**Toma** : A creat asociațiile agricole, băncile populare, cooperativele sătești, obștiile de arendare (pentru a distruge trustul arendașesc și a da țăranilor posibilitatea

arendării) ; Obștiile de cumpărare de pământ , întreaga mișcare cooperatistă , inițiate , sprijinite și îndrumate , de la 1901 și pînă acum (aplauze la PNL)

Culturalizarea rurală

Dar opera de răspîndire a culturii la sat ? PNL reprezenta idealul ca în fiecare sat să fie o școală.El înființa școli , mai ales normale, iar P.Conservator ... le desființa (p. 553) ...S-au uitat toate acestea ? !

C.Toma -georgist / 31 aug.'32

▣ **Ardealul, ardelenii - PNL**

/ Relațiunile lui Ion Brătianu cu ardelenii .În "Memoriile " lui Kossuth , se reproduce o Notă pe care Ion Brătianu a lăsat-o, în 1859 lui Cavour , spre a lămuri imposibilitatea unei înțelegeri între revoluționarii români și unguri : < Nu cred în liberalismul și moderațiunea ungurilor. E o mască pentru a înșela pe împărat. Știu că sunt mai exclusiviști ca niciodată și n-am încredere în unguri. Dar chiar dacă ar fi altfel, nu ne-am putea înțelege niciodată cu maghiarii în privința Transilvaniei , pe care cu nici un preț n-o putem ceda Ungariei.

Românii de dincolo vor să se unească cu noi. Noi îi vom ajuta .

A-i ceda Ungariei, ar însemna trădare . >

"Dlor deputați, aceasta este nota lui Ion Brătianu și atunci cînd se urmărește a se știrbi memoria glorioasă a întemeietorilor PNL , cu formula prin nimic dovedotă : < Ardealul fără Ardeleni > , aducem aici mărturia netăgăduită a unui document istoric , care arată îndeajuns , încă din vremea celei dintîi Uniri , atitudinea ctitorilor României moderne , față de populația românească a Ardealului.

"(aplauze prelungite la PNL) (p. 554)

C.Toma / 31 aug.'32

37).V.Rădulescu (PNT , Raportor la Adresă) , Conclusiv, Cameră , 1 sept.'32

(DAD, MO.21,șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții în discurs : [Inculeț](#) , [IGDuca](#) ,[CIC Brătianu](#) , [Gh.Brătianu](#) ș.a.

[LD : este un doctrinar "țărănist" . În locul argumentelor și analizei aplicate celorlalte partide (doctrine, programe, politici ,) el recurge la întrebări retorice, persiflări, etichetări. Denotă fie aroganță, fie incompetență, fie simplitate.

Discursul este un rechizitoriu vehement la adresa PNL-ducist]

▣ Marile reforme democratice - polemică

[V.Rădulescu](#) / 1 sept.'32

▣ **Marile reforme democratice - polemică (p. 588 - 592)**

[LD : această polemică s-a desfășurat pe parcursul întregului interbelic.

Ea nu s-a stins decât ... o dată cu lichidarea acestei clase politice de către comuniști, după 1944, iar istoriografia comunistă s-a "hrănit " copios din aceste reciproce acuze, negări, injurii, calomnii... pentru a nega ambelor partide vreun merit față de țărănime. Este foarte greu - și nu știu cui ar mai ajuta - să încerc să restabilesc eu adevărul .

Răul a fost făcut și trebuie explicat nuanțat.

[LD : Chiar așa ! Oare au renunțat vreodată țărăniștii la aceste negațiuni ?

vezi dacă găsești ceva în memorialistica gulagului comunist.

Dar în epocă.... aceste negări reciproce au provocat o mare derută în ochii tineretului , privind partidele politice " istorice "]]

[LD : Negarea rolului PNL ,pentru reforme, pentru război, pentru Unire...

a fost leit -motivul atacurilor PNT.

Psihologic, trebuie să am în vedere , accentul subiectiv fatal, pus de șefii PNT , pe atunci simpli ofițeri în armatele adverse - Maniu , în armata austro-ungară ; Mihalache, în armata Vechiului Regat .

Pe acest substrat , s-a adăugat nevoia articulării ideologiei țărăniste (la Mihalache) și a dezideratelor regionalist -ardelenești (la Maniu) ...

astfel explicîndu-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

- [V.Rădulescu](#) : S-a mărginit partidul Liberal, ca totdeauna , să facă o serie de învinuiriși să afirme trecutul său politic. A spus ieri [LD : 31 aug.]

d.Duca o axiomă : sufragiul universal și exproprierea sunt opere exclusive ale PNL,
 "Îi răspundem că nu este adevărat , că axioma este aceasta : exproprierea n-a pornit din inițiativa P.L , a fost impusă prin presiunea evenimentelor
 (aplauze la PNȚ , LANC ; întreruperi ,zgomot, la PNL)

"Tot trecutul Partidului Liberal dovedește că votul universal a fost o ficțiune .
 Acest adevăr trebuie rostit și nu erați dvs datori să stăruiti așa de mult asupra acestui trecut "

-I.Inculeț : " Și votul universal și exproprierea erau curente populare -a spus-o și d.Maniu.Este incontestabil [...] erau curente populare care trebuiau înfăptuite. După cum știți, eu sunt din Rusia ...

-Voci PNȚ : Din Basarabia ...

-Inculeț : ... și în Rusia , înainte de revoluție, erau aceste curente populare .

Or, tocmai în această privință , ne miram noi cei din Rusia, mai ales minoritarii, cum regimul țarist , în frunte cu țarul și nobilimea , mergeau orbește în prăpastie , ținându-se de privilegiile lor, izvorâte din proprietăți asupra pământului și a votului restîns.
 " Vă mărturisesc că, ieșit din revoluția rusească , am fost profund impresionat cînd am constatat că în România Veche, într-o țară mică, aceleași chestiuni [...] au fost rezolvate de un partid , care pe atunci era reprezentantul burgheziei mari de la sate și orașe.Tocmai acest fapt m-a impresionat mult și am admirat poporul acesta românesc din România Veche , care , prin conducătorii lui, la momentul oportun, nu au așteptat ca aceste drepturi ale poporului să fie luate prin revoluție , ci le-au dat din proprie inițiativă , renunțînd din propria inițiativă la privilegiile lor " (aplauze la PNL) Dacă dvs ați fost organizați într-un partid, atunci, firește, [...] poate dvs ați fi avut cumințenia și ați fi dat aceste drepturi.Însă, în orice caz, P.L a fost acela care era la cîrma țării înainte de război și, pricepînd curente populare , a luat-o înainte și a dat ceea ce trebuia să fie dat.Acum *pro domo* .Dacă a fost ceva care m-a determinat ca să intru în Partidul Liberal, a fost tocmai lucrul acesta.

Nu am obiceiul ca să divulg conversațiile personale , însă aici este ceva , care se poate spune. În ziua aceea cînd a vorbit d.Maniu , i-am expus d-lui Vaida , aceleași considerațiuni. Mi-a răspuns : < Dle Inculeț , ai dreptate , într-adevăr conducătorii României dinainte de război au înfăptuit aceste revendicări, din proprie inițiativă și la vreme . > (aplauze la PNL)

-I.Zelea Codreanu- tatăl (G de F) : "Dle Inculeț, știu și eu ceva înainte de ce știai d-ta.Uite ce știu eu cu precizie , că marele suflet , care a fost Regele Ferdinand I , iubitor de țărănime și de libertatea poporului românesc, fără să întrebe guvernul, a venit la noi pe front și a spus cuvîntul său pentru pămînt și pentru vot universal " (aplauze la PNȚ)

-IIMirescu : " O legendă !"

-I-Z.Codreanu : "Asupra acestui adevăr s-au pronunțat destui oameni politici în țara aceasta.S-a pronunțat și d.general Averescu la timpul său, și diferiți fruntași politici au afirmat același lucru. Știu precis că atunci cînd a venit Regele Ferdinand la noi pe front și ne-a făgăduit nouă și tuturor ostașilor aceste două lucruri...

-G.Ștefănescu -Goiceanu (PT) : " Prin ordin de zi ."

-IZCodreanu : " Prin ordin de zi, așa este .Atunci guvernul nu știa nimic și pe guvern l-a pus în fața faptului împlinit.

-C Radovici (Un .Agrară) : "Reforme anunțate în 1914, de ce au fost făcute ? "

-IZCodreanu : " Dacă este vorba de reformele enunțate la 1914, eu vă spun : aceste reforme le-am enunțat noi la 23 aprilie 1910." [???]

-C.Radovici : "Să dăm Cezarului ce e azezarului !"

-IZCodreanu : "Apoi Cezarul este Regele Ferdinand "

-Inculeț : " Cu toții știm că tot ce se face , se face în numele Majestății Sale Regelui .Incontestabil că și reforma agrară și votul auniversal s-au făcut nu numai cu consimțămîntul , dar și cu inspirația marelui Rege Ferdinand.

Însă d-le Codreanu , vezi d-ta, și Regele trebuie să-și găsească un perfect instrument pentru a le introduce în viață, și acest instrument a fost tocmai Ionel Brătianu cu Partidul Liberal , gîndul căruia coincidea cu gîndul Regelui Ferdinand "

(apaluze la PNL)

-Emil Socor (dir."Dimineața") : [...] de ce nu a făcut aceste reforme după 1907 , după ce țaranii s-au răscolat și după ce s-a văzut și de către orbi necesitatea de a se da țăranilor pămînt și vot ? "

-**I.Mihalache** (ministr.de Interne) : " Dle președinte să-mi dea voie d.Inculeț să mă bucur , ca "regățean" ,de progresele pe care d-sa le-a făcut , pentru că , în timpul cînd PNL a venit cu votul universal,

[LD : la ce i-a putut aduce orbirea negării de merite ! Mi s-a făcut lehamite !]

d-sa , în Sfatul Țării, împreună cu alți prieteni de ai noștri,

neîncercători în reformele < burgheziei > române ,

au discutat luni de zile dacă trebuie să se unească < cu sau fără condiții > ,

cu Vechiul Regat " (aplauze la PNȚ)

-**I.Inculeț** : "Era guvern Marghiloman, atunci "

-**I.Mihalache** : "Motivul real era : neîncercarea în reformele și făgăduelile < burgheziei > române." Mi se pare că d.lanculeț a făcut mari progrese, și aceasta este îmbucurător ! Dar eu am impresia că d-sa este mai catolic decît Papa . "

" Partidul Liberal bate mereu monedă că a dat votul universal și exproprierea .Să-mi dați voie să-l întreb : astăzi, de la război încoace, mai este vreo țară în Europa în care să nu existe votul universal ?

De ce se laudă atunci , liberalii, cu această reformă care a fost o cucerire generală, pentru toate țările înapoiate , operă realizată în timpul războiului, sub presiunea evenimentelor ?

Adevărul este că liberalii au ținut înscris în programul lor , timp de 20-30 de ani votul universal, și a trebui să vină expediția din 1913 în Bulgaria, pentru ca ostașul român să ia contact cu o țară în care votul univesal era o realitate de 30 de ani, și Ionel Brătianu, a cărui inteligență și al cărui patriotism îl recunoaștem cu toții, a trebuit să înțeleagă că ceea ce nu s-a putut refuza cetățenilor bulgari , cu 30 de ani în urmă, nu se va mai putea refuza nici românilor. Și astfel a recunoscut că trebuie să se introducă în România- nu votul universal , pe care îl avea în program de 30 de ani -ci colegiul unic , adică vechile colegii cenizitare , strînse într-un singur colegiu, plus cel mult știutorii de carte ,căci aceștia se discuta dacă să intre sau nu."

"Iar în ce privește exproprierea , a fost într-adevăr vorba de expropriere ,

dar numai pentru 1 milion de ha, nu de exproprierea care a venit în timpul războiului .

În 1914, a fost convocată Constituanta , anume ca să se facă aceste reforme cu totul reduse .Și atunci mă întreb :dacă ele erau în domeniul sufletesc general al PL , ce dar mai bun ar fi putut să facă țărănimii și națiunii române , în momentul pornirii la război, decît votul universal și exproprierea ?

Adevărul este că a trebuit să vină acea puternică presiune , în fața căreia nimeni n-ar fi putut să se sustrgă , și să dea votul universal și exproprierea , mult mai largă decît trecuse prin mintea oricăruia din oamenii politici , inclusiv șeful PNL " (aplauze la PNȚ)

" Să nu se invoce aici guvernul Marghiloman.Știm cu toții că Marghiloman a guvernat într-o epocă scurtă de recrudescență reacționară, cînd se credea în victoria Germaniei.[.....]

Dar însuși Marghiloman [...] sub presiunea revoluției rusești , [...]

ar fi dat votul universal " [.....]

"Partidul liberal avea două garnituri înlăuntrul lui : la stînga, tineretul democrat ; la dreapta, marea proprietate, tot așa de conservatoare ca și P.Conservator.

"Tactica lui era : reformele înaintate pe hîrtie, în "program" ca să le agite pentru elementul democrat din stînga, și practici reacționare , la fel cu ale P.Conservator,

ca să liniștească elementul reacționar din dreapta " (aplauze la PNȚ)

Aceasta este trista realitate . Să încetați o dată , d-lor liberali, cu exploatarea unor

reforme în care nu ați crezut nici chiar după ce le-ați subscris ,

pentru că ați căutat să le falsificați în toate dispozițiunile lor. "

(aplauze , strigăte " Așa e ! " , la PNȚ)

I.G.Duca / 1 sept.'32

■ Ionel Brătianu -reformele

(replică lui Mihalache)

[LD : IGDuca citează din Notițele sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu, apoi ca membru al guvernului pe timpul neutralității .]

" D-lor deputați, discuția de astăzi nu are nici măcar meritul originalității , fiindcă sunt 13 ani- de la 1919, din Parlamentul de la Atheneu - de cînd d.Mihalache și prietenii d-salesuștin mereu că noi nu am avut nici un merit în înfăptuirea reformelor democratice ,în înfăptuirea votului obștesc și a exproprierii ."

-**I.Mihalache** : Meritul fatalității de a le subscris .

-IGDuca :Știu că aceasta este chestiunea care pe d-ta, pățimăș cum ești, te doare mai rău.Cu ce nu te poți împăca este că nu sunteți d-voastră decît beneficiarii , iar nu autorii reformelor democratice." (aplauze la PNL)

Eu respect aceste simțăminte numai dintr-un p.d.v: din cauza tenacității lor.

Dar, dă-mi voie să-ți spun , este așa groaznic de nedrept ceea ce spui în această privință, așa de dezmințit de realitatea însăși a faptelor , încît, crede-mă , are să vină în curînd o vreme în care chiar d-ta ai să recunoști nedreptatea afirmațiunilor pe cari le tot repeți de 13 ani . Eu te urmăresc cu foarte mult interes , te-am cunoscut de cînd erai un modest învățător...

-Voce PNȚ : Este un mare merit !

-Duca : " [...] De aceea, dă-mi voie să sper că va veni o zi în care și d-ta îți vei da seama că greșești cînd prezinți chestiunea sub o formă atît de pățimășă.

Care este adevărul ? Adevărul istoric este următorul.

Întîiu , eu nu contest evidența.Reformele nu sunt numai produsul oamenilor cari le realizează în mod practic : ele sunt și rezultatul ambiantei unei epoci.

-IIMirescu : " Cascada tronurilor și revoluția din Rusia. "

-IGDuca : " Este evident acest lucru. Dar care este meritul istoric al PNL , pe care orice ați spune d-vs nu îl veți putea distruge ?

Este că PNL a pus ca o problemă imediată , de realizare a României Mari , problema reformei agrare și electorale ."

Cînd ? Aici dați-mi voie să vă spun că , după mine, meritul nepieritor al lui Ionel Brătianu(aplauze prelungite la PNL)

Atunci cînd , în Țara Românească , Partidul Conservator , care era potrivnic acestei idei, avea o putere și o autoritate mare, și , în al doilea rînd, atunci cînd în Europa - și mai ales în Europa ce ne înconjoară - era cu totul altă atmosferă decît aceea prielnică unor atari reforme.

Să vii astăzi să aperi chestiunea exproprierii , nu este un merit pentru nimeni, cînd toată lumea a realizat-o,dar să vii să formulezi ideea exproprierii atunci cînd nici o țară din Europa , nici chiar în cele mai democraice ,

nici un partid de guvernămînt nu îndrăznea să o propue ca o soluție practică și de imediată înfăptuire , aici este marele merit al lui Ionel Brătianu .

(aplauze prelungite la PNL)

Și încă o dată, cînd într-o Românie Mică , care în momentul acela era înconjurată , pe de o parte , de monarhia reacționară a Habsburgilor , pe de altă parte, de puternica împărăție țaristă.

Aceasta va rămîne un merit al lui Ionel Brătianu nu numai pentru politica românească, dar pentru politica europeană,căci a dovedit atunci că el are o viziune clară a destinelor , care într-un viitor apropiat așteptau Europa întregă."

(aplauze la PNL) " Credeți dvs că acest merit istoric al PNL îl puteți dărâma prin patimele d-voastre trecătoare și vremelnice ?

Nu, d-le Mihalache , d-ta cel dintâi vei ajunge , cînd vei avea peri albi să regreti cuvintele pe care le rostești astăzi."

IGDuca / 1 sept.'32

▣ Regii Carol I , Ferdinand I - reformele

(replică lui I.Z.Codreanu)

[LD : IGDuca citează din Notițele sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu] A auzit pe onorabilul domn Zelea Codreanu , căruia nu-i aduce nici o imputare,pentrucă erau probleme pe care nu putea să le cunoască.

-Voci PNȚ : Auzi domnule ? !

-Duca : " Nu, fără răutate, fiindcă d-ta , d-le Zelea Codreanu, nu erai pe atunci în secretele zeilor -am auzit, zic, că d.Zelea Codreanu a vorbit de rolul MSR Ferdinand , în înfăptuirea reformelor.

"Marea fericire a României , în epoca în care reformele s-au impus ca o necesitate politică și socială, a fost tocmai că Regele Ferdinand a înțeles , ca nimeni altul, necesitatea acestor reforme și guvernul Național-Liberal de pe atunci - din care eu am avut onoarea să fac parte - n-a avut sprijin mai mare, mai înțelegător și mai deplin , în fiecare clipă, pe chestiunile democratice de tot felul, pînă și pe chestiunea exproprierii subsolului, decît din partea MSRegelui Ferdinand I . "

[Dar....]

"Dacă regele Ferdinand ar fi însă printre noi, cu simțul de dreptate care l-a caracterizat , El , cel dintîi, ar protesta cînd i s-ar atribui numai lui meritul reformelor ,

și aceasta din două motive : întâi, pentru că Regele Ferdinand știa că în momentul în care reformele au fost aduse de Brătianu , nu El era Regele României , era unchiul Său, Regele Carol I .

Bătălia cea mare , pe care Ionel Brătianu a trebuit să o dea pentru a pune reformele pe terenul realizărilor practice, nu a dat-o cu Regele Ferdinand, ci cu Regele Carol, și aici iarăși sunt dator să aduc un omagiu bătrînului suveran , care, la sfîrșitul glorioasei sale domnii , după ce ani de zile s-a opus acestor reforme, nu a voit să închidă ochii înainte de a le fi văzut realizate.

Știi, dle Mihalache, care era formula Regelui Carol ?

/Zicea : <da, m-am opus acestor reforme ani de zile, dar astăzi nu sunt destul de lipsit de simțul realităților, ca să nu văd că aceste reforme se vor impune în curînd .[....]

nu vreau să las succesorului Meu această chestiune deschisă, fiindcă este o chestiune prea gravă pentru un început de domnie. Prefer ca eu, cît voi trăi, cîtiva ani, fiindcă sunt de peste 75 de ani, să o rezolv și să iau o atare grijă moștenitorului meu. >

/ Regele Carol, în septembrie 1913 : < Guvernul conservator, compus din două ramuri , care nu se înțeleg între ele, nu va putea merge înainte și va trebui să veniți dvs, liberalii, la putere. >

/ Ionel Brătianu i-a răspuns : < Sire, nu vin la guvern decît cu o singură condiție : să pot înfăptui reformele .Altminteri nu iau puterea. >

/ Bătrînul Rege , care era un om foarte cumpănit în gândurile lui, a cerut să mai reflecteze și în noiembrie sau decembrie - în notele mele aș putea găsi data exactă- bolnav fiind, l-a chemat pe Brătianu și i-a spus : < M-am gîndit, îți acord reformele , pregătește-te să vii peste cîteva săptămîni la guvern . > [.....]

"Prin urmare , Regele Ferdinand nu putea să tăgăduiască meritul nostru , fiindcă știa că chestiunea fusese hotărîtă înainte de venirea sa la Tron, de către predecesorul său. (p. 590)

IGDuca / 1 sept . '32

■ Reformele -Parlamentul de la Iași

(replică lui Mihalache, Socor etc etc) -continuare -

-Mihalache : "Vorbiți de colegiul unic ? [...] Dar pentru Dumnezeu, este un lucru important în ajunul războiului, nu aveți curajul să vorbiți de votul universal !

Este un lucru important ! "

-Duca : " Le-am amînat , fiindcă conservatorii ne-au amenințat că , dacă vom veni cu aceste reforme, profitînd de apropiata perspectivă a războiului, vor dezlănțui o luptă împinsă pînă la un adevărat război civil "(exclamații ironice la PNT)

A ! Vă este ușor d-voastră, feciori de bani gata ai reformelor, să vorbiți și să rîdeți astăzi. (" lupta sălbatecă " dusă de Nicu Filipescu ; "deslănțuirile violente" ale lui PPCarp, Alex.Marghiloman, Titu Maiorescu)

Brătianu și-a zis : < Cum am să intru eu în război, cu o țară în răzvrătire politică, pe chestiuni interne de această însemnătate ?

Mai bine amîn reformele cîtăva vreme, pentru că ele se vor impune, mai mult încă, sub presiunea războiului și voi putea astfel să le realizez într-o măsură mai largă ...>

"Am venit la Iași , și acolo s-a deschis Parlamentul, în decembrie ,cîteva zile după căderea Bucureștilui. S-a discutat Mesajul Regal.

Ciorna acestui Mesaj a fost redactată de mine.

Prin urmare, eu nu vorbesc din auzite ,vorbesc din ceea ce știu, vorbesc întemeiat pe fapte, la care am avut marea cinste de a fi părtaș.

În textul acestui Mesaj am pus această frază - a fost scrisă de mîna mea -

că, astăzi , mai mult decît oricînd, se impune ca să realizăm reformele anunțate la 1914 , și pe temeiul cărora a fost convocată Constituanta " ...

-Em.Socor : Dar s-au anunțat în 1914 ?

-Duca : " ... am pus această frază în Mesaj, și cînd s-a dus Brătianu cu Mesajul la Regele Ferdinand , spre a-l supune Înaltei Sale aprobări,

Regele s-a grăbit să primească și să subscrie fraza aceasta înscrisă de noi.

Iată de ce , iarăși, Regele Ferdinand , nu putea să conteste meritul și inițiativa noastră în această chestiune. Dar , mai departe, cînd regele Ferdinand a rostit discursul său de la Răcăciuni-să-ți mai dau încă un amănunt , d-le Mihalache, e bine să-l știi ! -

a fost discuțiune violentă în Consiliul de Miniștri . Take Ioneascu a protestat și a spus :< cum și-a însușit Majestatea Sa dreptul să angajeze guvernul pe chestia reformelor ,căci noi nu suntem un guvern Național-Liberal, suntăm un guvern național, și dacă dvs,

liberalii, sunteți pentru reforme și le vreți largi.
noi, Partidul Conservator, avem concepțiile noastre și , oricare ar fi evenimentele,
nu putem renunța așa de ușor la ele. Încă odată, cum a putut Majestatea Sa să-și ia
acest angajament , fără să ne fi consultat și pe noi , în prealabil ? >

Și atunci, știți ce a răspuns Brătianu ? : < Dar d-le Ionescu, Majestatea Sa n-a făcut,
în discursul de la Răcăciuni, decât să parafrazeze fraza care era în Mesajul Tronului , pe
care d-ta l-ai iscălit alături de mine.>

Și astfel, Take Ionescu a trebuit să renunțe la acțiunea pe care o începuse ,
și s-a convins și el că nu se mai pot amâna reformele .

Acesta este adevărul istoric. Încă o dată vă spun : ar fi bine să nu mai veniți cu
această chestiune , și n-o mai tratați , pentru respectul cuvenit adevărului istoric ,
cu atîta violență și patimă. " (p. 591)

[-----]

I.Mihalache / 1 sept.'32

▣ PNL -reformele democratice

(replică la replica lui Duca)

-I.Mihalache : " Dlor deputați, din amănuntele pe care ni le-a dat d.Duca ,
am constatat mai întîi, că d-lui n-a vorbit de ce nu a fost dat votul universal și
exproprierea largă a celor 2.600.000 , adică a celor două reforme venite după război, ci a
arătat de ce nu a putut fi realizat colegiul unic și exproprierea îngustă , care fusese
promisă prin scrisoarea lui Ioan Brătianu , din 1913, iar că acestea nu au putut fi date,
din pricină că PNL nu a avut libertatea de acțiune : s-a temut de Partidul Conservator. "

-IGDuca : " Aceasta era o concepțiune mare, de om de stat ,
d-le Mihalache, ridică-te mai sus, pentru Dumnezeu ! "(aplauze la PNL)

-Mihalache : " Dle Duca, eu sunt convins că, dacă PL exista o profundă și sinceră
convingere , dacă era omogenitate de vederi, dacă era unanimitate de vederi, pe aceste
mari chestiuni, PL, care nu s-a împiedicat de Partidul Conservator în alte împrejurări, nu
era să se împiedice tocmai pe aceste mari probleme, și cînd avea atîtea sute de mii de
țărani în spatele său. (aplauze la PNȚ)

pe care-i putea porni , cu și mai mare entuziasm la război.

Dvs trebuia să ne fi arătat de ce PL nu a realizat , nu colegiul unic,
ci sufragiul universal, pe care-l avea înscris de aproape 30 de ani, în program
și exproprierea largă , cu care se laudă acum, decât după război.

Aceasta să o facă istoricii dvs. Pînă atunci , noi știm un lucru : unul dintre istoricii noștri
de astăzi, d.lorga,a făcut altfel povestea acestor evenimente,
fiind față și d-voastră . (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 591)

Mihalache / 1 sept.'32

▣ Regele Ferdinand și reformele.

" Și pentru că aici este vorba de amintiri istorice și de omagiul care s-a adus Regelui
Ferdinand , omagiu la care și noi ne alăturăm, țin de datoria mea să vă spun
ce mie mi-a spus Regele Ferdinand , într-o audiență textual :

< reforma votului universal și a exproprierii , Eu, Regele Ferdinand , le-am făcut >

(aplauze la PNȚ) (p. 591)

Mihalache / 1 sept.'32

▣ PNL: reformele , războiul

(contra-replică la replica lui Duca)

" Dle Duca, voi fi fericit ca istoricii d-voastră să mă convingă că am fost înșelat .

Deocamdată, pînă acum , tare nu știu de ce ați pus în program votul universal și l-ați ținut
30 de ani nerealizat.

Ca reprezentant al clasei țărănești , știu că în realitatea zilei și în realitățile noastre
sociale , această clasă țărănească nu a avut nici o deosebire de tratament

în raporturile cu clasa conducătoare din trecut și cu viața politică ,

între Partidul Liberal și Partidul Conservator "(aplauze la PNȚ)

Și, ca să punem punct : știm că , 1907 și 1916, adică așa cum ne-ați dus pregătiți de
război, o fi aparținînd și Partidului Conservator, dar în proporția în care a guvernat țara;
restul vă aparține d-voastră "

(aplauze prelungite și îndelung repetate la PNȚ) (p. 591)
[-----]

IGDuca / 1 sept.'32

▣ Curentele din PNL - reformele

(replică la noua replică Mihalache)

Mihalache a spus că PNL nu a făcut reformele, nu din cauza opoziției PC, ci
din cauza existenței a mai multe curente în PNL.

El se simte obligat ca, din acest p.d.v., să aducă un omagiu PNL , pentru momentul 1913."Ionel Brătianu a convocat partidul , după ce a scris istorica sa scrisoare , și a spus membrilor lui de toate categoriile , și celor bătrâni, și proprietarilor de zeci de mii de pogoane, și tineretului generos :

< acesta este programul meu , cu acest program guvernez, dacă mă ajutați ,
dacă nu, să mi-o spuneți categoric și eu mă retrag din viața publică.>

(aplauze la PNL)

-Mihalache : I-am adus omagiul pentru aceasta .

-Duca : "De unde vine mândria mea ? Eu nu m-am mirat atunci ,
că tinerimea generoasă și-a dat aprobarea ei acestui program înaintat de reforme ;
mândria mea provine din faptul că am văzut , cu o spontanietate admirabilă,
pe toți bătrânii partidului, de la bătrînul Costescu-Comăneanu , care avea aproape 80 de
ani, pînă la Alexandru Filipescu de la Vlașca , care avea 45.000 de pogoane de pămînt,
pînă la Ionel Dinu Mihail, care avea 80.000 de pogoane de pămînt,
i-am văzut pe toți , în unanimitate , fără să fie nevoie de nici o presiune asupra lor
- vă afirm în mod solemn : de nici o presiune - pe toți aceștia i-am văzut
dând adeziunea lor întreagă lui Brătianu și fiind susținătorii reformelor ,
tot atît de hotărît ca și tinerimea generoasă. " (aplauze prelungite la PNL)
Și , ca să conchidem .D.Mihalache crede că este foarte abil cînd mereu repetă :ați vrut
colegiul unic, nu vot universal .

" De sigur, era vorba de o problemă în plină evoluțiune [...] ea își urma fatal drumul ei.
Omul de stat nu poate să realizeze dintr-odată toate concepțiile lui.

Numai naivii , numai nepregătiții în politică , își închipuie asemenea lucruri și își
facasemenea iluzii ." (aplauze la PNL)

-I.Mihalache : " Timp de 30 de ani , votul obștesc a fost numai în programul naivilor din
partidul d-voastră ? "

-IGDuca : "O asemenea concepție nu era permisă unui om cu înțelepciunea și
experiența politică a lui Ionel Brătianu și nici regele Carol nu ar fi permis ca această
chestiune să se rezolve în vremuri normale, fără o fatală evoluție. [.....]

PNL a reprezentat întotdeauna progresul, nici o dată măsurile restrictive.
Dle Mihalache, de aceea ai să te trudești încă atîtia ani , cît vei mai trăi,
să ne iei acest merit " [!!]

-Mihalache : Am ceva mai bun de făcut

-Duca : Dar îți declar dinainte că nu vei reuși, fiindcă sunt adevăruri istorice
mai puternice decît voința și decît patimile d-tale " (apaluze la PNL) (p. 592)

[-----]

Gh.Brătianu / 1 sept .'32

▣ PNL- reformele democratice

(replică la opiniile lui Mihalache) Vezi pe larg și context la fișier PNL-1

[LD : atitudinea lui este dramatică, paradoxală față de confruntarea dintre PNȚ și
PNL-ducist. Ca și cu alte prilejuri, ocolește , ignoră , existența celui alt partid, vorbind
parcă în numele unuia singur !]

C.Toma a prezentat opera partidului Liberal.El nu va reveni. Nu se va pronunța
nici asupra chestiunilor discutate , pînă în acel moment, în Cameră .

" Scopul meu este însă să protestez cu toată vehemența și cu toată indignarea
împotriva falsificărilor istorice cari se încearcă atunci cînd se contestă meritele Partidului
Liberal , și ale marilor săi conducători de altă dată ,
în chestiunea ridicării morale și materiale a păturii țărănești din această țară. (aplauze la
PNL) Dle ministru Mihalache , ați citat adineauri părerea d-lui Iorga.

" Însă , în această chestiune , ca și în altele mai recente, ca și în "Doi ani de restaurație" , d.lorga este stăpînit de aceeași patimă , de aceeași vâltoare de luptă pătimășă , care întunecă vederile acestei Adunări "

"Asupra acestei chestiuni, nu din patimile care vă frămîntă , aici, va ieși adevărul.

Istoria se va pronunța asupra ei , cu toată obiectivitatea și cu toată seninătatea care o caracterizează.

Dați-mi voie să conchid printr-o întrebare : această discuție istorică , asupra unor fapte care stau deasupra îndoielii și nici nu ar mai trebui să formeze obiectul preocupărilor Adunării , este oare singurul obiect al dezbaterilor noastre ?

D-lor, reformele de cari s-a vorbit și de care se vorbește mereu, reformele acestea care ne sunt scumpe, ca și amintirea acelor din inițiativa cărora s-au înfăptuit , sunt amenințate în cauzele , în efectele și esența lor, de criza grozavă care ne apasă . (aplauze prelungite la P NL) [-----] Acestea am avut de spus."

[-----]

-I.Mihalache : " Fac un apel la d.Brătianu , care este istoric, ca în preocupările d-sale de istoric- și fac un apel și la ceilalți istorici - atunci cînd vor judeca trecutul țării noastre și activitatea pe care au desfășurat-o guvernării noastre , pînă la Unire,

să rezerve un capitol prin care să explice viitorului ,

cum se poate ca în România să existe pe un pămînt atît de bogat ,

cea mai săracă clasă țărănească ? (aplauze, bravo , la PNȚ)

Cum se poate ca, după atîția ani , după atîtea decenii de fericită guvernare liberală,

să avem în România cea mai mare mortalitate și cel mai mare analfabetism din Europa ?

Atîta și nimic mai mult." (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 592)

[Șt.Cicio - Pop anunță că nu va mai îngădui întreruperi . Se ia o pauză .

V.Rădulescu reia discursul.]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ Adevărul ? Sarcina istoricilor

(după replicile lui Duca și Gh.Brătianu , contrate de Mihalache)

[LD : reține ! atît de rar ai găsit preocupări pentru adevărul istoric ! Nu știu ce profesie avea acest Rădulescu]

-V.Rădulescu : " Dle președinte, d-lor deputați,lunga incursiune în domeniul istoric, pe care a făcut-o d.Duca, nu m-a convins în ceea ce privește adevărurile istorice , pentru că chiar d-sa a recunoscut că cele două reforme au fost impuse de vreme.

Mi-a mai dovedit această lungă incursiune un lucru, că istoria nu trebuie scrisă

de acei cari participă la evenimente , istoria este scrisă mai târziu ,

cînd faptele vor putea fi privite sub o anumită perspectivă ,de acei oameni

cari vor putea să aibă note de la toți cei ce au luptat între dîșii ,

" În orice caz, d-lor, dacă istoria va contesta paternitatea Partidului Liberal,

în ce privește cele două mari reforme, un singur lucru este hotărât și lămurit ,

și acest lucru nu este nevoie să ni-l lămurească nici d.Duca, nici d.Brătianu[.....] că votul universal a fost escamotat de Partidul Liberal (aplauze la PNȚ)

că timp de 10 ani țara întreagă a fost batjocorită , că nu au fost alegeri libere și

că votul universal a fost un simulacru.

" Nu avem nevoie , pentru această chestiune , de cunoștințele istorice ale d-lui Duca

pentru că aceste lucruri le cunoaștem noi , cari am fost martori ai acestor scene.

(apalauze la PNȚ) "Oricare ar fi fost partea de contribuție ,

ea a dispărut prin modul cum s-a comportat Partidul Liberal față de ele. [...]"

(p. 593) V.Rădulescu - Duca, Gh.Brătianu - - Mihalache / 1 sept.'32

38) Al.Vaida -Voevod (premier, ministr.de Externe) -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32, p. 607- 616)

Vaida / sept.'32

▣ PNL Ducist

[LD : face bășcălie, calambururi ; este dușmănos, pățimaș, rău ; nu se ridică la înălțimea

rangului la care ajunsese. Trebuie să reproduc toată această filipică de cafea , pentru a-i detecta substratul ? Cum voi trata acest personaj politic , "homo regius " , care și-a asumat acest rol distructiv al PNL, și apoi se va despărți și de PNȚ ?

Din p.d.v. tactic, el flatează noua formațiune a lui Gh. Brătianu, îi sugerează chiar perspectiva de a deveni partid de guvernământ, în rotativă cu PNȚ .]

"Partidul Ducist Liberal reprezintă niște tradițiuni pe care partidul nostru le-a condamnat și combătut . Reprezintă lumea veche, lumea care se mai zbate să-și salveze viitorul, ceea ce nu se poate - în lupta pentru existență. După a mea convingere , Partidul acesta este menit pierii ,pentru că misiunile pămîntești el și le-a împlinit." (aplaude prelungite pe băncile majoritare) [-----]

Vaida / 2 sept.'32

▣ PNL-georgist

- Vaida : " Sper că acest Partid Liberal [arată spre PNL-g] s-a debarasat de metoda aceasta.[de întrerupere] Sper aceasta , fiindcă pînă se va întări un alt partid de guvernământ, trebuie să existe un al doilea , gata să ia guvernarea, când partidul nostru se va retrage de la conducerea țării , căci în țara noastră este firesc să fie o alternanță apatidelor de guvernământ.

Moștenirea d-voastră domnilor, a oamenilor mari din PNL , ca o tradiție sfîntă , da, aceasta să obțină acest partid în status nascendi

dar ferească Dumnezeu să ia metodele și obiceiurile dvs. " (arătînd spre PNL-d)

"Recunoscînd prin urmare , Partidului Liberal toate meritele posibile și imposibile pe cari le revendică pentru el , încheiu cu trecutul și voi să mă restrîng la prezent. "

(p. 610 - 611) [-----]

Vaida / 2 sept.'32

▣ Monarhia - PNL ; Duca - Carol II

▣ Monarhia - PNȚ ; Maniu - Carol II

[LD : deși discursul, apoi polemicile , ating , deseori , penibilul , - poate și din cauza restricțiilor privind discutarea publică a Monarhiei - ele sunt semnificative și scot la suprafață mentalitatea corifeilor. . Din păcate, pe "dovezi " de acest fel , va trebui să sondez , totuși, substratul profund uman, al acestor relații.

Afîta stăruință se pune pentru a transmite lui Carol nu atât mesajul de supunere , cât de a "demasca " adversarul pentru absența acesteia .]

-Vaida :Apoi d-lor, de ce i-au trebuit aceste premise d-lui Duca ? Ca să poată veni după aceea cu tunul cel mare și cu clopotul argintiu , să afișeze dinasticismul și loialitatea partidului Liberal . (ilaritate la PNȚ)

Anume , să arate cum marele Rege Carol , la cutare ocazie , a cedat în fața lui Ion Brătianu ,cum Marele Rege Ferdinand , la cutare ocazie , a trebuit să se supună ori să cedeze voinței lui Ion Brătianu și d.Duca să încheie capitolul , făcînd apologia patriotismului dinastic al Partidului Liberal. D.Duca a continuat , într-un ton patetic, care mie îmi place foarte mult la d-sa ; dar cum este vorba veche din Sfînta Scriptură :

< Glasul este al lui Iacob, brațul este al lui Eșeu > (ilaritate, aplauze la PNȚ)

Și, d-lor, vorba d- lui Duca : enunțarea este una, aplicarea este alta.

(ilaritate, aplauze la PNȚ) D.Duca a enunțat idei frumoase și cred că din Saulus , cu adevărat a devenit Paulus... (ilaritate, aplauze la PNȚ) [-----]

" Și vedeți, dlor, după acest discurs cu tirade frumoase , cînd am plecat acasă ,m-am oprit la statuia lui Ion Brătianu , căruia nu-i precupețesc nici eu să-i zic < marele Ion Brătianu > , și nu el este de vină dacă cei din posteritate s-au condus după altă mentalitate , cînd i-au făcut statuia.

Noi am auzit aici pe d.Duca , cîntînd ca un tenor, frumos de tot, sentimentele față de Marele Rege Carol și Marele Rege Ferdinand , dar , din Dealul Mitropoliei am lăsat gîndul să zboare peste plaiurile și munții României Mari și, dlor, n-am găsit nici cea mai modestă statuie a Marelui Rege Carol sau a Marelui Rege Ferdinand.!" Am găsit însă o statuie , mare de tot, a lui Ion Brătianu "

[-----]

Șeful dvs a ținut acel discurs poetic despre sentimentele lui dinastice :

a vorbit despre cei doi mari Regi .Atunci, negăsind nici o urmă de statuie a lor, m-am dus la statuia lui Ion Brătianu , sperînd să găsesc acolo ceva.

Și am găsit o inscripție :< Ion Brătianu > și câteva reliefuri.

Unul dintre ele , reprezintă primirea în țară a regelui Carol, prin Ion Brătianu :
 Ion Brătianu, destul de mare , în front, iar Regele Carol mititel , cam așa ,
o fi de vreo 5 centimetri ! (mare ilaritate, aplauze la PNȚ)
Atîta urmă a știut să rezerve Partidul Liberal pe statuia lui Ion Brătianu,
Marelui Rege Carol , pe care l-a glorificat, ieri, d.Duca .[-----]
 -Vaida : "Dl'or să arăt însă cum ați procedat d-vs. cu marele Rege Carol , glorificat ieri de
 d.Duca. Toată onoarea lui Ion Brătianu ,tatăl, atîta cît se poate da.Dacă dvs.ați
 dispăre,partidul nostru are datoria să peregrineze la casa lui Ion Brătianu, tatăl.
 Aceasta este una.Dar pentru generațiile actuale , de ce falsificați istoria ? "
 -Leonte Moldovan : Noi ? Dvs o falsificați zi de zi.
 -Vaida : " Cum n-o să falsificați istoria pentru generațiile viitoare , dacă astăzi cutezați s-
 o falsificați în felul acesta ?Iată anume : inscripția pe o casă :
<Aici a fost casa în care a trăit Ion C.Brătianu , întemeietorul independenței și Regatului
Român și Ion I.C.Brătianu , făuritorul Unirii tuturor românilor. >
 -Leonte Moldovan : Nu este așa ?
 -I.Mihalache : "Nu este așa.Este cea mai mare îndrăzneală. " (aplauze, proteste ,
 încrucișate .Mare zgomot)
 -Vaida : "Desigur , casa în care s-au născut , ori în care au trăit cei doi Brătieni ,
 merită o tablă comemorativă de bronz. Dar nu ei sunt de vină că
 în dvs. în moștenitorii lor politici , s-a stins sentimentul justei proporții și că dvs.
 nu v-ați dat seama că mai mare onoare le-ați fi făcut celor doi Brătieni dacă ați fi zis :
< cu ajutorul sângelui vărsat de țărâniea română , în frunte cu Regele Ferdinand ,
întemeietorul adevărat al României Mari .> (aplauze la PNȚ, PT, LANC)
 [-----]
 Vaida / 2 sept.'32

■ Ardeleni-Regăteni

[LD Atenție ! Este pentru prima oară cînd în limbajul lui Vaida
 apar nuanțe xenofobe, de natură rasistă și economică,
 pe care le plasează ca argument al neunirii PNR cu PNL !
 Bine-nțeles, el nu nu extinde această "judecată " , și la situația din Ardeal !]
 -Gh.Brătianu : " Dvs ați amintit de relieful de pe statuia lui Ion Brătianu .
 Este adevărat că acolo lipsește ceva : lipsește o inscripție care să
 amintească sentimentele pe care încă de la 1859 ,
Ion Brătianu le-a arătat Românilor din Ardeal." (aplauze la PNL)
 - Vaida : " DieBrătianu, de cînd eram copil , eu am început să pricep, în casa
 părintească și a moșului meu, că două nume erau pomenite , două figuri mari erau
 sărbătorite , afară de Regele Carol, prin tablourile cu Plevna, cu trecerea podului la
 Calafat și cu toate celelate :era bunicul dtale, Ion Brătianu și Kogălniceanu. " [.....]
 Dar dați-mi voie, după România Mare , am făcut o altă experiență.
 Studiind situația din țară , am văzut că a fost o întrelăsare , nu vreau să zic cu
 premeditare , dar o întrelăsare catastrofală pentru această țară.
 Fiindcă, pe de o parte , se vorbea de unirea națiunii , de altă parte ,
pregătirile nu s-au făcut , iar în ce privește poporul de aici , de baștină,
a fost copleșit de elemente eterogene , de elemente neautohtone...
 -Voce : Țigani !
 -Vaida :de elemente neromâne , datorită înlesnirii pe care le-a făcut-o Partidul
Liberal ,Așa încât , noi, Ardelenii, cînd am trecut aici ,
cu sentimentul că noi trebuie să mergem alături cu Partidul Liberal,
 dată fiind evoluția noastră cu desăvîrșire democratică și legătura noastră sufletească ,
 și de sînge, și de interese de comunitate desăvîrșită , cu țăraranii de la noi,
am ajuns să mergem în contra liberalilor , luînd asupra noastră toate persecuțiile ,
împreună cu Partidul Țărănesc , cu care am fuzionat "(aplauze prelungete la PNȚ)
Da, pentru trecutul istoric , recunoștință cîtă vrei.
 Niciodată nu vreau să cred că Ion Brătianu , tatăl, a zis : Ardealul fără Ardeleni .
 Am rezistat să-i dau crezămînt [-----]
 "Dacă nu am intrat în Partidul Liberal și am susținut lupta alături de Partidul Țărănist,
 timp de 10 ani, noi am avut parte , nu de dragostea frățească la care ne așteptam,
ci de cele mai crude persecutări și de cele mai mari calomnii."
 (aplauze prelungete la PNȚ) Toată recunoștința trecutului istoric :
toată recunoștința lui Ion Brătianu tatăl, și lui Ion Brătianu , fiul.

[...]dar sub raportul prezentului, a fost un adevărat martiriu. "(p. 615)

[LD : există o limită în toate ! Vaida depășește această limită . Ce loc sa-i acord în interbelic ? Ei vorbește , încă , în 1932 , de "poporul vostru " (regățenii) și "poporul nostru " (ardelenii) Cît despre acuze ...citează-le pur și simplu]

-Vaida : Ați comis cele mai mari crime ... [-----]

" Mai cutezați să vorbiți de unire sufletească , dvs care ați făcut totul pentru a ne sărăci , pentru a ne nimici ? Pentru că erați obișnuiți să fiți exploatații fără milă ai poporului vostru [???] , tot așa ați voit să procedați și cu noi. " [-----]

(aplauze la PNȚ , proteste la PNL ; mare zgomot)

-G.I.Brătianu : "Dle președinte al Consiliului , țin de datoria mea - și aceasta este ultima întrerupere pe care v-o fac -țin de datoria mea să protestez în contra cuvintelor pe cari le-ați folosit la adresa Partidului Național -Liberal , referindu-vă la o perioadă dintr-un trecut pe care-l revendicăm și noi cu toată hotărîrea . De altfel , să-mi dați voie să vă amintesc că , în această perioadă chiar la care vă referiți , și anume anul 1922 ,d-voastre ați fost aproape să ajungeți la o înțelegere de guvernare cu PNL ,de sub președinția tatălui meu, Ioan Brătianu."

(aplauze la PNL) [Gh.Tătărescu cere și el cuvîntul , dar Cicio -Pop și Vaida nu-i îngăduie] [-----]

-Vaida : "Programul era cu totul diferit de-al d-voastră. [...] nu uita că eu am fost martor ,că am fost unul dintre cei care au dus discuția ; [.....] d-tale îi recunosc , poți să știi ceva . Lucrurile nu au stat așa , iar comedia aceea , care se repetă întruna , că pentru nu știu cîte mandate , noi n-am fuzinat , a fost o insinuaare făcută într'adins ca să puteți să diminueați importanța nesuccesului și aceasta s-o puneți în contul nostru .

Atunci d.lorga a spus vorba aceea clasică , în timp ce noi aveam discuțiuni , și când am fost la d-sa cu încă un reprezentant al partidului nostru , nu știu sigur dacă cu d.Mihai Popovici sau cu d.Sever Dan , atunci ni-a spus d.lorga : < uitați-vă , nu faceți nici un pas fără mine ,pentru că eu am sânge bizantin , sânge de fanariot- uită-te la portretul aceasta , cu camilafca cea mare pe el -eu am sânge de fanariot și eu știu cum trebuie procedat cu liberalii , iar voi ardelenii sunteți niște proști pe cari liberalii îi vor trage pe sfoară > . Așa ni-a vorbit d.lorga .

Ei bine , noi n-am făcut pe proștii - dacă vreți - dintr-o sinceră convingere de adînc ideal politic ; noi am ținut seama de un interes mare politic , fiindcă altfel ne-am fi desfăcut de interesele poporului nostru , care ne-ar fi întors spatele .

Acesta este adevărul. " (aplauze prelungite la PNȚ ; proteste la PNL) (615)

Vaida / 2sept.'32

39.) Program de guvernare, PNL -Duca (1 oct.'32)

Ședința CCal PNL , 1 oct.'32

(BCS , Fond St.Georges , pach. XLV , ds. 4)

[LD : revezi momentul conjunctural , legat de seria de "crize " cu care era confruntat guvernul Vaida ,care putea îndritui PNL ... să considere posibilă o cădere de guvern . Este de admirat seriozitatea cu care PNL și-a pregătit , întotdeauna , programele de guvernare .]

✧Manolescu -Strunga ✧ C.I.C. Brătianu ✧ I.G.Duca

✧ IGDuca, CICBrătianu, Gh.Tătărescu ✧ Gh.Tătărescu ✧ Eug.Titeanu ✧ IGDuca

✧IGDuca ✧ Gh.Tătărescu, R.Franasovici

În ședința din 1 oct.'32, CC al PNL a aprobat acest program :

1. Aplicarea sinceră a regimului constituțional

prin respectarea prerogativelor tuturor puterilor constituționale , cu eliminarea exceselor care a scoborât prestigiul Parlamentului.

2. Întărirea ideii de autoritate , măcinată de guvernările precedente .

Combaterea fără șovăire a tuturor curentelor răzimate pe ura de clasă

[vizat curentul comunist] și de rassă [vizat curentul legionar și cuzist]

și cari , lăsate libere și uneori susținute de ajutor străin ,

ar putea primejdui unitatea statului , pacea socială și libertățile publice cheazăuite de așezământul constituțional "

3. Pedepsirea , potrivit unei proceduri accelerate , a acelor ce au păgubit , prin fraudă și abuz , statul , județul , comuna .

4. Curmarea excesului de legiferare care a dezorganizat viața Statului

și a creat haos legislativ.

5. Simplificarea aparatului administrativ.

6. Rezolvarea problemei conversiunii datoriilor agricole prin reducerea creanțelor.

7. Revenirea la principiile care au stat la baza politicii PNL, realizarea bugetelor echilibrate, reducerea impozitelor, la puțința de plată a contribuabililor.

8. Așezarea agriculturii pe primul plan al acțiunii de stat și susținerea ei împotriva crizei în care se zbate, prin raționalizare, sporire cantitativă și calitativă a industrializării.

9. Refacerea industriei naționale și a comerțului românesc, distruse de politica de nepricepere și de sistematică persecuție a guvernelor național-țărăniști. Bogățiile naționale vor fi puse în valoare, pentru ca astfel Statul nostru să rămână cât mai puțin tributarul industriilor străine. Legea încurajării industriilor, va fi adaptată nevoilor actuale.

Un "Mare Consiliu Economic" (asociații industriale, comerciale, agricole, profesionale și muncitorești) va constitui organul consultativ al guvernului, pentru îndrumarea vieții economice.

10. Realizarea unei politici sociale, care să asigure clasei muncitorești condiții de viață cerute de năzuințele timpului, de prețuirea muncii și de respectul muncii omenești.

11. Reorganizarea serviciilor de sănătate publică, cu atenție pentru asistența medicală la sate.

12. Ameliorarea și modernizarea mijloacelor de transport.

13. Promovarea dezvoltării culturale sub toate formele.
Se va realiza integral principiul obligativității învățământului primar.
Toate jertfele pentru lichidarea analfabetismului.
Dezvoltarea învățământului agricol, profesional,
pentru a opri sporirea proletariatului intelectual.
Burse pentru elevii și studenții capabili.

14. Consolidarea raporturilor de armonie și de bună înțelegere între bisericele naționale, asigurarea rolului precumpănitor bisericii ortodoxe [!!!]

15. Întărirea prestigiului magistraturii și justiției.

16. Continuarea politicii de largă libertate față de minorități, de frățescă colaborare cu ele.

17. Ajutorarea provinciilor unite prin repararea nedreptăților trecutului și prin întărirea stării lor materiale și culturale, cu deosebire în regiunile de munte.

18. Întărirea armatei, față de care nu se va cruța nici o jertfă.
"Organizarea integrală a națiunii în vederea apărării naționale",
organizarea instrucției preregimentare a tineretului,
reducerea serviciului militar sub arme - odată cu această reformă -
sporirea numărului reangajaților, înzestrarea grabnică a armatei cu întreg
armamentului și toate mijloacele cerute de tehnica modernă,
dezvoltarea industriei militare - distruse de guvernațiile național-țărăniști -
și adaptarea industriei private la misiunea ce ar avea de îndeplinit în caz de război
înzestrarea aviației militare, pregătirea în vederea războiului chimic "

19. Continuarea politicii externe urmată de la război și până azi, pentru consolidarea
păcii și menținerea tratatelor existente. "România va căuta să întrețină raporturi
prietenești cu toate statele, asociindu-se totdeauna tuturor inițiativelor ce vor avea de
scop statornicirea raporturilor de înțelegere între popoare și de concordie națională "

20. Credincios politicii de independenței financiare și de demnitate ...
PNL va face toate eforturile ca țara să recapete prestigiul.
"România nu poate rămâne o insulă izolată în mijlocul marilor prefaceri care se petrec
sub ochii noștri. Credințe și orientări noi străbat omenirea;
formule și idealuri noi de organizare economică și socială își fac drum.
Fără a aluneca pe calea experiențelor neverificate,
PNL nu va șovăi însă, să adopte reforme care, compatibile cu statul nostru național, monarhic, constituțional și cu geniul poporului român, vor pune țara noastră în pasul transformărilor menite să înzestreze societățile cu o mai rațională organizare și cu o mai dreaptă alcătuire." În numele PNL, I.Gh.Duca

Program de guvernare PNL / 1 oct.'32

▣ **Manolescu -Strunga** (intervenție) - pledoarie pentru industrializare

N.Penescu (PNT) , la Conversiune , 2 oct.'32

▣ **C.I.C. Brătianu** - pledoarie pentru conversiunea datorii agricole,

fără distrugerea creditului . - la Conversiune - 4 oct. '32

▣ **I.G.Duca** - în apărarea Creditului Funciar Rural , 5 oct.'32.

la Conversiune , intervenție în discursul lui **Pomp.Ioanițescu** .

Guvern Maniu .Legislatura II .Sesiunea ordinară . 15 nov. -dec.'32

Vezi la fișier PNL- IV :

▣ **IGDuca, CICBrătianu, Gh.Tătărescu** la ședința CC al PNL, 15 oct.'32

Moțiune : Răsturnarea guvernului ! Program de salvare națională .

Vezi și la fișier PNL- V : Răsturnarea guvernului !

▣ **Gh.Tătărescu** , discurs la mesaj, // regimul PNT // , 22 nov.'32

▣ **Eug.Titeanu** , discurs la mesaj, // "ciclul " Maniu // , 16 dec.'32

▣ **IGDuca** , discurs : debarcarea lui Maniu , revenirea Vaida , 31 ian.'33

Guvern Al.Vaida .Legislatura II.Sesiunea ordinară - continuă , 1ian-apr.'33

Vezi și la fișier PNL- V : Răsturnarea guvernului !

▣ **IGDuca** : la introducerea stării de asediu : contra comunismului, 3 febr.'33

▣ **Gh.Tătărescu, R.Franasovici** : la modificarea Legii Mârzescu :

contra extremismului de dreapta și de stânga , febr.-mart .'33

40. **Ștefan C.Ion** , senator : modificări la Legea Cooperăției, Senat , 28 mart.'33

Preocupările PNL pentru cooperăția satească ; evoluție 1916-1928 ;

Critica politicii PNT ; critica lui Mladenatz

(DS, MO 38, șed. din 28 mart.'33, p. 1366-1369)

Ștefan C.Ion / 28 mart.'33

▣ Legea cooperăției

[În numele PNL, în finalul discursului, anunță că nu va vota legea]

Este a doua modificare a legii cooperăției (1929, 1930) , modificări necerute "de jos" ,ci impuse " de sus" . În tradiția cooperăției românești, legile sale erau discutate în prealabil de congresele cooperatorilor, întruniți pe regiuni .

Se modifică peste 20 de articole, fără să se fi pus față-n față textele .

Prin proiectul d-lui Nițescu , privind Legea din 22 iul.'31 (Sisești) -

asociațiile agricole -nu face decât să consacre o situație de fapt.

" Dacă ați făcut bine sau nu , prin această măsură legală,

desființând prea repede ceea ce a săvârșit predecesorul dvs ,

înainte de a se fi putut aprecia roadele unor astfel de asociații ... urma va alege "

Ștefan Ion / 28 mart.'33

▣ Etatismul legislației PNT

Expunerea de motive este obscură și nelămurită ca să ne dăm seama.

"Amestecul Statutului este prea vizibil și prea puternic , pentru ca să nu fie vătămător mișcării cooperative , care știm cu toții că s-a născut din însuflețirea și din entuziasmul înaintașilor și care nu poate trăi decât în libertate . "

" Cum se împacă oare principiul autonomiei mișcării cooperative , cu aceste dispoziții curat polițienești , ce se cuprind în articolele modificate , pentru a se efectua acest fel de căsătorii forțate ?

" Pare că ar fi măsuri ce se iau zilnic peste Nistru , în Rusia sovietică , unde voința de sus reglementează până la cele mai mici amănunte , toate manifestările poporului.

" Ce mai rămâne din luptele aprige duse de d. Ion Mihalache și de toți fruntașii țărăniști din Regat , pentru autonomia absolută a mișcării cooperative ?

[-----]

Etenul adevăr : "S-a schimbat boerul ! " - din fabula nemuritorului Grigore Alexandrescu !

" În lunga serie a abzicerilor sau a abdicărilor guvernului național-țărănist , alături cu starea de asediu și cu legea draconică Mironescu , astăzi înregistrăm etatismul acesta exagerat în cooperatie .

Pumnul conducerii de la centru se va simți bine la periferie."

Ștefan Ion / 28 mart.'28

▣ Cooperatismul liberal

▣ Cooperatismul național-țărănesc

Rezultatul ? : toate cooperativele "văzute rău " , vor fi condamnate să dispară , și PNT va pune "piatra sepulcrală " peste cooperatiia românească "

Art.68 are dispozițiunea "îngrozitoare" ca cooperativele ce nu se vor înscrie în Uniune ... se vor dizolva de drept și vor intra în lichidare !

"Nu putem decât să deplângem ultimele clipe ale mișcării cooperative , care nu vor putea supraviețui acestor măsuri curat polițienești , vrednice doar de GPU-ul sovietic ,

când ne amintim munca uriașă a unor oameni ca : Spiru Haret , Ion G.Duca , Fotin Enescu și alții care , ajutați de preoți și învățători - luminătorii satelor - au dus acea luptă aprigă pentru emaniciparea economică a țărănimii .

" Aceștia , fericiți îndrumători , au atras la cooperatie însuflețirea maselor , iar astăzi , prin măsurile draconice ale conducerii dvs ,

împrăștiati în aceleași mase ,jalea și descurajarea "

În 1916 , în ajunul intrării în război , erau 3100 bănci populare , cu 650.000 membri , cu un capital de 200 milioane lei -aur .

Existau 506 obști de arendare , cu 69.882 membri , cu 388.235 ha , care vindeau în comun 35.233 vagoane cereale .

Erau 280 cooperative de consum , cu 14.000 membri , cu un capital de 2.260.000 lei -aur .Erau 165 cooperative de păduri cu 1.300 membri , cu un capital de 1.400.000 lei

-aur .În total , numărul cooperativelor din Vechiul Regat se urca la 736.283 , iar capitalul lor era de 204.435.000 lei -aur !

În primii zece ani după război , cu toate lipsurile simțite , mișcarea cooperatistă a făcut " o adevărată minune " , înlesnind trecerea a peste 75.000 ha de pământ ,

din proprietatea mare , în proprietatea mică a țaranului ,

cu ajutorul creditelor acordate de Centrala Bancilor Populare .

Astăzi , propaganda și educația cooperatistă au fost aproape desființate ,

iar "specialiștii " - beneficiarii cooperatiei de ieri , " moștenitori veseli " ai muncii altora - se disting prin munca de birou , proiecte , statistici , referate !

" S-a întâmplat cu cooperatiia așa cum se întâmplă cu revoluțiile : unii fac revoluția și alții profită de dânsa."

Ștefan C.Ioan / 28 mart.'33

▣ Proprietățile devălmașe (Regat)

▣ Composesoratele (din Ardeal)

[LD : se vede cum nu se poate mai clar bătălia politică, cu substrat economic, ce se duce între PNL și PNȚ]

Aceste proprietăți, prin Legea din 17 iun.1923,

au fost puse sub privegherea și controlul Băncilor Populare.

Prin legea actuală (art.106) au fost trecute asupra Oficiului Național al Cooperăției, și Băncii Centrale Cooperatiste.

Este vorba de 653 unități de moșneni și composesorate , stăpânind 1.106.273 ha de pădure, adică a 17-a parte din suprafața totală a pădurilor țării.

Acestora li s-a pus un impozit de 1% , abuziv și exagerat .

În beneficiul actualei conducerii Cooperăției

< Sie volo, sie jubeo ; sit pro ratione voluntas ! >

Sau , pe românește , domnia bunului plac !

[invocă ex. date de colegul deputat M.Negură, la Cameră, cu privire la jetoanele încasate de birocrații din Direcția centrală a cooperației .]

Ștefan C.Ioan / 28 mart.'33

▣ Oficiul Național al Cooperăției Române

▣ Gr.Mladenatz

Graba acestei legi nu era justificată .Multe din prevederile legiferate , erau deja aplicate în fapt. De ce , oare , PNȚ s-a precipitat să o aducă ? Singurul interesat de această grabă , om cu situație "complet pierdută " , care nu putea ștepta , cerea "salvarea" sa printr-o lege specială : Grigore Mladenatz .[-----]

Tot așa de inexplicabil este art. 84 din actuala lege , privind numirea Directorului general al Oficiului Cooperăției ... prin decret regal !

"Este o simplă căpătuială , strecurată pe furiș, pentru a salva pe un devotat partizan politic al partidului de la guvern."

[-----]

Chestiunea dlui Mladenatz , colorează perfect această lege , și-i dă parfumul celui mai tare politicianism.

Ștefan C.Ioan / 28 mart.'33
